

Tnu'u Ianyuux n-chidotnuni Sluka

Tnu'u yodotnuni ya'a kakune'e na io na jua'an tnu'u Ianyuux

1 ¹⁻²Dito, Ta Teófilo, tnu'u dijan kakune'e-da ya nakaxtna'a xi'in xa n-ka chidotnuni se n-ka ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu. Ñayiu n-ka xini xi'in nuu-i xa n-ya'a n-ka najani-i nuu-da xijan, te n-ka chidotnuni dava-i xa na ka'u koio-ro xijan. N-ka kixe'e dava ka ñayiu xa chidotnuni-i ntdanditu'u xijan, ko ñatu n-ka daxinokava-i. Kue'e-i n-ka chidotnuni xijan. ³Dani daña, vii nene n-nduku tnu'u-da, te n-xini-da nax n-kuu nax n-xino, te xini-da xandaa. Xijan kuu xa xini-da xa io va'a xa chidotnuni-da xa n-kuu xa n-xino. ⁴Kachitnu'u ña'a-da xa na kuna'a-n xa xandaa kuu xa n-ka ja'an ñayiu jan nuu-n tuku.

N-ja'an ángel, ia xinokuechi nuu Ianyuux, xa koo da'ya Zacarías xi'in Isabel

⁵Na n-taxnuni Herodes distrito Judea, n-xio iin dutu nani Zacarías. Da'ya dana dutu Abías n-xo kuu-s. Isabel nani ñadi'i-s. Da'ya dana Aarón kuu-ña. ⁶Va'a-s nduu-s nuu Ianyuux. N-ka xo jandixa-s xa n-xo

ta'u tni-u-ia. Ña n-ka kuxee ini-s nuu-ia. Xijan kuu xa ña n-ja'an-ia xa io kuechi-s nduu-s. ⁷Ña n-xio da'ya Zacarías xi'in Isabel chi ña n-kua'a xa koo da'ya-ña, te n-ka yii-s nduu-s. ⁸Ntna'a semana n-xo nadama tna'a dutu ka xinokuechi veñu'u Jerusalén xa n-ka xo kida-s tni-u Ianyuux, te n-xee semana kada Zacarías xi'in dava ka dutu xnetna'a xi'in-s tni-u-ia. ⁹N-ka dadiki-s suerte-s ná xne'e tñii-s vaxi nuu ndeda iin-s na kakunuu xa kiu-s veñu'u Jerusalén xa jandodo-s kuu ñu'u duxa nuu altar Ianyuux kiu ijan, te n-kakunuu Zacarías. ¹⁰Nini kayu duxa ka xijan ta'u ñayiu xyuku nukeñu'u. Kue'e-i xyuku. ¹¹Danaa n-xini-s iin ángel, ia xinokuechi nuu Ianyuux, nujuiin lado kua'a altar nuu kayu duxa jan. ¹²Nu n-xini-s-ia, yo n-yu'u-s, te kue'e xa n-xani ini-s. ¹³Te n-ja'an ángel, ia xinokuechi nuu Ianyuux, nuu-s:

—Maxku yu'u-n, Zacarías, chi chinuu Ianyuux vaxi xa xko xijan ta'u-n nuu-ia. Koo da'ya ñadi'i-n vitna. Seyii kajan-ña. Danani-n-si Sua. ¹⁴Xaxe'e xa kaku-s yo kudi ini-n nduu-n, te kue'e ñayiu kudi ini tuku. ¹⁵Se ndandi'i ku kuu-s nuu

Ianyuux, te ma ko'o-s vinu. Ni iin nuu ndidí ma ko'o-s, te ju'un ña'a Espíritu Ianyuux nde kiu jun tuu-s xiti dí'i-s. ¹⁶Kada-s xa kue'e da'ya dana Israel dama mudu-i, te jandixa koio-i Ianyuux, Ia kuu Xto'o-ro, Ia ndeka ña'a. ¹⁷Ki'na ka-s kixi dada Ia kuu Xto'o-ro. Ju'un ña'a espíritu n-ñu'u Elías. Nani n-kua'a Elías xa kada-s, dani kua'a-s xa kada-s. Kada-s xa juemani se ka kuu taa da'ya-s. Kada-s xa ñayiu ka kuxee ini, kixe'e-i xa kani ini-i ná ka xani ini ñayiu va'a anu. Kada-s xa kada tu'a ñayiu mee-i xa xe ini-i Ia kuu Xto'o-ro —kuu ángel, ia xinokuechi nuu Ianyuux, xia'an-ia.

¹⁸—¿Janda kada-da xa jini-da xa du'a ya'a?, chi yo n-ka kuxa'nu-da xi'in ñadi'i-da —kuu Zacarías, xia'an-s.

¹⁹—Ru'u kuu Gabriel, te xinokuechi-r nuu Ianyuux. N-tunda'a ña'a-ia xa kachitnu'u ña'a-r iin xava'a ya'a, ²⁰ko xaxe'e xa ña n-jandixa-n xa n-ja'an-r, ma kuu ka xa ja'an-n. Nde na kaku da'ya ñadi'i-n, ijan dada naja'an-n. Kiu n-xantuu Ianyuux jin tna'a xa'a —kuu-ia, xia'an-ia.

²¹Xndetu ñayiu xyuku nukeñu'u jan Zacarías. Ka yu'u anu-i xa na'a n-kuu n-kiu-s xiti veñu'u. ²²Nu n-ndee-s veñu'u jan, ña n-kuu ka xa ja'an-s. N-ka kutnuni ini ñayiu jan xa n-kida Ianyuux xa n-xini-s iin xa n-xini-s. Ña n-kuu ka xa ja'an-s; diko nga seña n-kida-s. ²³Nu n-xinokava kiu n-kidatni-u-s veñu'u, te juan nu'u-s ve'e-s.

²⁴Nu n-ya'a xijan, te n-ni'i da'ya ñadi'i-s, Isabel. O'on yoo ñatu n-kee Isabel ve'e-ña chi n-xo tuu kutu

n-xo tuu kuu-ña. N-xo xani ini-ña: ²⁵“N-kida Ianyuux xa koo da'ya-r, te ma kujanuu ka-r nuu ñayiu.”

N-ja'an iin ángel, ia xinokuechi nuu Ianyuux, nuu María xa kajan-ña iin da'ya yii

²⁶Nu n-kuu iñu yoo ñu'u da'ya-ña, te n-tunda'a Ianyuux Gabriel, ia xinokuechi nuu-ia, ñuu nani Nazaret, distrito Galilea. ²⁷N-tunda'a ña'a-ia nuu iin dichi ii nani María. Xá n-xia'an María tnu'u-ña xa tnunda'a-ña xi'in se nani José, se kuu da'ya dana David. ²⁸N-kiu-ia ve'e-ña, n-ja'an-ia nuu-ña:

—Va'a nga ta'u kuu-n. Kunduu-n xi'in Ianyuux. Ta'u kuu-n chi kada ña'a-ia iin xava'a —kuu-ia, xia'an-ia.

²⁹Xaxe'e xa du'a n-ja'an-ia, n-chi ini María, te n-xani ini-ña nuu nax kuu xa n-ja'an-ia nuu-ña. ³⁰Te xia'an-ia nuu-ña:

—Maxku yu'u-n, María chi iin xa va'a kada ña'a Ianyuux. ³¹Vitna ni'i da'ya-n, kajan-n da'ya yii. Jesús danani-n-ia. ³²Ia ya'a, ndandi'i-ia, te kuu-ia Da'ya Yii Ianyuux, Ia kuu Xto'o-ro. Juña'a-ia ñuu da'ya dana Israel nuu n-taxnuni David, se kuu xixitna-ia, ³³xa taxnuni-ia níkava níkuita —kuu-ia.

³⁴Te n-ja'an-ña nuu-ia: —¿Janda io xa du'a ya'a?, chi ta jini ka-da teyii.

³⁵Te xia'an ángel nuu-ña: —Keé ña'a Espíritu Ianyuux, te ni'i da'ya-n. Da'ya Yii Ianyuux kuu-ia. Ii-ia. ³⁶Juini n-yii Isabel, ña kuu tna'a-n, ko n-kuu iñu yoo ñu'u da'ya-ña. N-ka xani ini ñayiu xa ma koo da'ya-ña, ko koo da'ya-ña vitna.

³⁷Xaxa Ianyuux ntdanditu'u xa ñatu kua'a ñayiu xa kada-i kida-ia —kuu ángel, xia'an-ia.

³⁸—Daña xinokuechi-da nuu Ianyuux, Ia kuu Xto'o-ro. Na kuu na n-ja'an-n —kuu-ña, xia'an-ña.

Ijan dada juaan nu'u ángel, ia xinokuechi nuu Ianyuux.

N-xe kotoni'ni María Isabel

³⁹Kiu ijan ni jua'an-ña yuku distrito Judea nuu katuu iin ñuu luchi. ⁴⁰N-xee-ña ijan, te n-xe'en-ña ve'e Zacarías, te n-ja'an-ña nyuux nuu Isabel. ⁴¹Nu n-teku Isabel xa n-ja'an-ña nuu-ña, te n-kanda da'ya ñu'u xiti-ña chi n-kudi ini-s, te n-keé Espíritu Ianyuux Isabel. ⁴²Xee n-ja'an-ña. Xia'an-ña nuu María:

—N-kida ña'a Ianyuux xava'a. Ta'u kuu-un, te ta'u kuu da'ya kajan-un.

⁴³Nava vaxi dichi kuu di'i Ia kuu Xto'o-ro ve'e-r. ⁴⁴Nu n-teku-r xa n-ja'an-un nyuux nuu-r, n-kudi ini da'ya ñu'u xiti-r, te n-kanda-i.

⁴⁵Naka ta'u-un chi jandixa-un xa jin tna'a xa n-ja'an Ianyuux, Ia kuu Xto'o-ro —kuu Isabel, xia'an-ña.

⁴⁶Xia'an María:

Ndadaka'nu-da Ia kuu Xto'o-ro.

⁴⁷Te kudi ini-da chi dananita'u ña'a-ia.

⁴⁸N-chinuu Ianyuux xa kunda'u kukee-da.

Na'a ña'a-ia, te na'a-ia xa xinokuechi-da nuu-ia.

Vitna kixe'e ntdaa ñayiu xa ja'an-i xa ta'u kuu-da,

⁴⁹chi kue'e xava'a n-kida ña'a Ianyuux.

Ii-ia.

⁵⁰Kunda'u ini-ia ñayiu ka yu'u nuu-ia.

N-kunda'u ini-ia xixitna-ro, te n-kunda'u ini ña'a-ia roo, te dani kunda'u ini-ia da'ya dana-ro.

⁵¹Kue'e xava'a n-kida ña'a-ia.

N-xate ni'no-ia ñayiu xe ini.

Ñayiu ijan ka xani ini xa ña ka ndoñu'u-i-ia.

⁵²N-kida-ia xa te ka taxnuni, ña taxnuni ka-te.

N-kida-ia xa ñayiu ka kunda'u ka kukee, nduu-i ñayiu ndandi'i.

⁵³Kue'e xa n-taxi-ia roo, ñayiu ka kojón ka yichi chi ka kunda'u-ro, te ma kojón ka-ro.

Ni iin ña tuu nax n-xia'an-ia ñayiu kuika;

du'a ntakaa nda'a-i ka nu'u-i.

⁵⁴N-chindee ña'a-ia roo, ñayiu Israel, ñayiu xinokuechi nuu-ia chi na'a ña'a-ia, te kunda'u ini ña'a-ia.

⁵⁵Na'a-ia nax n-ja'an-ia nuu xixitna-ro Abram xi'in nuu da'ya dana-te.

Nikava nikuita koo xijan, kuu María, xia'an-i.

⁵⁶Naxa uni yoo n-xo tuu María ve'e Isabel. Ijan dada juaan nu'u-ña ve'e-ña.

N-xee kiu n-kaku Sua

⁵⁷N-xee kiu kaku da'ya Isabel, te n-xajan-ña iin seyii. ⁵⁸Yo n-kudi ini-ña. N-ka teku ñayiu xndaxio yatni xi'in-ña xi'in ñayiu ka kuu tna'a-ña xa yo n-kunda'u ini ña'a Ianyuux, te n-ka kudi ini-i tuku.

⁵⁹Nu n-kuu una kiu seluchi jan, te xndeka ña'a tadi'i-s jua'an xa ta'nde ndodo ñii nuu ii-s, te n-ka juini ñayiu xyuku ijan xa danani-i-si

Zacarías ná nani taa-s, ⁶⁰ko xia'an di'i-s nuu ñayiu jan:

—Ña'a, chi Nxua kunani-i.

⁶¹Te ka xia'an ñayiu jan nuu-ña:

—Ko ñayo ñayiu ka kuu tna'a-n nani du'a.

⁶²N-ka kida ñayiu jan seña xa kajan tnu'u-i taa-s janda juini-s xa kunani seluchi jan. ⁶³N-xijan taa-s tutu, te n-chidotnuni-s: “Sua kunani-s.” N-ka yu'u anu ñayiu xyuku ijan. ⁶⁴Hora ni ijan n-kida Ianyuux xa n-naja'an Zacarías, te n-nakueto-s nuu-ia.

⁶⁵N-ka yu'u ndaa ñayiu xndaxio yatni xi'in Zacarías xi'in Isabel. N-ka xo kakune'e ndaa ñayiu xndaxio nitu'u yuku distrito Judea ndaa xa n-ya'a. ⁶⁶Ntdantu'u ñayiu n-ka teku xijan n-ka xani ini nax ya'a. Te n-ka xo xijan tnu'u tna'a-i:

—¿Nax ku kuu seluchi ya'a na tnuu ini-s u?

Du'a n-ka xo xia'an tna'a-i chi n-ka chinuu-i xa Ianyuux chindee chituu ña'a.

N-nakueto Zacarías nuu Ianyuux

⁶⁷N-keé Espíritu Ianyuux Zacarías, te du'a n-ja'an-s nuu ñayiu:

⁶⁸Na ndadaka'nu-ro Ianyuux, Ia ndeka ña'a roo, ñayiu Israel. N-kixee-ia xa dakaku ña'a-ia roo, ñayiu ndeka-ia.

⁶⁹N-kida Ianyuux xa kixi Ia dananita'u ña'a.

Kuu-ia da'ya dana David, se n-xinokuechi nuu Ianyuux.

⁷⁰Jin tna'a tnu'u n-ja'an-ia nuu se ka ja'an tnu'u-ia nuu ñayiu ka kuu da'ya-ia.

⁷¹N-kixee-ia xa dakaku ña'a-ia nuu se ka kida u'u ña'a xi'in nuu se ka xini u'u ña'a.

⁷²N-kunda'u ini-ia xixitna-ro.

Na'a-ia xa n-ja'an-ia xa du'a kada-ia.

Ii tnu'u-ia.

⁷³N-xia'an-ia tnu'u-ia Abraham, taa xixitna-ro, xa du'a kada ña'a-ia mee-ro.

⁷⁴N-ja'an-ia xa dakaku ña'a-ia nuu se ka xini u'u ña'a.

Ma yu'u ka-ro nuu-s vitna, te ndaa vatuu junukuechi-ro nuu-ia.

⁷⁵Xaxe'e xijan ndaku-ro xa kada-ro xava'a, te junukuechi-ro nuu-ia ndikiu ndiñuu,

kuu Zacarías, n-ja'an-s.

⁷⁶Te n-ja'an-s nuu seluchi jan: Ndo'o, seluchi, ja'an-n tnu'u Ianyuux, Ia taxnuni ka nuu ñayiu.

Ki'na ka-n n-kixee dada Ia kuu Xto'o-ro xa kada tu'a-n ñayiu xa na xe ini-ia.

⁷⁷Juña tnu'u-n ñayiu ka kuu da'ya Ianyuux nax io xa kada-i xa nanita'u koio-i, te taxkanu ini-ia kuechi n-ka kida-i.

⁷⁸Xaxe'e xa kunda'u ini ña'a-ia, xijan kuu xa daa kada-ia.

Te nde andiu tunda'a-ia Ia kuu ná kuu ngandii xino datne, datne.

⁷⁹Kixi Ia kachitnu'u ña'a jundu kuu Ianyuux.

Kuenda kiu nuu nee nuu kuu-ro ka xikonuu-ro, xa ñatu ka kutnuni ini-ro jundu kuu-ia,

Te dandumani ña'a-ia xi'in-ia, kuu Zacarías, xia'an-s nuu seluchi jan.

⁸⁰N-tnuu ini seluchi jan, te idii vuelta n-xajan-s anu-s xa kada-s

tñiu Ianyuux. Jua'an-s nuu ñayo ñayiu io, te ñatu nga juun dau. N-xo tuu-s ijan nde kiu n-xee-s nuu ka nataka ñayiu Israel xa jini-i jundu kuu-s.

N-kaku Jesús

2 Tiempu ijan, n-ta'u tñiu Augusto César, se kuu emperador, xa nkodotnuni diu ntdaa ñayiu xndaxio ntakaa ñuu nuu n-taxnuni-s xa jini-s nuu nadaa-i io. Te n-xe kodotnuni xa n-ta'u tñiu-s. ²Tiempu daa n-taxnuni se nani Cirenio distrito Siria. Vuelta ya'a kuu vuelta ki'na nuu n-ka ka'u-s ñayiu. ³Xijan kuu xa n-ka xe'en ntdaa ñayiu ñuteyu xixitna-i xa nkodotnuni diu-i. ⁴Xijan kuu xa n-kee José xi'in María ñuu Nazaret, distrito Galilea xa ka xe'en-s Belén, distrito Judea. Belén kuu ñuteyu-s chi da'ya dana David kuu-s. ⁵Jua'an-s nduu-s xi'in María, ñá tñunda'a xi'in-s xa nkodotnuni-s. Xa ñu'u da'ya-ña daa. ⁶Nini xtuu-s Belén n-xee kiu kaku da'ya-ña. ⁷N-kaku da'ya ki'na nuu-ña. Seyii kuu-s. N-duku ni'no ña'a-ña da'ma, te n-xajan ni'no ña'a-ña iin nuu xju'un xa ka xaxi kiti chi ñatu ni'i José mesón nuu ndoo koio-s.

N-ka ja'an ángel, ia ka xinokuechi nuu Ianyuux, nuu se xñunuu tkachi

⁸Yuku yu'u ñuu Belén xtuu se xñunuu tkachi-s xakuaa ijan. ⁹Nini xtuu-s ijan, danaa n-juun iin ángel, ia xinokuechi nuu Ianyuux, te n-kida Ianyuux xa n-ndii nikaduku nuu xtuu-s, te yo vichi n-ka yu'u-s. ¹⁰N-ja'an ángel, ia xinokuechi nuu Ianyuux, nuu-s:

—Maxku yu'u koio-n chi iin xa va'a kachitnu'u ña'a-r, te yo kudi ini-n xi'in ntdaa ñayiu teku xa'a. ¹¹Vitna n-kaku Ia dananita'u ña'a. Kuu-ia Cristu, te diuni kuu-ia Ianyuux. Kuu-ia Xto'o-ro tuku. N-kaku-ia ñuteyu David. ¹²Duku ni'no-ia da'ma, te kaa ni'no-ia iin nuu xju'un xa ka xaxi kiti. Na jini koio-n-ia, te jini-n xa diu-ia kuu Ia kakune'e-r.

¹³Danaa kue'e ka ángel, ia xinokuechi nuu Ianyuux, n-ka juun andiu. Yo kue'e ka-ia n-kuu. N-ka nakuetu-ia nuu Ianyuux. N-ka ja'an-ia:

¹⁴Na ndadaka'nu koio-ro Ianyuux, Ia tuu andiu.

Kutuu mani-ia xi'in ñayiu kada xa juini-ia, ka kuu-ia.

¹⁵Nini juan ndaa koio ángel, ia ka xinokuechi nuu Ianyuux, andiu, te n-ka xia'an tna'a se xñunuu tkachi jan:

—Na ji'in-ro Belén. Na jin koto-ro nax n-ya'a. Na jin koto-ro xa n-ka kune'e ia n-tunda'a ña'a Ianyuux — kuu-s, ka xia'an tna'a-s.

¹⁶Hora ijan jua'an koio-s Belén, te n-ka nanduku-s Jesús, te n-ka nani'i-s-ia xi'in di'i-ia xi'in José. Kaa ni'no-ia iin nuu xju'un xa ka xaxi kiti. ¹⁷Nu n-ka xini-s Ia lucht jan, te n-ka xiko-s, te n-ka xian tnu'u-s ñayiu xa n-ka ja'an ángel, ia ka xinokuechi nuu Ianyuux. ¹⁸Te n-ka yu'u ñayiu n-ka teku xa n-ka najani se xñunuu tkachi jan. ¹⁹N-xo na'a María ntdaa xa n-ya'a, te kue'e xa n-xo xani ini-ña. ²⁰N-ka nakuetu se xñunuu tkachi jan nuu Ianyuux ichi ka nu'u-s xaxe'e xa n-ka xo

nde'a-s xa n-ya'a xi'in xaxe'e ntdaa xa n-ka tekus. Diuni n-ka najuen tnu'u-s-ia. N-ka xini-s xa n-xetna'a xa n-xian tnu'u ángel, ia ka xinokuechi nuu Ianyuux.

**Xndeka-s Jesús n-xe'en
veñu'u Jerusalén**

²¹Nu n-kuu una kiu Jesús, n-ta'nde ndodo ñii nuu ii-ia, te n-ka danani ña'a tadi'i-ia Jesús na n-ja'an ángel, ia xinokuechi nuu Ianyuux, xa kunani-ia na ta juntuu ka-ia xiti di'i-ia. ²²N-ndundoo María xa n-xajan-ña da'ya chi n-chidotnuni Moisés xa daa kada ñadi'i Israel. Nu n-xinokava xa n-ndundoo-ña, xndeka-ña nduu-ña xi'in José Jesús jua'an veñu'u Jerusalén xa juña'a-s xi'in-ña nuu Ianyuux xa kuenda mee-ia kuu-ia. ²³Du'a n-ka kida-s chi yodotnuni xa n-ta'u tniyu Ianyuux xa da'ya yii ki'na nuu n-kaku, ñadu kuenda tadi'i-s kuu-s chi kuenda mee-ia kuu-s. ²⁴Diuni yodotnuni tnu'u Ianyuux xa ndoñu'u xa doko-s iin tayu nleu (iin kit yii, iin kit di'i) a uu data kuechi nuu altar-ia.

²⁵Ñuu Jerusalén io iin se yo va'a nani Simeón, tiempo daa. Va'a xinokuechi-s nuu Ianyuux, te ñu'u ña'a Espíritu Ianyuux. N-xo ndetu-s xa kixi se juña'a tnu'u kanu ini nuu ñayiu Israel. ²⁶N-ja'an Espíritu Ianyuux nuu-s xa ki'na ka jini-s Cristu, Ia tunda'a-ia; ijan dada kuú-s. ²⁷Diuni n-ja'an Espíritu-ia nuu-s xa na ji'in-s veñu'u. Xndeka tadi'i Jesús-ia jua'an veñu'u daa. N-ka kiu-s xa kada koio-s Jesús na io ley n-chidotnuni Moisés xa kada ntdaa ñayiu. ²⁸N-nundee Simeón

Jesús, te n-najuen tnu'u-s Ianyuux. Diuni nakuetu-s nuu-ia. N-ja'an-s:

²⁹Taa-ro Ianyuux, xa kuu-n Ia taxnuni nuu ntdanditu'u ñayiu ñuñayiu, ndaa watu na kuu-da. Nakueka-n anu-da. Na kuu ná n-ja'an ná n-kachi-n vitna.

³⁰Chi n-xini-da xi'in nuu-da Ia dananitu'u ña'a.

³¹N-kida-n xa daa kada-ia, te n-kixee-ia xa kunde'a ña'a ntdaa ñayiu.

³²Kuenda kiu iin xa datnuni kuu-ia xa kada-ia xa na jini ñayiu ña ka kuu ñayiu Israel jundu kuu Ianyuux.

Kuvete ñayiu Israel chi kuu-ia se Israel.

Israel kuu nación ndeka-n, Taa-ro Ianyuux,

kuu Simeón, n-ja'an-s nuu Ianyuux.

³³N-ka yu'u tadi'i Jesús nu n-ka tekus xa du'a n-ja'an Simeón.

³⁴N-xijan ta'u Simeón nuu Ianyuux xa kada-ia xa na kuu José xi'in di'i Jesús xavii xava'a. Te xia'an-s nuu-ña:

—Kuna'a-n xa kue'e ñayiu Israel ma kukanu ini-i-ia, te kada Ianyuux xa kujanu-i chi ma ku kuu ka-i ñayiu ndandi'i. Diuni kue'e ñayiu Israel kukanu ini-ia, te nduu-i ñayiu ndandi'i. Diu-ia kada xa jini ñayiu ñuñayiu jundu kuu Ianyuux, te kui'a ja'an ña'a dava-i. ³⁵Hora kui'a na ja'an ña'a ñayiu, jini-ia janda kuu anu-i, te ndo'o, yo tñau ini-n kuenda kiu espada tuu ña'a ñayiu — kuu Simeón, n-xia'an-s nuu María.

³⁶Hora ijan nujuiin iin ña yo n-kuxa'nu nani T-ana nukeñu'u

jan. Ñá ja'an tnu'u lanyuux nuu ñayiu kuu-ña. Taa-ña n-kuu Fanuel, se n-kuu da'ya dana Aser. Idii ni yii-ña n-xio. Uxa kuia n-xo tuu-ña xi'in-s, te n-xi'í-s. ³⁷Koon diko koon kuia io-ña. Ña n-xo kee-ña veñu'u Jerusalén xaxe'e xa n-xo xijan ta'u-ña nuu lanyuux. N-xo xo ne'e ii-ña, te n-xo xio ndite-ña. Mee ni xa xinokuechi-ña nuu lanyuux. Nduu, xakuaa n-xo xinokuechi-ña. ³⁸N-kendita-ña nuu xnii tadi'i Jesús. N-nakuetu-ña nuu lanyuux. N-xo kakune'e-ña-ia nuu ñayiu Jerusalén n-ka xo ndetu se dakaku ña'a.

³⁹N-ka daxinokava José xi'in Maríá ntdaa xa n-ta'u tniú lanyuux n-chidotnuni Moisés, te n-ka xiko-s. Ka ndixi-s Nazaret, distrito Galilea. ⁴⁰Vax kue'nu Jesús, te n-xia'an lanyuux xandendaku. Yo kaxi n-xo kuu ini-ia, te n-chindee n-chituu ña'a lanyuux.

N-xo tuu Jesús veñu'u

⁴¹Ntna'a kuia n-xo xe'en tadi'i Jesús viko Paxcua Jerusalén. ⁴²Na io Jesús uxi kuia, jua'an-ia xi'in tadi'i-ia viko Paxcua ná ka kida ntdaa ñayiu ñuteyu-ia vaxi. ⁴³Nu n-xinokava viko jan, te n-ka xiko tadi'i-ia xa ka ndixi-s ñuu-s, te ña n-ka chinuu-s xa n-ndoo-ia Jerusalén. ⁴⁴N-ka xani ini-s xa yitna'a-ia nuu ñayiu ka ndixi koio xi'in-s Nazaret. Hin kiu n-kuu ka xika-s juan ndixi koio. Ijan dada n-ka nanduku-s-ia nuu ñayiu kuu tna'a-s xi'in nuu ñayiu ka xini tna'a xi'in-s. ⁴⁵Xaxe'e xa ña n-ka nani'i-s-ia, xijan kuu xa n-ka nangondita-s; jua'an ntuku-s Jerusalén, te n-ka nanduku-s-ia

ichi n-ka nangondita-s. ⁴⁶Kiu kuu uni, dada n-ka nani'i-s-ia veñu'u Jerusalén. Nukoo-ia xi'in se ka dakua'a ñayiu xa n-chidotnuni Moisés. Nini-ia tnu'u-s, te dandichi ña'a-ia. ⁴⁷Diko n-ka yu'u ntdantulu se ijan xaxe'e xa va'a kutnuni ini-ia xi'in xaxe'e tnu'u n-ja'an-ia nuu-s. ⁴⁸Nu n-ka xini ña'a tadi'i-ia, te n-ka yu'u-s. N-ja'an di'i-ia:

—Jesús, ¿nakuenda du'a n-kida ña'a-un? Te ka nanduku ña'a-r xi'in taa-un. Yo n-ka chi ini-r xaxe'e-un —kuu-ña, xia'an-ña.

⁴⁹Te xia'an-ia nuu-ña nduu-ña xi'in yii-ña:

—¿Nakuenda ka nanduku ña'a-n u? ¿Ñadu xa ka xini-n xa io xa kutuu-da ve'e Taa-da u? —kuu-ia, xia'an-ia.

⁵⁰Ña n-ka kutnuni ini tadi'i-ia nakuenda xa daa n-ja'an-ia.

⁵¹N-xiko-ia xi'in-s, te n-ka naxee-s xi'in-ia Nazaret.

N-xo jandixa-ia xa n-ka xo ta'u tniú tadi'i-ia nuu-ia. N-xo na'a di'i-ia ntdaa xa n-kuu. ⁵²Vax kue'nu-ia, te va'a xani ini-ia. N-chindee n-chituu ña'a lanyuux, te n-ka tna ini ña'a ñayiu.

N-dakua'a Sua Bautista ñayiu nuu ñayo io

3 Tiempo ijan n-kuu uxi koon kuia taxnuni Tiberio César. Daa n-taxnuni Poncio Pilato distrito Judea, te n-taxnuni Herodes distrito Galilea, te n-taxnuni ñani Herodes, se nani Slipe distrito Iturea xi'in nuu nani Traconite, te Lisánias n-taxnuni distrito Abilinia. ²Dutu taxnuni ka n-ka kuu Anás xi'in Caifás. Tiempo daa n-ja'an lanyuux

nuu Sua, se kuu da'ya yii Zacarías. N-xo tuu-s nuu ñatu nga juun dau, te ñayo io. ³N-xe'en-s ntdaa ñuu kuechi xndatuu yu'u ndute xika De'va Jordán xa n-xo ja'an-s nuu ñayiu ijan xa na natu ini-i xa n-ka kida-i kuechi te na juendute-i xa na taxkanu ini lanyuux xa n-ka kida-i. ⁴N-ja'an-s nuu ñayiu ná n-chidotnuni Isaías, se n-xo ja'an tnu'u lanyuux nuu ñayiu. Du'a n-ja'an Isaías:

Xee kana iin se kutuu nuu ñatu nga juun dau, te ñayo io:

“Kada tu'a-n mee-n iin iin-n na kua'a na xe ini-n lanyuux, la kuu Xto'o-ro.

Kuenda kiu ichi ka kuu-n.

Ndadandaa-n ichi jan.

⁵Nadachitu-n de'va, ndada ndaa-n yuku xi'in tnduu.

Ndine'e ndaa-n ichi.

Ndada ndaa-n nuu kui'a kaa.

⁶Te jini ntdaa ñayiu la dananita'u ña'a”,
kuu-s, xia'an-s.

⁷Kue'e ñayiu n-ka xo xe'en nuu Sua xa dajuendute ña'a-s. N-xo ja'an-s nuu-i:

—Da'ya Kui'na ka kuu-n. ¿Jundu n-kachitnu'u ña'a xa kaku koio-n nuu lanyuux? ¿Ka kachi ini-n xa ma kiti ini-ia nuu-n na kixi-ia u? ¿Jundu n-kachitnu'u ña'a xa ma ndadandaa-ia kuechi-n? ⁸Nux xandaa xakuiti n-ka natu ini-n xa n-ka kida-n kuechi, kada koio xava'a. Maxku ku ja'an koio-n: “Ndandi'i-ro nuu lanyuux chi da'ya dana Abraham ka kuu-ro”, chi ru'u ja'an xa kua'a lanyuux xa kada-ia xa yuú ya'a nduu da'ya dana Abraham. ⁹Ka kuu-n kuenda

kiu yutnu ta'nde xa xá katuu kaa xe'e-tnu. Ntdaa yutnu ñatu juun xavidi va'a, ta'nde-tnu, te keé-tnu nuu nu'u koko.

¹⁰Te n-ka xo xijan tnu'u ñayiu Sua:

—Nux du'a ya'a, ¿nax io xa kada koio-da?

¹¹Te n-xo xia'an Sua nuu-i:

—Nux xneva'a-n uu du'nu, juña'a koio iin ñayiu ñatu du'nu io. Dani nux xneva'a kue'e-n xa kaxi-n, juña'a koio ñayiu ña tuu nax kaxi io.

¹²Se ka xijan tvini nandajan gobierno, n-ka xee-s xa dajuendute ña'a Sua, te n-ka ja'an-s nuu-s:

—Maestru, ¿nax io xa kada koio-da?

¹³Te xia'an Sua nuu-s:

—Maxku kajan-n kue'e tvini nuu ñayiu; kajan koio-n nani ta'u tniú se ka taxnuni.

¹⁴Diuni n-ka xee soldado nuu-s. N-ka ja'an-s:

—¿Nax io xa kada koio-da?

Te xia'an-s:

—Maxku tñii koio-n ñayiu xa taxjuexa-i tvini. Maxku tekuechi-n ñayiu kuechi neñuu xa ni'i koio-n tvini. Kajan koio tvini ñayiu nani ta'u tniú gobierno, te ndoo koio-n xi'in tvini kuu ya'u-n; maxku kukajan ini koio ka-n tvini.

¹⁵N-xo ñu ini ñayiu jan xa kixi se n-xia'an lanyuux tnu'u-ia xa kixi-s, te ñayo-i n-xini nuu ndaa xa Sua kuu Cristu a ña'a. ¹⁶Xijan kuu xa du'a xia'an Sua nuu-i:

—Ru'u, dajuendute ña'a, te la kixi kada xa keé ña'a Espíritu lanyuux, te ndadandaa-ia kuechi-n. Taxnuni ka-ia dada ru'u. Ñatu natau xa junukuechi-r nuu-ia, ni xa nandaxi-r

correa ndixa-ia chi se dakuu nga kuu-r. ¹⁷Kuenda kiu iin se ne'e pala-s xa dandechi-s triu-s kuu-ia. Kuenda kiu triu jan kuu ñayiu. Se ijan nataxtna'a-s triu-s, te chi'i-s iin ve'e, te teñu'u-s paja nuu nu'u koko nikava nikuita —kuu Sua, xia'an-s.

¹⁸Yo kue'e ka xa n-dakua'a Sua ñayiu na n-ja'an-s tnu'u lanyuux nuu ñayiu. Iin xandaa kuu xa n-xo ja'an-s. ¹⁹Diuni n-ja'an do'o-s se taxnuni nani Herodes chi n-xeka-s ñadi'i ñani-s. Herodías nani-ña. Diuni n-kanandee-s-si chi kue'e ka kuechi n-kida-s. ²⁰N-xe xee ka kuechi Herodes jan chi n-chindi'u-s Sua vekaa.

N-xendute Jesús

²¹Na ta chindi'u ka Herodes Sua, n-dajuendute Sua ñayiu. Diuni n-dajuendute-s Jesús. Nini xijan ta'u-ia nuu lanyuux n-najaan andiu, ²²te n-juun Espíritu lanyuux diki-ia. Data n-nduu-ia. Nde andiu n-ja'an lanyuux nuu Jesús:

—Da'ya Yii Mani-r kuu ña'a. Vichi tna ini-r xa kida-n —kuu-ia, xia'an-ia.

Xixitna Jesús

²³N-kixe'e Jesús xa kada-ia tniui lanyuux. Io-ia naxa oko uxi kuia daa. N-xo xani ini ñayiu xa kuu-ia da'ya yii José. José n-kuu da'ya Elí. ²⁴Elí n-kuu da'ya Matat. Matat n-kuu da'ya Leví. Leví n-kuu da'ya Melqui. Melqui n-kuu da'ya Jana. Jana n-kuu da'ya José. ²⁵José n-kuu da'ya Matatías. Matatías n-kuu da'ya Amós. Amós n-kuu da'ya Nahúm. Nahúm n-kuu da'ya Esli. Esli n-kuu da'ya Nagai.

²⁶Nagai n-kuu da'ya Maat. Maat n-kuu da'ya Matatías. Matatías n-kuu da'ya Semei. Semei n-kuu da'ya José. José n-kuu da'ya Judá. ²⁷Judá n-kuu da'ya Joana. Joana n-kuu da'ya Resa. Resa n-kuu da'ya Zorobabel. Zorobabel n-kuu da'ya Salatiel. Salatiel n-kuu da'ya Neri. ²⁸Neri n-kuu da'ya Melqui. Melqui n-kuu da'ya Adi. Adi n-kuu da'ya Cosam. Cosam n-kuu da'ya Elmodam. Elmodam n-kuu da'ya Er. ²⁹Er n-kuu da'ya Josué. Josué n-kuu da'ya Eliezer. Eliezer n-kuu da'ya Jorim. Jorim n-kuu da'ya Matat. ³⁰Matat n-kuu da'ya Leví. Leví n-kuu da'ya Simeón. Simeón n-kuu da'ya Judá. Judá n-kuu da'ya José. José n-kuu da'ya Jonán. Jonán n-kuu da'ya Eliaquim. ³¹Eliaquim n-kuu da'ya Melea. Melea n-kuu da'ya Mainán. Mainán n-kuu da'ya Matata. Matata n-kuu da'ya Natán. ³²Natán n-kuu da'ya David. David n-kuu da'ya Isaí. Isaí n-kuu da'ya Obed. Obed n-kuu da'ya Booz. Booz n-kuu da'ya Salmón. Salmón n-kuu da'ya Naasón. ³³Naasón n-kuu da'ya Aminadab. Aminadab n-kuu da'ya Aram. Aram n-kuu da'ya Esrom. Esrom n-kuu da'ya Fares. Fares n-kuu da'ya Judá. ³⁴Judá n-kuu da'ya Jacob. Jacob n-kuu da'ya Isaac. Isaac n-kuu da'ya Abraham. Abraham n-kuu da'ya Taré. Taré n-kuu da'ya Nacor. ³⁵Nacor n-kuu da'ya Serug. Serug n-kuu da'ya Ragau. Ragau n-kuu da'ya Peleg. Peleg n-kuu da'ya Heber. Heber n-kuu da'ya Sala. ³⁶Sala n-kuu da'ya Cainán. Cainán n-kuu da'ya Arfaxad. Arfaxad n-kuu da'ya Sem. Sem n-kuu da'ya Noé.

Noé n-kuu da'ya Lamec. ³⁷Lamec n-kuu da'ya Matusalén. Matusalén n-kuu da'ya Enoc. Enoc n-kuu da'ya Jared. Jared n-kuu da'ya Mahalaleel. Mahalaleel n-kuu da'ya Cainán. ³⁸Cainán n-kuu da'ya Enós. Enós n-kuu da'ya Set. Set n-kuu da'ya Adán. Adán n-kuu da'ya Ianyuux chi n-kidava'a-ia-s.

**N-juini Kui'na xa daja'an-i
Jesús xa kada-ia kuechi**

4 N-keé Espíritu Ianyuux Jesús nuu n-nane-ia nuu ndute xika De'va Jordán, te n-ja'an Espíritu Ianyuux nuu-ia xa na ji'in-ia nuu ñatu nga juun dau, te ñayo io. ²Ijan n-xo tuu-ia uu diko kiu. Ntdaa kiu ijan n-kuu Kui'na xa daja'an ña'a-i xa kada-ia kuechi. Ni iin xa ña tuu nax n-xaxi-ia uu diko kiu ijan. Ijan dada yo n-kojon-ia. ³N-ja'an Kui'na nuu-ia:

—Nux ndaa xa Da'ya Yii Ianyuux kuu-n juña'a yuú ya'a na nduu-i tila.

⁴Te n-ja'an Jesús nuu-i:

—Yodotnuni tnu'u Ianyuux xa: “Ñadu diko ni xa kaxi koio ñayiu kundito-i.”

⁵Ijan te ndeka ña'a Kui'na jua'an iin nuu dujun, te nuni'no ni n-dande'a ña'a-i ntdaa ñuu ñuñayiu nuu ka taxnuni se ka taxnuni. ⁶Te xia'an-i nuu-ia:

—Ntdanditu'u xa'a taxi-r, te tetutniu ña'a-r xa taxnuni-n ntdanditu'u ñuñayiu ya'a. Ndadaka'nu ña'a ñayiu ya mee-n chi mee-r n-taxi Ianyuux ntdaa xa'a, te ñayiu kuu ini mee-r juña'a-r. ⁷Nux njuuin xiti-n nuu-r te nakuetu-n nuu-r, te xaxii-n kuu ntdanditu'u xa'a.

⁸Xia'an Jesús nuu-i:

—Yodotnuni tnu'u Ianyuux xa: “Nuu Ianyuux, Ia kuu Xto'o-ro, njuuin xiti koio, te nakuetu koio. Nuu mee ni-ia junukuechi koio.”

⁹Diuni ndeka ña'a Kui'na jua'an xa jandodo ña'a-i nuu dujun ka diki veñu'u Jerusalén. Te xia'an-i nuu-ia:

—Nux ndaa xa Da'ya Yii Ianyuux kuu-n, jungava nde nuu ñu'u jan ¹⁰chi yodotnuni tnu'u Ianyuux xa: “Ta'u tniu Ianyuux nuu ángel, ia ka xinokuechi nuu-ia, xa junuu ña'a-ia.” ¹¹Diuni yodotnuni tnu'u-ia: “Junuu ña'a koio-ia xa na ña'a tnukue'e xe'e-n nuu yuú” —kuu Kui'na, n-xia'an-i.

¹²Te xia'an Jesús nuu-i:

—Diuni yodotnuni tnu'u-ia: “Maxku kototnuni-n Ianyuux, Ia kuu Xto'o-ro.”

N-kixe'e Jesús xa kada-ia tniu-ia

¹³Nu n-ya'a xa n-xitotnuni Kui'na Jesús, te n-dandoo ña'a-i, te ña n-naxee ka-i nde kiu n-ngondita-i inka vuelta.

¹⁴Ñu'u Espíritu Ianyuux Jesús, te n-kua'a-ia xa kada-ia tniu-ia. N-xiko-ia juan ndixi distrito Galilea. Yo n-ka xo najani ñayiu Galilea xa n-kida-ia. ¹⁵N-xo dakua'a-ia ñayiu Israel xiti veñu'u kuechi-i, te n-ka xo najuen tnu'u-i-ia.

N-ka dangondita ñayiu Nazaret Jesús

¹⁶N-xiko-ia, n-naxee-ia Nazaret, ñuteyu-ia. Nani n-xo xe'en-ia veñu'u kuechi ntña'a sabado nuu n-xo tuu-ia, dani n-xo xe'en-ia veñu'u luchí ñuu-ia. N-xee ntuku kiu sabado, te jua'an-ia veñu'u luchí jan, te n-nukoo-ia. Ijan dada

n-ndojuiin-ia xa ka'u ndodo-ia tnu'u Ianyuux yodotnuni nuu ñayiu xyuku ijan, ¹⁷te n-xia'an se xko kida veñu'u tutu tuni'no n-kidava'a Isafas, se n-ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu. N-nandika-ia tutu jan, te nu n-nani'i-ia tnu'u ka'u-ia, n-ka'u ndodo-ia nuu ñayiu xyuku ijan:

¹⁸N-tetutniu ña'a Espiritu Ianyuux xa ja'an-r tnu'u-ia nuu ñayiu ka kunda'u.

ñin xava'a kuu xa ja'an-r nuu-i.

Ñu'u ña'a Espiritu-ia.

N-tunda'a ña'a-ia xa ja'an-r nuu ñayiu xyindi'u nax kada koio-i xa yaa-i.

N-tunda'a ña'a-ia xa ndadava'a-r ñayiu kuua na kua'a na nukonde'a-i.

N-tunda'a ña'a-ia xa kada-r xa yaa ñayiu nuu ñayiu kida u'u ña'a.

¹⁹N-tunda'a ña'a-ia xa ja'an-r xa n-xee kiu n-xantuu Ianyuux xa kada-ia iin xa kada-ia.

²⁰Ijan dada n-natuni'no-ia tutu jan, te n-najuña'a-ia se xko kida veñu'u, te n-nukoo-ia. N-ka nukonde'a ña'a ntdanditu'u ñayiu xyuku veñu'u luchu jan. ²¹Te n-kixe'e-ia xa ja'an-ia:

—Vitna kuu xa n-xetna'a tnu'u Ianyuux yodotnuni, te n-ka xo nini-n —kuu-ia, xia'an-ia.

²²N-ka kutnuni ini ñayiu n-ka tekku tnu'u n-ja'an-ia xa tnu'u vii tnu'u va'a n-ja'an-ia. Diuni n-ka kutnuni ini-i xa iin xava'a kuu. N-ka xia'an tna'a-i:

—¿Ñadu se ya'a kuu da'ya yii José a?

²³Te xia'an Jesús nuu ñayiu jan:

—Vaa kachi koio-n nuu-r: “Na ja'an-r tnu'u ya'a: Nani dakua'a-n inka ñayiu, dani dakua'a-n ñayiu ya'a.” Te vaa diuni kachi-n nuu-r: “Nani n-kida-n ñuu Capernaum, dani ndoñu'u xa kada-n ñuteyu-n chi n-ka tekku-r xa n-kida-n ijan.” ²⁴Xandaa xakuuti xa se ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu, ñayo ñayiu ñuteyu-s xe ini ña'a. ²⁵Na n-xo tuu Elías nación Israel ya, daa n-ndii uni yodo kuia, te n-kixi tnama nde'e nitu'u nación ya. Kue'e ñadi'i n-ka xi'í yii n-xio daa. ²⁶Ña n-tunda'a Ianyuux Elías nuu iin ña ya'a chi n-tunda'a-ia Elías nuu iin ñadi'i n-xi'í yii ñuu nani Sarepta, distrito Sidón. ²⁷Diuni n-xio kue'e ñayiu tna'a kue'e te'yu ñii nación Israel ya na n-xo tuu Eliseo, se n-ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu. Ñayo-i n-ndva'a. Mee ni Naamán, se nación Siria n-ndva'a.

²⁸Yo n-ka kiti ini ñayiu xyuku veñu'u luchu jan xa n-ka tekku-i tnu'u ijan, ²⁹te n-ka ndojuiin-i, te n-ka kine'e ña'a-i yu'u ñuu jan. Xndeka ña'a-i jua'an iin diki yuku nuu katuu ñuu-i xa dajungava ña'a koio-i, ³⁰ko n-ya'a-ia me'ñu-i nttaa-i, te n-kee-ia.

N-kine'e Jesús xaloko ñu'u anu iin seyii

³¹Juan nu'u-ia Capernaum. Capernaum kuu inka ñuu katuu distrito Galilea. Ntna'a sabado n-dakua'a-ia ñayiu veñu'u luchu ñuu ijan. ³²N-ka yu'u ñayiu n-ka tekku xa n-ja'an-ia jan, te n-kunuu tnu'u-ia chi n-ka kutnuni ini-i xa n-tunda'a ña'a Ianyuux.

³³Veñu'u luchi jan tuu iin se ñu'u ña'a xaloko, te xee n-kana-s. Xia'an-s nuu Jesús:

³⁴—Dito, ¿nax juun ña'a-n? ¿Vaxi-n xa danaa ña'a-n a? Xini-da jundu kuu-n. Da'ya Yii Ianyuux kuu-n.

³⁵Te n-kudeen Jesús nuu xaloko ñu'u anu se ijan. Xia'an-ia:

—Kadi yu'u-n. Ta kee anu-s — kuu-ia, xia'an-ia nuu-i.

Te n-dajane xaloko jan se ijan me'ñu ñayiu xyuku ijan. N-ndua-s, ko ña tuu nax n-kuu-s, te n-kee xaloko jan anu-s. ³⁶Te yo nde'e n-ka yu'u ntadaa ñayiu xyuku jan. Xia'an tna'a-i:

—Ñayo n-xani ini xa du'a kada iin se ya'a xa ta'u tni-u-s nuu xaloko, te kee-i.

³⁷Te n-ka teku ntadaa ñayiu io nikaduku Capernaum xa'a.

N-ndadava'a Jesús didido Simón

³⁸N-kee-ia veñu'u luchi jan, te jua'an-ia ve'e Simón. Tna'a didido Simón ka'ni nde'e, te n-ka ja'an ñayiu xyuku ijan nuu-ia xa na ndadava'a ña'a-ia. ³⁹N-xe juiin ndeyu-ia nuu kaa-ña, te n-kudeen-ia nuu ka'ni nde'e ñu'u ña'a, te n-ndiko ña'a ka'ni. Hora ijan ni n-ndokoo-ña, te n-xia'an-ña xa n-xaxi ñayiu xyuku ijan.

N-ndadava'a Jesús kue'e ñayiu

⁴⁰Nini juaan keé ngandii, xndeka ñayiu ñuu ijan ñayiu ka tna'a nudiin kue'e n-ka xee nuu-ia. N-xajan ndodo-ia nda'a-ia-i, te n-ndadava'a-ia-i ntadaa-i. ⁴¹Diuni n-ka kee ña'a kue'e xaloko. Xee ka kana-i. Ka xia'an-i nuu-ia:

—Mee-n kuu Da'ya Yii Ianyuux.

Te n-kudeen-ia nuu-i. Xaxe'e xa na'a mee-ia xa xna'a xaloko jan xa mee-ia kuu Cristu, n-ta'u tni-u-ia xa maxku ja'an koio-i xijan.

N-dakua'a Jesús tnu'u Ianyuux ñayiu distrito Galilea

⁴²N-tuu kiu kuu uu, te n-kee-ia. Jua'an-ia iin nuu ñatu nga juun dau, te ñayo io. N-ka nanduku ña'a ñayiu, te n-ka nani'i ña'a-i. N-ka juini-i xa na ndoo ka-ia ijan, te maxku ndee ni-ia. ⁴³N-ja'an-ia nuu-i:

—Io xa ji'in-r inka ntuku ñuu xa ja'an-r nuu ñayiu ijan nax io xa kada-i xa kiu tna'a-i nuu ñayiu ka jandixa xa taxnuni Ianyuux nuu-i. Xaxe'e xa'a n-tunda'a ña'a-ia xa vaxi-r —kuu-ia, xia'an-ia.

⁴⁴Daa ni n-dakua'a na'i ka-ia ñayiu n-ka xo nataka xiti veñu'u kuechi Israel.

N-ja'an Jesús nuu uni seyii xa na nkuitandijun ña'a-s

5 N-xika kiu, te jua'an-ia yu'u laguna ka'nu nani Genesaret. Ka data'i ña'a ñayiu xyuku nuu nujuiin-ia xaxe'e xa ka kuu-i xa kunini koio-i tnu'u Ianyuux ja'an-ia. ²Te n-xini-ia uu barcu kuechi xtuu yatni yu'u ndute xi'in se ka tava chaka ka najini ñunu chaka-s. ³N-keé Jesús iin barcu jan. Barcu kuu barcu Simón. N-ja'an Jesús nuu Simón xa na dakaka-s barcu nuu kaa kunu ka ndute ita'u. Nu n-dakaka-s barcu, n-nukoo Jesús xiti barcu, te n-dakua'a-ia ntadaa ñayiu xyuku yu'u ndute. ⁴Nu n-ya'a xa n-dakua'a Jesús ñayiu, te xia'an-ia nuu Simón:

—Kandeka barcu-n jua'an nuu kunu ka kaa ndute, te dakeé-n ñunu chaka xa tava-n-ti.

⁵Te n-ja'an Simón:

—Maestru, niniu n-ka dakeé-da ñunu-ti, ko ni iin-t ña n-ka tava-da. Juini ñayo-da n-ka tava-ti, ko nux daa juini-n, na dakeé ntuku-da.

⁶N-ka kida-s ná n-ja'an-ia te n-ka keé kue'e chaka ñunu jan. Te n-kixe'e ndata ñunu jua'an. ⁷Te n-ka xaxa nda'a-s nuu dava ka se xnetna'a xi'in-s xñutuu inka barcu xa na xee koio-s xa na chindee tna'a-s. Te n-ka xee-s ijan. N-ka dachitu-s ntadaa-s nduu barcu jan chaka. Xaku nga nduxi barcu jan nuu ndute.

⁸N-xini Simón Pedru xijan, te n-xe juiin xiti-s nuu Jesús. Xia'an-s:

—Jua'an-n, Dito, chi se kida kuechi kuu-da.

⁹N-ka yu'u Simón xi'in se xndeka tna'a xi'in-s xaxe'e xa vichi kue'e chaka n-ka tava-s. ¹⁰Se xndeka tna'a xi'in Simón xa ka tava-s chaka kuu Jacobo xi'in Sua, se ka kuu da'ya yii Zebedeo. Te xia'an Jesús nuu Simón:

—Maxku ku yu'u-n. Vitna kixe'e-n xa dataka-n ñayiu. Nani dataka-n chaka xi'in ñunu-n, dani dataka-n ñayiu.

¹¹N-ka dakaka-s barcu-s, te n-ka ndinexo-s yu'u ndute. N-ka dandoo-s ndatniu-s, te n-ka xe kuitandijun-s Jesús.

N-ndadava'a Jesús iin se te'yu ñii

¹²Nu n-xika kiu, te jua'an Jesús inka ñuu distrito Galilea. Ijan tuu iin se tna'a kue'e te'yu ñii. N-xini-s-ia, te n-xe juiin xiti-s nuu-ia, te n-xijan ta'u-s. Te xia'an-s:

—¿Vatuka ndadava'a ña'a-n a? Dito. Ndadava'a ña'a-n chi n-kida Ianyuux xa ndadava'a-n ñayiu.

¹³N-dakaa-ia nda'a-ia, te n-tenee-ia nda'a-ia-s, te n-ja'an-ia nuu-s:

—Vatuka, te na ndva'a-n.

Danaa n-ndva'a-s. ¹⁴N-ja'an-ia nuu-s xa mee ni-s na kuna'a xijan. Te xia'an ntuku-ia-s:

—Juan dande'a dutu ñii-n xa na jini-s xa n-ndva'a-n. Juña'a-n-si iin xa na doko-s nuu altar ná io ley n-chidotnuni Moisés na kua'a na jini-s xa mee-r n-ndadava'a ña'a —kuu Jesús, xia'an-ia.

¹⁵N-xitendodo xa n-kida Jesús jua'an, te kue'e ñayiu n-ka xo taka xa kunini koio-i tnu'u-ia, te n-xo ndadava'a-ia ñayiu ka ku'u, ¹⁶ko kue'e vuelta ñayo-ia n-xo tuu chi n-xo xe'en-ia xa kajan ta'u-ia nuu Ianyuux nuu ñatu nga juun dau te ñayo io.

N-ndadava'a Jesús iin se n-xi'í xe'e

¹⁷Nu n-xika kiu, n-ka xee se fariseu xi'in se ka dakua'a ñayiu xa n-chidotnuni Moisés nuu dakua'a Jesús ñayiu. Se distrito Galilea xi'in distrito Judea ka kuu-s. Dava-s ka kuu se Jerusalén. Kiu ijan n-kida Ianyuux xa n-kua'a Jesús xa ndadava'a-ia ñayiu ka ku'u, te n-ka xe'en-i nuu-ia. ¹⁸Daa xndeka-s iin se kaa nuu xito n-xi'í nduu xe'e n-ka xee nuu tuu-ia. N-ka nduku ini-s xa kiu koio-s xi'in se ku'u jan ve'e nuu tuu-ia xa kajan tuu-s-si nuu-ia, ¹⁹ko ña n-kua'a xa kiu koio-s do ye'e jan chi yo chitu ñayiu xiti ve'e jan, te n-ka xe kaa-s diki ve'e jan. N-ka dita ndee-s teja te n-ka dajuun-s

se ku'u jan nuu Jesús me'ñu ñayiu xyuku ijan.

²⁰N-xini-ia xa ka kukanu ini-s Ianyuux, te n-ja'an-ia nuu se ku'u jan:

—N-taxkanu ini-r kuechi n-kida-n.

²¹Xaxe'e xa du'a n-ja'an-ia n-ka nukuita se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés xi'in se ka kuu se fariseu ka ndatnu'u-s. N-ka xani ini-s: “¿Ndee se kuu se ya'a xa dadavatna'a-s xi'in Ianyuux? Ñayo ñayiu taxkanu ini xa n-ka kida-ro kuechi; mee dii Ianyuux.”

²²N-kutnuni ini Jesús nax n-ka ndatnu'u-s, te xia'an-ia nuu-s:

—¿Nakuenda daa ka xani ini-n? ¿Nax ka kachi-n? ²³Ka xini-n xa ndva'a se ya'a nux na ja'an-r: “Ndokoo. Kaka”, ko ñatu ka jandixa-n xa taxkanu ini-r kuechi n-kida-s. ²⁴Kuna'a koio xa mee-r, Ia kuu ñayiu, taxkanu ini kuechi n-ka kida ñayiu.

Te xia'an-ia nuu se n-xi'i xe'e:

—Ndokoo. Ndone'e xito-n, doo-n, te juan nu'u-n ve'e-n.

²⁵Hora ijan ni n-ndokoo-s me'ñu ñayiu xyuku ijan. N-ndone'e-s doo-s, xito-s, te juan nu'u-s ve'e-s. Nini xika-s ichi juan nu'u-s, n-nakuetu-s nuu Ianyuux.

²⁶N-ka yu'u ntdaa ñayiu xyuku ijan, te diuni n-ka nakuetu koio-i nuu-ia. N-ka yu'u-i te ka xia'an tna'a-i:

—Ña uun ka xini-ro xa n-ka xini-ro vitna. Ña uun xini-ro xa du'a kada iin ñayiu.

N-ja'an Jesús nuu Leví xa nkuitandijun ña'a-s

²⁷Nu n-ya'a xijan, jua'an Jesús inka lado. N-ya'a-ia nuu nukoo iin

se xijan tvini nandajan gobierno nani Leví. Te n-ja'an-ia nuu-s:

—Ne'e, te nkuitandijun ña'a.

²⁸N-dandoo Leví ntdaa xa yinda'a-s, te n-xe kuitandijun-s-ia.

²⁹Jua'an-s xi'in-ia ve'e-s, te n-ja'an-s-ia xi'in se dakua'a-ia xa kaxde'ñu koio-ia ve'e-s, te kue'e ndeyu n-kida tu'a-s. Kue'e se ka xijan tvini nandajan gobierno xi'in dava ka ñayiu n-ka xee xa kaxde'ñu koio-i tuku. ³⁰Diuni n-ka xee se fariseu xi'in se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés te n-ka jan kuechi-s.

Ka xia'an-s nuu se dakua'a Jesús:

—¿Nakuenda ka xaxi ka xi'i-n xi'in se ka xijan tvini nandajan gobierno xi'in dava ka ñayiu yo ka kida kuechi?

³¹Te n-ja'an Jesús nuu-s:

—Ñayiu io va'a, ña ka ndoñu'u-i setatna, ko ñayiu ka ku'u, ndoñu'u-i-si. ³²Ñadu n-kixee-r xa ja'an-r nuu ñayiu va'a xa nkuitandijun ña'a-i chi n-kixee-r xa ja'an-r nuu ñayiu ka kida kuechi xa na nkuitandijun ña'a-i, te na natu ini koio-i xa n-ka kida-i —kuu Jesús, xia'an-ia.

N-ka kidandichi-s Jesús

³³Ka xia'an ñayiu ka xaxde'ñu ijan nuu Jesús:

—Se dakua'a ña'a Sua, titni vuelta xne'e ii-s. Nini xne'e ii-s, ña ka xaxi-s, te titni vuelta ka xijan ta'u-s nuu Ianyuux. Dani ka kida se dakua'a ña'a se fariseu. ¿Nakuenda se dakua'a mee-n, ka xaxi-s, ka xi'i-s, te ñayo-s ne'e ii?

³⁴Te n-ja'an Jesús tnu'u kandee. Xia'an-ia:

—Se dakua'a-r ka kuu na ka kuu se xtuu viko tnunda'a, te mayo ku dada'an xa kaxi koio-s dita hora xtuu-s xi'in noviu, ³⁵ko na xee kiu tnii ñayiu noviu jan, daa kondite koio-s chi xaxe'e xa kuko'yo ini-s.

³⁶Te n-ja'an-ia inka tnu'u kandee ya'a, Xia'an-ia:

—Ñayo ñayiu kachi da'ma xee xa dandee-i da'ma n-kutu'u chi hora nakate-i, nandiyi da'ma xee jan, te nataka da'ma n-kutu'u. Ñatu natau xa ndee da'ma xee da'ma n-kutu'u. Kuenda kiu tnu'u ja'an-r kuu da'ma xee jan. ³⁷Diuni ñayo ñayiu dakeé vinu xee bolsa ñii n-kutu'u chi ndata vinu xee bolsa jan, te katu ntdantu'u vinu, te ma jiniñu'u ka bolsa ñii jan. ³⁸Ñayo daa kida chi dakeé-ro vinu xee bolsa ñii xee. ³⁹Ñayiu xi'i vinu na'a n-kuu io, ñayo-i xi'i vinu xee, chi ja'an-i: “Adi ka vinu na'a n-kuu io.” Kuenda kiu tnu'u-r kuu vinu xee jan —kuu Jesús, xia'an-ia.

Ta'u tniú Jesús nuu ñayiu nuu nax kada-i kiu sabado

6 N-xee ntuku kiu sabado, te n-ya'a Jesús xi'in se dakua'a-ia iin nuu ñu'u kaa triu. Nini n-ka ya'a-s n-ka tnundodo-s yoko triu jan. N-ka kiin-s, te n-ka xaxi-s. ²N-ka xini dava se fariseu, te n-ka ja'an-s: —¿Nakuenda ka kida-n xa ña xejoon Ianyuux xa kada-ro kiu kuu sabado?

³N-ja'an Jesús nuu-s:

—¿Nax kuu xa ña ka ka'u-n xa n-kida David xi'in se xndeka tna'a xi'in-s iin vuelta na ka kojón-s?

⁴N-kiu-s veñu'u, te n-tnii-s tila n-doko dutu nuu Ianyuux. N-xia'an

David se xndeka tna'a xi'in-s, te n-ka xaxi-s ntdaa-s. Ñatu xejoon Ianyuux xa kaxi koio inka ñayiu tila ijan chi diko ni dutu xejoon-ia xa kaxi-s. ⁵Ru'u, la kuu ñayiu, taxnuni-r nuu ñayiu kiu kuu sabado, te ta'u tniú-r nuu-i —kuu-ia, xia'an-ia.

N-ndadava'a Jesús nda'a iin seyii kiu sabado

⁶Inka ntuku kiu kuu sabado, n-kiu-ia veñu'u, te n-dakua'a-ia ñayiu. Ijan tuu iin se n-natiyi nda'a kua'a.

⁷Te n-ka xitoyu'u ña'a se fariseu xi'in se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés nu na ndadava'a-ia ñayiu kiu kuu sabado chi n-ka kuu-s xa tekuechi neñuu-s-ia. ⁸N-kutnuni ini-ia xa n-ka xani ini se ijan. Xijan kuu xa n-ja'an-ia nuu se n-natiyi nda'a:

—Ndojuiin-n, te kunujuiin-n me'ñu-s ntdaa-s.

N-ndojuiin-s. Te n-xo nujuiin-s me'ñu ntdaa se xyuku ijan. ⁹Te xia'an Jesús nuu se xyuku ijan:

—Na kajan tnu'u ña'a-r iin xa kajan tnu'u ña'a-r. ¿Kada-ro iin xa va'a a kada-ro iin xa ña io va'a kiu kuu sabado ja'an ley n-chidotnuni Moisés a? ¿Xejoon ley-s xa kada-ro xa kundito na'i iin ñayiu a xa ka'ni-ro-i a?

¹⁰N-nukonde'a Jesús se n-ka naduku nduu ña'a, te xia'an-ia nuu se n-natiyi nda'a:

—Nadakaa nda'a-n.

N-dakaa-s nda'a-s, te n-ndva'a. ¹¹Yo n-ka kiti ini se xyuku ijan, te n-ka ndatnu'u-s nuu naxa kada koio-s Jesús.

N-kaxí Jesús uxi uu se n-dakua'a-ia

¹²Nu n-xika kiu, te n-xe kaa-ia yuku xa kajan ta'u-ia nuu Ianyuux.

Niniu n-xijan ta'u-ia. ¹³Nu n-tuu, te n-kana-ia ñayiu xndijun ña'a. N-kaxí ni'no-ia uxi uu seyí nuu nttaa ñayiu xyuku ijan. N-kaxí-ia-s, te n-tunda'a-ia-s xa kada koio-s tniú-ia. ¹⁴N-kaxí-ia Simón, se n-danani-ia Spedru. N-kaxí-ia Ndríxi Simón. N-kaxí-ia Jacobo, Sua, Slipe, Stolo, ¹⁵Steu, Tomaxi, Jacobo, da'ya yíi Alfeo du. N-kaxí-ia Simón, se n-dandee ña'a ñayiu Zelote. ¹⁶N-kaxí-ia Judas, da'ya yíi Jacobo xi'in Judas Iscariote. Judas Iscariote ya kuu se n-kida xa n-tníi juxtixia Jesús.

**N-dakua'a Jesús kue'e
ñayiu, te n-ndadava'a-ia-i**

¹⁷Te n-nuu Jesús xi'in-s, te n-xee-ia xi'in-s nuu ndaa, iin nuu io yodo. Kue'e xa kue'e ñayiu xndijun ña'a. Dani kue'e ñayiu dijan n-ka xee xyuku ijan tuku. Xyuku ñayiu Jerusalén. Xyuku ñayiu xndaxio dava ka ñuu distrito xndatuu Judea. Xyuku ñayiu Tiro xi'in ñayiu Sidón. Nduu ñuu ya'a xndatuu yu'u mar. ¹⁸N-ka xee-i xa kunini koio-i tnu'u-ia xi'in xa ndadava'a-ia-i kue'e ka tna'a-i, te n-ka ndva'a-i. Dani n-ka ndva'a ñayiu n-ñu'u ña'a xaloko. ¹⁹N-juini ntdantu'u ñayiu xyuku ijan xa kaju'un-i Jesús xa ndva'a-i chi n-kida lanyuux xa kua'a-ia xa ndadava'a-ia-i.

Ñayiu nda'u ya'a xi'in ñayiu xtuu va'a

²⁰N-nukonde'a Jesús ñayiu dakua'a-ia, te n-ja'an-ia nuu-i:
—Mee-n ñayiu ka xani ini xa ma dananita'u ña'a lanyuux, naka ta'u-n chi kiu tna'a-n nuu ñayiu taxnuni-ia nuu-i.

²¹'Ndo'o ñayiu io anu xa kada koio-n xa juini lanyuux, naka ta'u-n chi kada ndí'i-n xijan, te kudi ini-n.

'Mee-n xa ka kuu-n ñayiu ka nda'i vitna, naka ta'u-n chi kueku koio-n.

²²'Naka ta'u kuu koio-n hora na jini u'u ña'a ñayiu. Ma juejoon ka-i xa kandeka tna'a ka-n xi'in-i, te kui'a ja'an ña'a koio-i. Ja'an koio-i xa unu loko-n. Ntdaa xijan kada ña'a-i xaxe'e ru'u, Ia kuu ñayiu.

²³Nux daa na ya'a koio-n, ta'u kuu koio-n chi yo kue'e xa io andiu taxi lanyuux. Kudi ini koio-n, daa. Du'a kada ña'a koio-i chi daa n-ka kida xixitna ñayiu ijan se n-ka ja'an tnu'u lanyuux nuu ñayiu.

²⁴'Ko ndo'o, ñayiu unu kuika, nda'u ya'a koio-n chi xa n-ka ni'i-n xa ka kukajan ini-n.

²⁵'Ndo'o, ñayiu io xa kaxi xa ko'o vitna, nda'u ya'a koio-n chi kojón koio-n.

'Ndo'o, ñayiu ka xaku vitna, nda'u ya'a koio-n na xee kiu chi nda'i koio-n xaxe'e xa kuko'yo ini-n.

²⁶'Ndo'o, ñayiu ka najuen tnu'u ña'a ntdantu'u ñayiu, nda'u ya'a koio-n chi du'a n-ka najuen tnu'u xixitna-n se n-ka ja'an vete xa kuu-s se ja'an tnu'u lanyuux nuu ñayiu.

**Juemani koio-n ñayiu
ka xini u'u ña'a**

²⁷'Mee-n ñayiu ka tekú tnu'u ja'an-r nuu-n, maxku jini u'u koio-n ñayiu kui'a ka kida ña'a; juemani koio-n-yi. ²⁸Kajan ta'u koio-n nuu lanyuux xa ta'u na kuu ñayiu ka ja'an u'u ña'a. Kajan ta'u koio-n nuu lanyuux xaxe'e ñayiu ka jan kui'a ña'a. ²⁹Nux na kani ñayiu iin lado kuñu nuu-n ngone'e-n inka lado

xa na kani ntuku-i. Nux na jendee ñayiu doo-n, maxku nadita-n, nux jendee-i du'nu-n tuku, juña'a na'i-n na kane'e-i ji'in. ³⁰Dava'a nga xa na kajan ñayiu, juña'a koio-n. Nux na jendee ñayiu ndatniu-n, maxku nandajan koio-n. ³¹Nuxa juini-n xa juemani ña'a ñayiu, juemani-n-yi. ³²Nux mee ni ñayiu ka xemani ña'a, ka xemani-n, ña tna ini lanyuux xa ka kida-n chi ntadaa ñayiu du'a ka kida. Nde ñayiu ka kida kue'e kuechi kida xa'a. ³³Nux mee ni ñayiu ka kida ña'a xava'a ka kida-n xava'a, ña tna ini lanyuux xa ka kida-n. Ntadaa ñayiu du'a ka kida, nde ñayiu ka kida kue'e kuechi kida xijan. ³⁴Nux diko ni ñayiu ka nataxi, ka xia'an nuu-n, ña tna ini lanyuux xa ka kida-n. Ntadaa ñayiu du'a ka kida, nde ñayiu ka kida kue'e kuechi kida xijan. Ka xia'an nuu ñayiu tvini xi'in xaxii-i xa na najuña'a nuu ñayiu n-xia'an nuu-i inka kiu. ³⁵Maxku du'a kada koio-n; juemani koio-n ñayiu ka xini u'u ña'a. Juña'a nuu koio-n xa ka xijan nuu-i, te maxku jun ini-n xa naje'en koio-n xa n-xia'an nuu-n ñayiu nux ña tuu nax nani'i-i xa nataxi-i. Nux du'a na kada koio-n kue'e xa taxi lanyuux. Kada koio-n ná kida lanyuux, la taxnuni ka, chi va'a-ia nuu ñayiu ña uun ka ja'an xa n-kuta'u-i nuu-ia. Va'a-ia nuu ñayiu loko. ³⁶Kunda'u ini-n ñayiu ná kunda'u ini Taa-ro lanyuux-yi.

Maxku jan tnu'u koio-n ñayiu

³⁷Maxku jan tnu'u koio-n ñayiu na kua'a maxku jan tnu'u ña'a-i. Nux taxkanu ini koio-n xa n-kida ña'a ñayiu, taxkanu ini ña'a-i tuku.

³⁸Juña'a nga-n iin xa juña'a nga-n ñayiu. Nux daa na kada koio-n, taxi inka ñayiu iin xa taxi-i. Diko kuedi ni'no-i xa taxi-i, diko kodo yii yu'u maquila. Nani juña'a koio-n ñayiu, dani nataxi-i —kuu Jesús, xia'an-ia.

³⁹Te n-ja'an-ia inka tnu'u kandee: —Ma ndaku iin se kuaa xa kandeka-s inka se kuaa ji'in iin nuu ji'in-s chi nduu-s kekava iin nua.

⁴⁰Ñayo ñayiu xyi'i xkuela tu'a ka dada maestru-i. Na daxinokava se xyi'i xkuela xa ka'u-s, dada xee-s maestru-s, te ma ya'a nduu ña'a-s.

⁴¹Kuenda kiu yakua luchi lii kaa ni'no nduchi nuu ñayiu xka ndeka tna'a xi'in-n kuu kuechi luchi ka kida-i. ¿Nax kuu xa ka chinuu-n xijan, te ña ka chinuu-n kuechi na'nu ka kida mee-n kuenda kiu tndu'u kaa ni'no nduchi nuu mee-n?

⁴²¿Nakuenda ka xia'an-n nuu ñayiu xnetna'a xi'in-n: “Taxtuu nuu-n na natava-r yakua luchi lii kaa ni'no”, te ña ka chinuu-n tndu'u kaa ni'no nduchi nuu mee-n? Kuenda kiu kuechi ka'nu ka kida-n kuu xijan. Ka kida nga-n xa va'a-n. Ki'na nuu natava koio-n tndu'u kaa ni'no nuu-n na kua'a kaxi kunde'a koio-n xa natava-n yakua luchi kaa ni'no nuu ñayiu.

Ka xini-ro nuu na yutnu kuu-tnu chi xini-ro nax juun-tnu

⁴³Yutnu juun xavidi, ñatu juun-tnu iin xa ña xiniñu'u. Daa ka kuu ñayiu va'a. Tnunde'a vax te'yu, ñatuka xiniñu'u nde'a juun-tnu. Daa ka kuu ñayiu loko. ⁴⁴Ka xini-n nuu na yutnu kuu-tnu hora xnde'a-n xavidi juun-tnu. Ñatu juun tnutitnu higo. Dani tnuyiki ñatu juun-tnu

uva. ⁴⁵Nux va'a-n, va'a ka ja'an-n. Nux loko-n, kui'a ka ja'an-n. Xa xñu'u anu-n, xijan ka ja'an-n.

**Iin se n-tava cimientu ve'e-s,
xi'in iin se ña n-tava**

⁴⁶¿Nakuenda ka ja'an-n xa xto'o-n kuu ña'a, te ñatu ka jandixa ña'a-n? ⁴⁷Na kakune'e-r ñayiu jandixa ña'a xi'in ñayiu ña jandixa ña'a. ⁴⁸Ñayiu teku tnu'u-r te kida-i xa ja'an-r jan kuu ná kuu iin se n-kidava'a ve'e-s. Kunu n-xate-s, te n-xajan ndodo-s cimientu ve'e-s nuu toto ndika yi'i nuu ñu'u. N-juun dau. N-naneñu ndute xika de'va, te n-tuxindee-te xeve'e-s, ko ñatu n-tunda'a-te ve'e jan chi va'a n-kua'a ve'e-s. ⁴⁹Ñayiu teku tnu'u-r te ña jandixa-i, kuu-i ná kuu iin se n-kidava'a ve'e nuu ñu'u ni, te ñatu n-tava-s cimientu. N-juun dau. N-naneñu ndute xika de'va, te n-tuxindee-té xeve'e jan, te danaa n-ndua. Ndondoo ve'e jan junkoio —kuu Jesús, n-ja'an-ia.

**N-ndadava'a Jesús iin se
xinokuechi nuu iin centurión**

7 Nu n-ya'a xa n-ja'an Jesús ntdaa xa'a, te juan nu'u-ia Capernaum. ²Ijan tuu iin centurión. Yo ka'u ku'u se kidatniu nuu-s, diko nga xa kuú-s. Yo mani n-juini-s-si. ³N-teku-s xa ka ndatnu'u ñayiu xa kida Jesús, te n-tunda'a-s sexa'nuu taxnuni nuu ñayiu Israel xa na kajan ta'u koio-s nuu-ia xa na ji'in-ia ve'e-s xa na ndadava'a-ia se ku'u jan. ⁴Nu n-ka xee-s nuu Jesús, yo n-ka xijan ta'u-s nuu-ia xa na jin ndadava'a-ia se xinokuechi nuu se kuu centurión jan ⁵xaxe'e xa mani

juini-s ñayiu Israel xi'in xaxe'e xa tvini mee-s n-dakaa-s veñu'u ñuu-i. ⁶Ijan dada jua'an Jesús xi'in-s ve'e centurión jan. Nu n-kuyatni Jesús ve'e-s, te n-tunda'a-s se ka xinitna'a xi'in-s xa jin tna'a-s Jesús. N-ka ja'an-s nuu-ia:

—Dito, maxku dakuia-n tiempo-n chi kachi centurión: “Ñatu natau xa kixi-ia ve'e-r chi ndandi'i-ia.”

⁷Diuni kachi-s: “Ni ñatu natau xa ji'in-r nuu-ia. Diko ni na ja'an-ia xa na ndva'a se xinokuechi nuu-r, te ndva'a-s ne.” ⁸Te n-ja'an ka-s xa io inka se taxnuni nuu-s, te diuni taxnuni-s tuku. Taxnuni-s nuu se ka kuu soldado. Nux na ja'an-s nuu iin-s xa na ji'in-s iin nuu ji'in-s te xe'en-s. Nux na ja'an-s nuu inka-s xa xee-s ve'e-s te xee-s. Nux ta'u tniu-s nuu se xinokuechi nuu-s xa na kada-s dava'a nga xa juini-s, te kida-s —ka kuu-s, n-ka xia'an-s nuu Jesús.

⁹Nu n-teku Jesús tnu'u se ijan n-yu'u anu-ia. N-ngokoo-ia xa kunde'a-ia ñayiu xndijun ña'a. Te n-ja'an-ia nuu-i:

—Ta uun ka jini-r iin ñayiu Israel kukanu ini ña'a ná kukanu ini ña'a se ya'a.

¹⁰N-ka naxee se n-tunda'a centurión jan ve'e-s, te n-ka xini-s xa n-ndva'a se xinokuechi jan.

**N-nadandoto Jesús da'ya
yii iin ña n-xi'í yii**

¹¹Kiu kuu uu jua'an Jesús xi'in ñayiu dakua'a-ia Naín. Diuni xndijun ña'a kue'e ka ñayiu jua'an. ¹²Nu n-kuyatni Jesús xi'in ñayiu jan ye'e ñuu jan, n-xe juntna'a-ia xi'in ñayiu juan kuxi koio ndiyi. N-ndoo

mee n-ndoo iin di'i ndiyi jan chi diuni n-xi'í yii-ña. Idii ni da'ya-ña daa n-xio, te n-xi'í-s. Yo kue'e ñayiu xndeka tna'a xi'in-ña jua'an koio.

¹³N-kunda'u ini Jesús, Ia kuu Xto'o-ro, ña ijan, te n-ja'an-ia nuu-ña:

—Maxku ku nda'i-n.

¹⁴N-xe nde'e-ia xatnu ndiyi jan, te n-xajan ndodo-ia nda'a-ia xatnu jan. N-ka nujuiin se xndido ndiyi jan. Te n-ja'an-ia nuu ndiyi jan:

—Ndokoo, Lungo.

¹⁵N-ndokoo se n-kuu ndiyi jan, te n-naja'an-s. N-xani Jesús-si nuu di'i-s, te n-nakueka ña'a-ña. ¹⁶Nu n-xini ñayiu xyuku ijan xa du'a n-kida-ia n-ka yu'u-i, te n-ka nakuetu-i nuu Ianyuux. Ka xia'an tna'a-i:

—N-kixee se tu'a va'a xa ja'an-s tnu'u Ianyuux nuu-ro. N-kixee Ianyuux xa chindee ña'a-ia.

¹⁷Te ntdanditu'u Judea xi'in ñuu xndatuu nikanduu Judea jan n-ka teku ñayiu xa n-kida Jesús.

N-tunda'a Sua Bautista se dakua'a-s nuu Jesús

¹⁸Ntdaa xa'a n-ka najani se dakua'a ña'a Sua nuu-s. Xaxe'e xijan n-kana-s uu-s. ¹⁹Te n-tunda'a-s-si nuu Jesús, Ia kuu Xto'o-ro, xa kajan tnu'u koio-s-ia. Du'a xia'an Sua xa na juña'a koio-s-ia: “¿Diu ndixi kuu se n-ja'an Ianyuux xa kixi-n te kundetu koio-da-s a inka-s a?”

²⁰Nu n-ka xee se ijan nuu Jesús, te ka xia'an-s nuu-ia:

—Sua Bautista n-tunda'a ña'a xa vaxi-da. ñin xa juini-s xa kajan tnu'u ña'a-da. Ja'an-s: “¿Diu ndixi kuu se n-ja'an Ianyuux xa kixi-s te kundetu-da-s a inka-s a?”

²¹Hora ijan ni n-ndadava'a ka-ia kue'e ñayiu ka ku'u. Nudiin kue'e n-ka tna'a-i. N-ndadava'a-ia ñayiu xñu'u ña'a xaloko. N-ndadava'a-ia kue'e ñayiu kuaa. ²²Te n-ja'an-ia nuu se n-tunda'a Sua:

—Juan nu'u koio, te najani-n nuu Sua xa n-ka xini-n xi'in xa n-ka teku-n. Juña'a koio-n xa xnde'a ñayiu kuaa n-ka kaku. Ka ndva'a xe'e ñayiu yakua. N-ka ndva'a ñayiu n-te'yu ñii. Ka teku ñayiu do'o n-kaku. N-ka nandoto dava ñayiu n-xi'í. Te ja'an-r nuu ñayiu ka kunda'u nax io xa kada-i xa nanita'u-i. ñin xava'a kuu. ²³Naka ta'u kuu ñayiu ña ka dangondita ña'a juini ñatu kida-r xa xñu ini-i xa kada-r, te xndijun ña'a na'i-i —kuu Jesús, n-xia'an-ia nuu se n-tunda'a ña'a Sua.

²⁴Nu n-ka ndee se n-tunda'a ña'a Sua, te n-kixe'e Jesús xa kakune'e-ia Sua. Xia'an-ia nuu ñayiu xyuku ijan:

—¿Nax n-ka xe nde'a-n nuu ñatu nga juun dau te ñayo io? Ñatu n-ka xe nde'a-n iin se kuu ná kuu tnu ite xa jua'an vaxi-tnu hora kane tachi xa kava uu kava uni anu-s. ²⁵Ñadu se ni'no da'ma va'a te vita n-ka xe nde'a-n chi se ndixnda'u ndixkee n-ka xe nde'a-n. Se xni'no da'ma va'a te ya'u, xndaxio-s ve'e se taxnuni te xneva'a-s ndatniyu yo ya'u. ²⁶Se ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu n-ka xe nde'a-n. Xa ndaa xa ndandi'i ka Sua dada dava ka se n-ka ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu. ²⁷Sua kuu se n-kakune'e ña'a se n-ka ja'an tnu'u Ianyuux yodotnuni. N-chidotnuni-s xa n-ja'an Ianyuux nuu-r:

Ki'na nuu tunda'a-r iin se
tunda'a-r ji'in.

Ijan dada tunda'a ña'a-r mee-n.

Kada-s xa koo tu'a ntdaa ñayiu
xa xe ini ña'a-i na ji'in-n
ñuñayiu.

²⁸Ru'u ja'an xa ndandi'i ka Sua
dada ñka ñayiu ñuñayiu, ko ñayiu
kutuu nuu taxnuni lanyuux andiu,
ndandi'i ka-i dada Sua vitna.

²⁹N-ka xia'an tna'a se ka xijan
tvini nandajan gobierno xi'in
dava ka ñayiu n-ka teku xa daa
n-ja'an Jesús xa iin xava'a kuu xa
ta'u tniu lanyuux. Ka kuu-i ñayiu
n-dajuendute ña'a Sua. ³⁰Ko se
fariseu xi'in se ka tu'a va'a tnu'u
n-chidotnuni Moisés, ña n-ka kida-s
xa n-ñu ini lanyuux xa kada-s, ni ña
n-ka xe'en-s xa dajuendute ña'a Sua.

³¹Te xia'an Jesús nuu ñayiu
xyuku ijan:

—Mee-n, ñayiu io vitna, ³²ka
kuu-n ná ka kuu dichi kuechi xi'in
sekuechi xtuu nuu ya'u. Xee n-ka
ja'an dava-s nuu dava ka-s: “N-ka
tíu-r tnuyoo, ko ñayo-n n-ka
xataxe'e. N-ka xita-r yaa ko'yo
ini, ko ñayo-n n-ka nda'i.” ³³Xijan
ja'an-r nuu-n chi Sua Bautista, ña
xaxi-s tila te ña xi'i-s vinu, te
ka ja'an-n: “Xaloko ñu'u anu-s.”

³⁴Mee-r, Ia kuu ñayiu, dava'a nga
xa xaxi-r. Diuni xi'i-r vinu, te ka
ja'an-n xa kuu-r se nde'e xi'i. Diuni
ka ja'an-n xa kuu-r se nde'e xaxi.
Ka ja'an-n xa kumani-r xi'in se ka
xijan tvini nandajan gobierno xi'in
dava ka ñayiu ka kida kue'e kuechi.

³⁵Ka xini-ro nuu xava'a a iin xa
u'u dakua'a iin maestru ñayiu hora
xnde'a-ro xa ka kida ñayiu ijan —
kuu Jesús, xia'an-ia.

N-xajan iin ñadi'i perfume xe'e Jesús

³⁶N-ja'an iin se kuu fariseu Jesús
xa kaxde'ñu-s xi'in-ia, te jua'an-ia.
N-kiu-ia ve'e-s, te n-nukoo-ia xa
kaxde'ñu-ia. ³⁷Nuu ijan io iin ñadi'i
kue'e kuechi n-kida. N-teku-ña xa
tuu Jesús ve'e se fariseu, te ne'e-ña
frascu alabastro ñu'u perfume n-xee
ve'e ijan. ³⁸N-xee-ña nuu nukoo
Jesús, te n-xe juliin xiti-ña yatni
xe'e-ia. Nda'i-ña, te n-todo ndute
nuu-ña xe'e-ia. N-nadayichi-ña
xe'e-ia xi'in idi diki-ña. Titni
vuelta n-teyu'u-ña xe'e-ia. Diuni
n-xajan-ña perfume xe'e-ia.

³⁹Nu n-xini se n-ja'an Jesús xijan,
te n-xani ini-s: “Nu se ja'an tnu'u
lanyuux nuu ñayiu kuu se ya'a,
¿nakuenda ña xini-s xa ñá kida
kue'e kuechi kuu ñá ya'a?”

⁴⁰Xijan kuu xa n-ja'an Jesús
nuu-s:

—Simón, iin xa juini-r xa ja'an-r.

—Io va'a ni, Maestru —kuu-s,
xia'an-s.

⁴¹—N-xio uu se n-ka xo tau nuu
iin se daxa nuu tvini. ñin-s n-xo
tau o'on denario. ñnka-s n-xo tau
uu diko uxi denario. ⁴²Xaxe'e xa
ñayo-s ni'i tvini xa nachiya'u-s,
xijan kuu xa ña n-nandajan juexa se
daxa nuu tvini jan tvini-s. ¿Ndeda
iin-s n-xemani ka se daxa nuu tvini
jan? —kuu Jesús, xia'an-ia.

⁴³Te xia'an-s nuu-ia:

—Xani ini-da xa se n-xo tau kue'e
ka tvini-s —kuu-s, xia'an-s.

Te xia'an ntuku-ia nuu-s:

—Va'a n-ja'an-n.

⁴⁴N-ngokoo Jesús xa
kunde'a-ia-ña. Ijan dada xia'an-ia
nuu Simón:

—Kunde'a ñadi'i ya'a. Na n-kikiu-r ve'e-n, ña n-taxi-n ndute xa n-ndundoo xe'e-r, ko mee-ña, n-najini-ña xe'e-r xi'in ndute nuu-ña, te n-xu'a-ña xe'e-r xi'in idi diki-ña.

⁴⁵ Ña n-teyu'u ña'a-n, ko mee-ña, nde na n-kikiu-ña ve'e-n teyu'u-ña xe'e-r. ⁴⁶ Ña n-xodo-n aciti diki-r, ko mee-ña, chi n-xodo-ña perfume xe'e-r. ⁴⁷ Xaxe'e xa du'a n-kida-ña na ja'an-r nuu-n xa n-taxkanu ini lanyuux ntdaa xa n-kida-ña, juini kue'e kuechi n-kida-ña chi yo xemani-ña-ia. Ñayiu ñatu ka'nu kuechi, te n-taxkanu ini lanyuux kuechi-i xaku ni xemani-i-ia — kuu-ia, xia'an-ia nuu Simón.

⁴⁸ Te xia'an-ia nuu ñá ijan:

—N-taxkanu ini-r kuechi n-kida-n.

⁴⁹ N-ka nukuita dava ñayiu xyuku ijan ka xijan tnu'u tna'a-i:

—¿Jundu kuu se ya'a xa ja'an-s xa taxkanu ini-s kuechi n-kida ñayiu?

⁵⁰ Te xia'an Jesús nuu ñadi'i jan:

—Xaxe'e xa kukanu ini ña'a-n, nanita'u-n. Jua'an xandaa xavatu.

Ñadi'i n-ka chindee Jesús

8 Nu n-ya'a xijan, n-ya'a-ia xi'in uxi uu se dakua'a-ia jan ñuu xi'in ñuu xa n-xian tnu'u-ia ñayiu nax kada-i xa kiu tna'a-i nuu ñayiu ka jandixa xa taxnuni lanyuux nuu-i. Nani n-xe'en-ia ñuu kuechi, dani n-xe'en-ia ñuu na'nu. ² Diuni n-kunduu-ia xi'in ñá n-ndadava'a-ia. Dava-ña n-ka tna'a kue'e, te dava-ña n-ka ñu'u ña'a xaloko. Diuni n-kunduu-ia xi'in kue'e ka ñadi'i. Iin-ña nani María Magdalena. Ñá ya'a n-ñu'u ña'a uxa xaloko. ³ Inka-ña nani Juana. Ñadi'i Chuza, se n-xo netniu xa n-yinda'a-s

xaxii Herodes kuu-ña. Inka-ña nani Susana. N-ka xo xia'an-ña Jesús xi'in se dakua'a-ia xa n-ka ndoñu'u-ia xi'in-s.

Se xitu triu

⁴ Kue'e ñuu n-ka taka nuu Jesús. Te n-ja'an-ia tnu'u kandee. Xia'an-ia:

⁵ —N-xio iin se n-xo xitu triu. Juan dada'u-s triu-s. Dava triu n-dada'u-s jan n-ndava ichi, te n-xeñi ni'no ñayiu. N-ka xee chilidaa, te n-ka xaxi-ti. ⁶ Dava triu jan n-ndava nuu kaa yuú. N-ka xite, te n-yichi chi ña tuu na ko'yo io nuu ñu'u. ⁷ Dava triu jan n-ndava nuu yuku iñu, te ntdaa n-ka xite, ko ña n-xejoin yuku iñu jan xa kue'nu ka triu jan, te n-ka kudichi kuiñi-i. ⁸ Te dava triu n-xe kava nuu ñu'u kojón. N-xa'nu, te n-kua'a. Ntna'a iin iin yoko triu ñu'u iin iin cientu nuni.

N-ja'an ka Jesús, te xee n-ja'an-ia: —Xaxe'e xa xnini-n xa ja'an-r, xijan kuu xa kunini va'a-n xa na kutnuni ini koio-n.

⁹ Ijan dada jua'an diin Jesús xi'in se dakua'a-ia, te n-ka xijan tnu'u ña'a-s nax kuu xa dijan n-najani-ia.

¹⁰ Te xia'an-ia:

—Kida lanyuux xa kutnuni ini-n iin iin-n iin xa mee ni-ia xini. Xa kakune'e-ia kuu xa taxnuni-ia nuu-n, ko nuu dava ka ñayiu n-ja'an-r tnu'u kandee xa ma kutnuni ini-i xa n-ja'an-r. Xijan kuu xa kunde'a koio-i, ko ma kutnuni ini-i. Teku koio-i, ko dani ma kutnuni ini-i. ¹¹ Xa'a kuu xa n-najani-r. Triu kuu ná kuu tnu'u lanyuux. ¹² Ichi nuu n-ndava triu jan kuu dava ñayiu ka teku tnu'u-ia. Xee

Kui'na nuu-i, te dada'u ini-i-yi xa maxku kukanu ini ña'a koio-i, te ma nanita'u-i. ¹³Nuu kaa yuú nuu ndava dava triu jan kuu ná kuu dava ñayiu xnini tnu'u lanyuux. Ka kudi ini-i, te ka jandixa-i tnu'u jan. Ña tuu na yo'o triu jan n-xika. Xaku ni kiu ka jandixa-i xijan, te hora kui'a ka kida ña'a dava ñayiu, ka dandoo-i xa n-ka jandixa-i. ¹⁴Nuu ñu'u nuu ndava triu me'ñu yuku iñu te n-kida yuku iñu xa n-kuchachi triu jan, kuu ñayiu xnini tnu'u jan, te ka chi ini-i nuu nax ya'a koio-i. Diuni yo ka kukajan ini-i xa nkotuu kuika-i. Yo ka jun ini-i xa kada koio-i xa ka kukajan ini anu-i. ¹⁵Nuu ñu'u va'a nuu n-ndava triu, xijan kuu ná kuu ñayiu kida xa va'a chi va'a anu-i. Ka tekui-i tnu'u lanyuux, te idi ni vuelta ka xajan-i anu-i xa ka jandixa-i tnu'u-ia, te ka teyika-i mee-i xa ka kida-i xava'a.

N-kakune'e Jesús candil n-kiu ndeyu

¹⁶Ñayo ñayiu natnuu candil, te chindeyu-i candil jan kidi a ku jantuu-i ka'a xito. Ñayo daa kida chi jandodo-ro iin nuu dujun xa na koo kanda nuu ñayiu kiu xiti ve'e-ro. ¹⁷Xa na'i kida ñayiu vitna, xijan kunde'a koio ñayiu na xee kiu. Xa na'i ka ja'an ñayiu vitna, tekui koio ñayiu na xee kiu. ¹⁸Chinuu koio xa na kutnuni ini-n nax ka tekui-n chi ñayiu ka kutnuni ini, kutnuni koio ka ini-i. Te ñayiu ita'u ni ka kutnuni ini, ka tu ini-i xa yo va'a ka kutnuni ini-i, ñayiu ijan ndunaa koio xa n-ka kutnuni ini-i —kuu Jesús, xia'an-ia.

N-xee di'i Jesús xi'in ñani-ia nuu tuu-ia

¹⁹Iin vuelta n-xee di'i Jesús xi'in ñani-ia ve'e nuu tuu-ia, te ña

n-kua'a xa kiu koio-ña ve'e jan chi kue'e ñayiu xyuku. ²⁰Te n-xian tnu'u iin se n-xian tnu'u Jesús:

—Ndetu ña'a di'i-n xi'in ñani-n yata ve'e ya xa ndatnu'u koio-ña xi'in-n.

²¹Te xia'an Jesús nuu ñayiu xyuku ijan:

—Ñayiu xnini tnu'u lanyuux te ka jandixa-i-ia, ka kuu di'i-r, ñani-r, ku'a-r tuku.

N-nujani Jesús tachi nde'e kane nuu mar

²²Inka kiu n-keé Jesús xi'in se dakua'a-ia xiti iin barcu, te xia'an-ia nuu-s:

—Na ji'in-ro inka lado yu'u mar.

N-ka nandaxi-s barcu, te n-ka dakaka-s xa jua'an koio-s xi'in-ia. ²³Nu n-ka kudava-s nuu mar, te n-kidi-ia. N-kane iin tachi nde'e. Vax chitu ndute xiti barcu. Io n-kuu. ²⁴N-ka xe dandoto ña'a se dakua'a-ia. Ka xia'an-s:

—Maestru, Maestru, vax nduxi-ro nuu ndute.

N-ndokoo-ia te n-kudeen-ia nuu tachi xi'in nuu ndute xekandava. Nanii nga n-kuu. N-nujiin tachi xi'in ndute. ²⁵Te xia'an Jesús:

—¿Ña ka kukanu ini ña'a-n a?

N-ka yu'u-s te ka xia'an tna'a-s:

—¿Jundu kuu se ya'a xa taxnuni-s nuu ntadaa xa io? Nde tachi xi'in ndute jandixa ña'a.

N-kine'e Jesús xaloko xñu'u ña'a iin se Gadara

²⁶Ijan dada jua'an na'i-ia xi'in-s, te n-xee-ia xi'in-s inka lado yu'u mar jan nuu nani Gadara, nuu nde'a tna'a xi'in Galilea. ²⁷N-ka

nane-s xi'in Jesús barcu, te n-xetu'a ña'a iin se Gadara xñu'u ña'a xaloko. N-kuna'a ña ni'no-s da'ma. Io vichi-s. Ña ndoo-s ve'e-s chi n-xo ndoo-s yau kava nuu xyinduxi ndiyi. ²⁸⁻²⁹ Kue'e vuelta n-ka keé ña'a xaloko, te n-ka xo duku ña'a ñayiu cadena. N-ka xo duku ña'a-i yo'o. Te n-xo ndee ña'a-i xa na ña'a kunu-s, ko n-xo xa'nde-s cadena jan xi'in yo'o jan, te n-ka xo kandeka ña'a xaloko jan n-ka xo xe'en nuu ñatu nga juun dau, te ñayo ñayiu io. N-xini-s Jesús, te xee n-kana-s, te n-xe juiin xiti-s nuu-ia. Xia'an-s:

—Jesús, Da'ya Yii lanyuux, Ia taxnuni ka. ¿Nax juun ña'a-n? Xijan ta'u-da nuu-n xa maxku yo nde'e kada u'u ña'a-n —kuu-s, xia'an-s.

Te n-ta'u tniú Jesús xa kee xaloko jan se ijan. ³⁰ Te n-xijan tnu'u ña'a Jesús:

—¿Nax nani-n?

Xia'an-s:

—Yo kue'e diu-da io.

Du'a xia'an-s chi yo kue'e xaloko xñu'u anu-s. ³¹ Te n-ka xijan ta'u xaloko xñu'u anu-s nuu Jesús xa maxku ta'u tniú-ia nuu-i xa keé koio-i nua ña xe ndi'i.

³² Kue'e kuchi xñu'u xe'e yuku io ijan. N-ka ja'an xaloko jan xa na juejoon-ia xa keé koio-i kuchi jan. Te n-xejoon-ia. ³³ N-ka kee xaloko jan anu se ijan, te n-ka keé-i kuchi jan, te ñama n-ka kendava-t iin nuu ndichi. N-ka kekava-t nuu mar, te n-ka xi'í-t. ³⁴ Nu n-ka xini se xñunuu kuchi jan xa du'a n-ya'a, te n-ka kendava-s. Ka nu'u-s ñuu-s jan xa najani koio-s nax n-kuu nuu ñayiu ñuu-s xi'in nuu ñayiu io yuku.

³⁵ Juan nde'a koio ñayiu ñuu jan

xa n-kuu, te n-ka xee-i nuu Jesús. N-ka xini-i xa n-ndva'a se n-xo ku'u jan. Diuni n-ka xini-i xa nukoo-s nuu nukoo Jesús. Ni'no-s da'ma, te n-nani'i-s xaxtnuni-s. N-ka yu'u anu ñayiu n-ka xini-si. ³⁶ Ñayiu n-ka xini xa n-ka kee xaloko n-ñu'u anu se ijan n-ka najani xa n-ya'a nuu ñayiu n-ka xee nuu Jesús. ³⁷⁻³⁹ Te kue'e ñayiu ñuu nadukunduu Gadara n-ka xee. N-ka ja'an-i nuu Jesús xa na ndee-ia ijan chi yo ka yu'u-i.

N-ja'an se n-ndva'a jan nuu Jesús xa na kandeka ña'a-ia ji'in. Te xia'an-ia:

—Juan nu'u ve'e-n, te najani nax n-kida ña'a lanyuux nuu ñayiu xtuu ve'e-n.

Ijan dada n-ndee Jesús barcu, te n-nangondita-ia. Se n-ndva'a jan, juan nu'u-s ve'e-s, te n-najani-s nuu ntdantu'u ñayiu ñuu-s nax n-kida ña'a Jesús.

N-ndadava'a Jesús da'ya di'i Jairo xi'in ñá n-xe kaju'un da'ma-ia

⁴⁰ Nu n-nxee Jesús yu'u ndute nuu n-kee-ia, te n-ka kuvete ñayiu xyuku ijan chi n-ka xo ñu ini-i xa kuiko-ia. ⁴¹⁻⁴² Ijan n-xee iin se nani Jairo. Se kida veñu'u kuu-s. Idii ni da'ya di'i-s io. Xika-i uxi uu kuia. N-xe juiin xiti-s nuu Jesús, te n-ja'an-s nuu-ia xa na ji'in-ia ve'e-s chi ku'u da'ya di'i-s. Vi'i nga ndetnii anu-i. Ijan jua'an Jesús, te diko ka chita'i ña'a koio ñayiu xndijun ña'a jua'an.

⁴³ Nu ñayiu xndijun ña'a jan yitna'a iin ñadi'i ku'u. N-kuu uxi uu kuia ndita ña'a niñi. Ntdaa tvini n-xo neva'a-ña n-xetniu-ña xa n-xo xe'en-ña nuu setatna xa kada tatna

ña'a koio-s, ko ñayo setatna jan n-kua'a n-ndadava'a ña'a-s. ⁴⁴N-xe nde'e-ña yata Jesús, te n-xe ju'un-ña ndiki xe'e da'ma-ia. Hora ijan ni n-yichi ña'a ñiñi. ⁴⁵Te n-xijan tnu'u Jesús ñayiu xndijun ña'a jan:

—¿Jundu n-xe ju'un ña'a?

N-ka ja'an ntdaa ñayiu jan xa ñayo-i n-xe ju'un ña'a. Te xia'an Spedru nuu-ia:

—Maestru, kue'e ñayiu xndijun ña'a; diko ka chita'i ña'a koio-i xa kue'e-i.

⁴⁶Xia'an ntuku Jesús inka vuelta:

—N-xe ju'un ña'a iin ñayiu chi n-tuu-r xa n-kida-r iin xa n-kida-r.

⁴⁷Nu n-tu ini ñá ijan xa ma kuu xa chida'u-ña xa n-kida-ña, te n-ñi'i-ña. N-xe juiin xiti-ña nuu Jesús chi mee-ña n-xe ju'un ndiki xe'e da'ma-ia. N-najani-ña nuu ntdaa ñayiu ijan nakuenda n-xe ju'un-ña da'ma-ia, te janda n-kuu xa danaa n-ndva'a-ña. ⁴⁸Te xia'an Jesús nuu-ña:

—Xaxe'e xa kukanu ini ña'a-n, xijan kuu xa n-ndva'a-n. Jua'an xi'in xavii xava'a.

⁴⁹Ñini du'a ja'an Jesús, n-xee iin se xinokuechi nuu se kida veñu'u jan. N-ja'an-s nuu-s:

—N-xi'í da'ya di'i-n. Maxku dakuita-n tiempo maestro ya.

⁵⁰Nu n-teku Jesús, te xia'an-ia nuu se kida veñu'u jan:

—Maxku tnau ini-n. Diko ni kukanu ini lanyuux, te ndva'a da'ya di'i-n.

⁵¹⁻⁵³Nu n-xee-ia ve'e se ijan, ka nda'i xa ka nda'i koio ñayiu xyuku ijan. Te n-ja'an Jesús nuu-i:

—Maxku ku nda'i koio-n chi ña n-xi'í-i, diko ni tachi-i jua'an.

N-ka xakundee ña'a ñayiu xyuku ijan chi n-ka xini-i xa n-xi'í-i. Diko ni Spedru, Sua, Jacobo xi'in tadi'i dichi kuu ndiyi jan, n-xejoon-ia xa kiu koio-s xi'in-ia ve'e nuu kaa-i; ñatu n-xejoon-ia xa kiu ka inka ñayiu. N-xetu'a-ia-i ⁵⁴te n-tnii-ia nda'a-i, te n-ja'an-ia nuu-i:

—Ndokoo, Lungo.

⁵⁵N-nandoto-i. Danaa n-ndokoo-i, te n-ta'u tniú Jesús xa na juña'a di'i-i xa kaxi-i. ⁵⁶N-ka yu'u tadi'i-i, te n-ja'an-ia xa maxku nde ku ja'an ñayiu xyuku ijan xa n-ya'a; mee ni-i na kuna'a.

N-tunda'a Jesús uxi uu se dakua'a-ia xa kada koio-s tniú lanyuux

9 Nu n-xika kiu, te n-nadataka Jesús uxi uu se dakua'a-ia jan. N-kida-ia xa n-ka kua'a-s xa kine'e koio-s xaloko xñu'u anu ñayiu, te diuni n-kida-ia xa n-ka kua'a-s xa ndadava'a koio-s ñayiu ka ku'u.

²N-tunda'a-ia-s xa juña tnu'u koio-s ñayiu nax kada koio-i xa kiu tna'a-i nuu ñayiu ka jandixa xa taxnuni lanyuux nuu-i. Diuni n-tunda'a-ia-s xa ndadava'a koio-s ñayiu ka ku'u.

³Xia'an-ia nuu-s:

—Maxku kane'e koio-n xa ndoñu'u-n ji'in. Maxku kane'e koio-n karruti-n. Maxku kane'e koio-n jayate-n. Maxku kane'e koio-n xa kaxi-n. Maxku kane'e koio-n tvini. Maxku kane'e koio-n inka dijun xa nadama-n. ⁴Hora na xee-n iin ve'e iin ñuu, ijan ndoo koio-n, te maxku dama-n ve'e ndoo koio-n. ⁵Nux ma kunini ñayiu iin ñuu tnu'u ja'an-n te hora na ndee koio-n ñuu jan kidi koio-n xe'e-n xa na kee ñuyaka ñuu-i xa na jini

ñayiu jan xa io kuechi-i —kuu Jesús, xia'an-ia.

⁶Jua'an koio-s ñuu xi'in ñuu. N-ka ja'an-s nuu ñayiu nax io xa kada-i xa nanita'u-i, te n-ka ndadava'a-s ñayiu ka ku'u.

N-xi'í Sua

⁷N-teku Herodes, se taxnuni, ntdaa xa kida Jesús, te n-chi ini-s chi n-kutnu'u xa n-nandoto Sua.

⁸Diuni n-kutnu'u xa n-nandoto Elías, te n-nxee-s. Dani n-kutnu'u xa n-ka nandoto dava ka se xana'a n-ja'an tnu'u lanyuux nuu ñayiu.

⁹Te n-ja'an Herodes:

—¿Ndee se kuu se kida ntdaa xa tekur? Ñadu Sua kuu-s chi n-xa'nde-r diki-s.

Te n-juini Herodes xa jini-s Jesús.

N-xia'an Jesús xa kaxi kue'e ñayiu

¹⁰N-ka naxee se n-dakua'a ña'a Jesús nuu-ia. N-ka najani-s nax n-ka kida-s. Ijan dada ndeka diin ña'a-ia jua'an yu'u ñuu nani Betsaida. ¹¹N-ka taka ñayiu nuu n-xo tuu-ia, te nu n-ka xini koio-i xa xá jua'an-ia, xndijun ña'a-i ka xe'en. Nu n-ka nanitna'a-i xi'in-ia, n-kuu va'a anu-ia nuu-i, te n-ka kuvete-i. N-ja'an-ia nuu-i nax io xa kada koio-i xa kiu tna'a koio-i nuu ñayiu ka jandixa xa taxnuni lanyuux nuu-i. Diuni n-ndadava'a-ia ñayiu ka ku'u. ¹²Nu n-kundi'i ngandii, te n-ka xetu'a ña'a se dakua'a-ia. Ka xia'an-s nuu-ia:

—Tunda'a-n ñayiu ya xa na ji'in koio-i ñuu xndatuu yatni xi'in ranchu xa na nduku koio-i nuu ndoo-i te na jueen-i xa kaxi-i chi nuu ñayo io tuu-ro.

¹³Te xia'an-ia nuu-s:

—Juña'a koio xa na kaxi-i.

Te ka xia'an-s nuu-ia:

—O'on ni tila xi'in uu ni chaka io a diu nga nux na njueen-ro xa kaxi koio-i.

¹⁴Xyuku naxa o'on mil seyii ijan xi'in ñadi'i-s xi'in da'ya-s. Nu n-ya'a n-ka ja'an se dakua'a-ia xijan, te n-ta'u tniu-ia nuu-s:

—Juña'a koio nuu ñayiu xa uu diko uxi uu diko uxi-i na nkoo koio. Nu diin nuu diin na nkoo koio-i.

¹⁵Daa n-ka kida-s, te n-ka nukoo ntdaa ñayiu xyuku ijan. ¹⁶N-tnii-ia o'on tila jan xi'in nduu chaka jan, te n-nukonde'a-ia andiu, te n-xijan ta'u-ia nuu lanyuux. N-ta'u dava-ia tila jan, te n-xia'an-ia se dakua'a-ia xa dakexio koio-s nuu ñayiu xyuku jan. ¹⁷N-ka xaxi koio-i xa nde n-ka chitu xiti-i ntdaa-i. N-ka nadataka-s pedazo n-kendoo, te n-ka dachitu-s uxi uu yika.

N-ja'an Spedru nuu Jesús xa diu-ia kuu Cristu

¹⁸Inka ntuku vuelta tuu-ia xi'in se dakua'a-ia, te mee ni-ia n-kee diin xa n-xijan ta'u-ia nuu lanyuux. Ijan dada n-xijan tnu'u-ia-s:

—¿Jundu kuu-r ka ja'an ñayiu?

¹⁹Ka xia'an-s:

—Dava ñayiu ka ja'an xa Sua Bautista kuu-n, dava-i ka ja'an xa Elías kuu-n, dava tuku-i ka ja'an xa xixitna-ro, se n-xo ja'an tnu'u lanyuux nuu ñayiu kuu-n. Ka xani ini-i xa n-nandoto-n.

²⁰Te n-xijan tnu'u-ia-s:

—Ndo'o iin iin-n, ¿jundu kuu-r, ka ja'an-n u?

Xia'an Spedru:

—Cristu, Ia n-tunda'a ña'a Ianyuux kuu-n.

²¹Te xia'an-ia xa maxku ja'an koio-s nuu ñayiu jundu kuu-ia; mee ni-s na kuna'a koio. ²²Xia'an-ia:

—Io xa kada u'u ña'a koio sexa'nu ka taxnuni nuu ñayiu país-ro ru'u, Ia kuu ñayiu. Diuni io xa kada u'u ña'a dutu ka taxnuni xi'in se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés. Io xa ja'an koio-s xa ña ndoñu'u ña'a-s. Diuni io xa ka'ni ña'a koio-s te nandoto-r nuu uni kiu —kuu-ia, xia'an-ia nuu se dakua'a-ia.

²³Te n-ja'an-ia nuu ntdaa ñayiu xyuku ijan:

—Ñayiu juini xa nkuitandijun ña'a-i, na kande ini koio-i xa ka kukajan ini-i, te jun ini koio-i xa kuú-i ná ñu ini iin se doko curuxi-s xa nkuitakaa dika-s. Ijan dada nkuitandijun ña'a koio-i. ²⁴Ñayiu ña ka kuu ini-i xa naa-i xaxe'e-r, naa da'u ni-i. Ñayiu naa yiki kuñu-i xaxe'e-r, kundito koio-i níkava níkuíta. ²⁵Ñayiu na ni'i ntdaa xa io nitu'u ñuñayiu te naa-i, ñatu nax kine'e koio-i. ²⁶Ñayiu kujanuu xa xndeka tna'a-r xi'in-i a xa kakune'e-i xa ja'an-r, diuni kujanuu-r xa kandeka tna'a-r xi'in-i hora na ndixi mee-r, Ia kuu ñayiu. Ndi-r ná ndii Taa-r Ianyuux, Ia ii. Ndi-r ná ndii ángel, ia ka xinokuechi nuu Ianyuux. ²⁷Xandaa xakuíti ma kuú koio-n nde na jini dava ndo'o ñayiu xtuu ya'a, xa taxnuni Ianyuux nuu ñayiu ñuñayiu —kuu Jesús, xia'an-ia.

**N-dama nuu Jesús, te
n-koko da'ma ni'no-ia**

²⁸Nu n-ya'a naxa una kiu, te ndeka diin-ia Spedru, Sua, Jacobo

ja'an koio iin yuku xa kajan ta'u-ia nuu Ianyuux. ²⁹Nini xijan ta'u-ia n-dama nuu-ia, te n-koko da'ma-ia. Ná kuu xa xeye'e kuu xa koko da'ma-ia. ³⁰Moisés xi'in Elías n-ka nxee, te n-ndatnu'u-ia xi'in-s. ³¹N-ka diñu-s tuku. Ndatnu'u-ia xi'in-s xa vax kuyatni kiu ndee-ia Jerusalén te ndaa-ia andiu. ³²Yo n-kuu nuu Spedru xi'in nuu dava ka se xtuu xi'in-s xa kidi, ko ña n-ka kidi-s, te n-ka xini-s xa koko Jesús xi'in nduu se xnii xi'in-ia. ³³Diko nga xa ndaa Moisés xi'in Elías andiu te xia'an Spedru nuu Jesús: —Maestru, naka va'a xa n-ka kixee-ro ya'a. Na kadava'a koio-da uni ve'e yutnu vixi — iin kuu xi'in mee-n, inka na kuu xi'in Moisés, te inka na kuu xi'in Elías.

Juini daa n-xani ini Spedru xa kada-s, ko ña kutnuni ini-s nakuenda xa daa n-kuu ini-s. ³⁴Nini du'a ja'an-s, te n-ndixi vikó nu'u nde nuu ñu'u, te n-ka da'u-s nuu vikó jan. ³⁵Te n-ja'an Ianyuux xiti vikó jan:

—Ia ya'a kuu Da'ya Yii-r. N-kaxí-r-ia xa kada-ia tni-u-r. Kunini koio xa ja'an-ia.

³⁶Nu n-ya'a xa n-ja'an Ianyuux, te mee nga Jesús n-ndoo xi'in-s. Na'a n-kuu n-ya'a xa'a, ijan dada n-ka najani-s xa n-ka xini-s.

**N-ndadava'a Jesús iin
seluchi tna'a kue'e xiyi'i**

³⁷Kiu kuu uu, n-nuu-ia xi'in-s xeyuku jan, te kue'e ñayiu n-ka xetna'a ña'a. ³⁸Nuu ñayiu ijan yitna'a iin se tna'a. Xee n-kana-s: —Maestru, iin xa juini-da. Koto tna'a-n da'ya yii-da nuu nax tna'a-s

chi idii ni-s io. ³⁹Xko keé xaloko anu-s, te danaa kana-s, te kava ña'a-i. Nduyutnu-s, te xido t-iñu yu'u-s, te datnukue'e ña'a-i. Ña juini-i xa dayaa ña'a-i. ⁴⁰N-xia'an-da se dakua'a-n xa na kine'e koio-s-yi, ko ñayo-s n-ka ndaku.

⁴¹Te n-ja'an Jesús nuu ñayiu xyuku ijan:

—Ndo'o, ñayiu io vitna, ña ka kukanu ini ña'a va'a-n. Unu loko-n. ¿Nadaa ka kiu ndoñu'u xa kutuu-ro? ¿Kuiti nadaa ka kiu nadaa ka ñuu kundee ini-r?

Ijan dada n-ja'an Jesús nuu taa seluchi jan:

—Juan kueba da'ya-n.

⁴²Nini juan tu'a seluchi jan Jesús n-dajane ña'a xaloko jan nuu ñu'u, te n-kava ña'a-i. Xido t-iñu yu'u-s, te n-nduyutnu-s. N-kudeen Jesús nuu xaloko jan, te n-ndadava'a-ia seluchi jan. Ijan dada n-nakueka ña'a taa-s.

⁴³Nu n-ka xini ñayiu n-ka xo nde'a xijan xa taxnuni lanyuux nuu Kui'na, n-ka nakuetu koio-i nuu-ia. N-ka yu'u-i, te kue'e xa n-ka xani ini koio-i. Nini ka ndatnu'u ñayiu jan xa n-ya'a, xia'an Jesús nuu se dakua'a-ia:

⁴⁴—Maxku ndunaa koio-n xa n-ja'an-r xa vax kuyatni kiu kada iin se kada xa tñii ña'a juxtixia ru'u, Ia kuu ñayiu.

⁴⁵Ñayo se dakua'a-ia n-kutnuni ini nakuenda xa daa n-ja'an-ia chi n-kida lanyuux xa ma kutnuni ini koio-s. Ñayo-s n-kuyii xa kajan tnu'u-s-ia.

**Ndeda ñayiu ku kuu
ñayiu ndand'i ka**

⁴⁶Nini juan nu'u-ia xi'in se dakua'a-ia Capernaum nuu io-ia, ka

ndatnu'u-s nuu ndeda iin-s taxnuni nuu-s ntdaa-s, te ka jantna'a tnu'u-s. ⁴⁷N-tu ini Jesús nax n-ka xani ini-s te n-tñii-ia iin seluchi, te n-xani-ia-s diñi-ia. ⁴⁸Te xia'an-ia nuu-s:

—Se ka xe ini seluchi ya'a xaxe'e xa daa juini-r kuenda kiu ka xe ini ña'a-s ru'u. Se ka xe ini ña'a diuni xe ini-s Ia n-tunda'a ña'a. Se xani ini xa ñatu ndand'i-s nuu dava ka-n, ndand'i-s nuu lanyuux.

⁴⁹Te xia'an Sua nuu-ia:

—Maestru, n-ka xini-da iin se xetniu diu-n xa ta'u tñiu-s nuu xaloko xa kee-i anu ñayiu, te ka xia'an-da nuu-s xa na nujani-s xaxe'e xa ña ndeka tna'a-ro xi'in-s.

⁵⁰Te xia'an Jesús nuu-s:

—Maxku dada'an-n xa daa kida-s chi ñayiu ña jan tnu'u ña'a, iñi xi'in-ro xi'in-i —kuu-ia, xia'an-ia.

N-kanandee Jesús Jacobo xi'in Sua

⁵¹Vax kuyatni kiu ndaa Jesús andiu xa nakueka ña'a lanyuux. Tiempu ijan idii vuelta n-xajan-ia anu-ia xa ji'in ntuku-ia Jerusalén.

⁵²N-tunda'a-ia dava se dakua'a-ia xa na ku juindodo nuu-s ichi jua'an Jerusalén, te n-ka xee-s iin ñuu luchi katu distrito Samaria xa kada tu'a-s ve'e nuu ndoo koio-s xi'in-ia. ⁵³Ñatu n-juini ñayiu ñuu ijan xa ndoo Jesús ñuu-i xaxe'e xa n-ka tu ini-i xa ji'in-ia Jerusalén. ⁵⁴Nu n-ka xini Sua xi'in Jacobo xa ñatu n-ka juini-i xa kueba-i Jesús, te ka xia'an-s nuu-ia:

—Maestru, ¿vatuka xa kajan ta'u-ro nuu lanyuux xa na dajuun-ia ñu'ú nde andiu na kua'a na naa ñayiu ya'a u? ⁵⁵N-ngonenuu Jesús, te n-kanandee ña'a-ia. ⁵⁶Ijan dada jua'an-ia xi'in-s inka ñuu.

Se n-ka juini xa nkuitandijun-s Jesús

⁵⁷Nini xika-ia xi'in-s jua'an, n-xe juntna'a-ia xi'in iin se n-xe juntna'a xi'in-ia. Xia'an se ijan nuu-ia:

—Maestru, nkuitandijun ña'a-da, te kandijun ña'a-da ji'in juini nde kuu nuu na ji'in-n.

⁵⁸Te n-ja'an Jesús:

—Chikuii, io yau kava xyi'i-ti. Dani chilidaa, io taka-ti, ko mee-r, la kuu ñayiu, ña tuu na ve'e-r. Ñavada io nuu ndetatu-r —kuu-ia, xia'an-ia-s.

⁵⁹Xia'an-ia nuu inka-s:

—Ne'e te nkuitandijun ña'a.

Xia'an-s:

—Dito, ¿vatuka xa ki'na ka nu'u-da ve'e-da te na kuú taa-da kuxi-da-s? Ijan dada nkuitandijun ña'a-da.

⁶⁰Te xia'an-ia nuu-s:

—Na kuxi tna'a na'i koio ñayiu ña xini jundu kuu lanyuux. Juan juña'a mee-n nuu ñayiu nax io xa kada-i xa kiu tna'a-i nuu ñayiu ka jandixa xa taxnuni lanyuux nuu-i.

⁶¹N-ja'an inka ntuku-s nuu-ia:

—Maestru, nkuitandijun ña'a-da, ko vatuka xa ki'na ka na jin nu koto-da janda ndoo ñayiu io ve'e-da, te juña'a-da nuu-i: “Kutuu koio, te kixee-r” —kuu-s, xia'an-s.

⁶²Te n-ja'an-ia nuu-s:

—Se n-kixe'e xa kidatniu-s xi'in nkutu, te ngonenuu-s ichi yata-s, ñatu xiniñu'u-s xa kadatniu-s nuu ñu'u. Daa kuu dava ñayiu juini xa kiu tna'a-i nuu ñayiu taxnuni lanyuux nuu-i.

N-tunda'a Jesús uni diko uxi
se ja'an tnu'u-ia nuu ñayiu

10 Nu n-ya'a ntdaa xijan, te
n-kaxí Jesús uni diko uxi

ntuku seyii. N-tunda'a-ia-s xa ku ji'in ndi uu ndi uu-s ñuu na'nu, ñuu kuechi nuu ñu ini-ia xa ji'in-ia. ²Te xia'an-ia nuu-s:

—Yo kue'e ñayiu ta kukanu ini ka lanyuux. Kuenda kiu triu n-yichi kuu-i, te xaku ni ñayiu io xa nakueka-i triu jan. Xijan kuu xa kajan ta'u koio-n nuu lanyuux xa na tunda'a ka-ia ñayiu nakueka triu jan. ³Ji'in koio-n, te kuna'a koio-n xa kuenda kiu tkolelu xee me'ñu kit kuu lobo ka kuu-n. ⁴Maxku kane'e koio-n tvini. Maxku kane'e koio-n inka tayu ndixa-n. Maxku na'a ku ndatnu'u koio-n xi'in ñayiu nanitna'a xi'in-n ichi jua'an koio-n. ⁵Hora na kiu koio-n iin ve'e, juña'a-n nuu ñayiu io ve'e jan: “Na kutuu vii kutuu va'a koio-n.” ⁶Nux ijan io ñayiu juini xa kutuu vii kutuu va'a-i ná juini lanyuux, te kutuu vii kutuu va'a-i ná n-ja'an-n. Nux ña'a, ma kutuu vii kutuu va'a-i. ⁷Ve'e ndoo koio-n kax ko'o koio-n xa taxi ñayiu ijan chi io ya'u iin se kidatniu. Maxku dama-n ve'e ndoo koio-n. ⁸Dava'a nga ñuu kiu koio-n, nux na kunini ñayiu ñuu ijan xa ja'an-n, kaxi koio-n xa na taxi-i. ⁹Ndadava'a koio-n ñayiu ka ku'u, te juña'a koio-n nuu-i: “Vax kuyatni kiu taxnuni lanyuux nuu-n.” ¹⁰Nux ma xe ini ñayiu iin ñuu xa ja'an koio-n, ji'in koio-n ichi ka'nu yu'u ñuu jan, te kidi koio-n xe'e-n, te xee ja'an koio-n: ¹¹“Kidi-da xe'e-da xa maxku ki'i ñuyaka ñuu-n chi ñatu ka xe ini-n xa n-ka ja'an-da. Juini ña n-ka xe ini-n xa n-ja'an-da, ko kidayika-i xa kuna'a-n xa vax kuyatni kiu taxnuni lanyuux nuu-n.”

Xa'a juña'a koio-n nuu ñayiu jan.

¹²Kiu na ndixi juexi, nda'u ka ya'a ñuu ijan dada ñayiu n-xio Sodoma —kuu-ia, xia'an-ia.

Te xia'an-ia nuu ñayiu ñuu Corazín xi'in nuu ñayiu ñuu Betsaida:

¹³—Nda'u ya'a mee-n, ñayiu Corazín. Nda'u ya'a ndo'o, ñayiu Betsaida. Nu n-kida-r kue'e milagru Tiro xi'in Sidón ná n-kida-r ñuu mee-n, xa n-kuna'a n-ka natu ini ñayiu jan xa n-ka kida-i kuechi, te kui'no-i da'ma ndayu te kunukoo koio-i nuu yaa n-kuu xa n-ka natu ini-i xa n-ka kida-i kuechi. ¹⁴Nda'u ka ya'a mee-n, ñayiu Corazín xi'in ñayiu Betsaida, dada ñayiu Tiro xi'in Sidón hora na ndadandaa Ianyuux kuechi ñayiu ñuñayiu. ¹⁵Te ndo'o, ñayiu Capernaum, ma ji'in koio-n andiu chi keé koio-n andea.

Te xia'an-ia nuu se dakua'a-ia:

¹⁶—Ñayiu kunini xa ja'an koio-n, kuenda kiu xa ja'an mee-r kunini koio-i. Ñayiu ma xe ini ña'a, kuenda kiu mee-r ma xe ini ña'a koio-i. Ñayiu ñatu xe ini ña'a mee-r, ña xe ini-i Ia n-tunda'a ña'a —kuu Jesús, xia'an-ia.

¹⁷N-ka kee se n-tunda'a-ia; ka xe'en-s. Nu n-ka nangondita-s nuu Jesús, te n-ka kudi ini-s. N-ka ja'an-s nuu-ia:

—Dito, ka jandixa ña'a ñayiu; nde xaloko n-ka jandixa ña'a chi n-ka xetniu-da diu-n xa n-ta'u tniu-da nuu-i xa kee-i anu ñayiu, te n-ka kee-i.

¹⁸Te n-ja'an Jesús nuu-s:

—N-xini-r xa jungava Satanás nde andiu. N-kee-i ná kee taxa.

¹⁹Kuna'a koio-n xa kada-r xa

ndaku-n nuu Kui'na, te juini na jueñi ni'no-n koo a tdu'an, ña tuu nax ya'a koio-n. ²⁰Kudi ini koio-n, ko ñadu xaxe'e xa ka jandixa ña'a xaloko kudi ini koio-n, chi kudi ini koio-n xaxe'e xa andiu yodotnuni diu-n —kuu-ia, xia'an-ia.

²¹Nu n-teku Jesús tnu'u n-ka ja'an-s, te n-kidadi ini ña'a Espiritu Ianyuux. Ijan dada n-ja'an Jesús nuu Ianyuux:

—Taa-ro Ianyuux, Ia taxnuni andiu xi'in ñuñayiu, najuen tnu'u ña'a-da chi ña n-datuu-n xa'a nuu ñayiu ka tu'a va'a tutu, ñayiu io xaxtnuni xa kutnuni ini-i, ko n-datuu-n ntdaa xa'a nuu ñayiu ña ka tu'a. Kuu-i ná kuu sekuechi. Du'a n-kida-n, Taa-ro, chi du'a n-kuu anu-n —kuu Jesús, xia'an-ia nuu Taa-ro Ianyuux.

²²Ijan dada xia'an-ia nuu se xyuku ijan:

—N-taxi Ianyuux xaxtnuni xa ntdaa xa kuu xa xino xini-r. Ñayo ñayiu xini jundu kuu Da'ya Yii-ia. Mee ni Taa-ro Ianyuux xini jundu kuu-r, te mee ni-r xini jundu kuu-ia. Diuni jini ñayiu kuu anu-r xa juña tnu'u-r jundu kuu-ia. Ña yo ka ñayiu xini —kuu Jesús, xia'an-ia.

²³Ijan dada n-ndonenuu-ia xa kunde'a-ia uxi uu se dakua'a-ia jan, te xia'an-ia nuu-s:

—Naka ta'u kuu ñayiu nde'a xa xnde'a mee-n. ²⁴Kue'e se n-ka ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu xi'in se n-kunxa'nu n-ka juini xa jini koio-s xa kida-r. N-ka juini-s xa jini-s xa xnde'a-n vitna, ko ñayo-s n-xini. N-ka juini-s xa kunini koio-s tnu'u xnini-n, ko ña n-kuu xa teku-s —kuu-ia, xia'an-ia.

Xava'a n-kida iin se Samaria

²⁵Iin vuelta nujuuin iin se tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés me'ñu ñayiu xyuku nuu dakua'a Jesús ñayiu xa kototnuni-s-ia.

N-xijan tnu'u-s-ia:

—Maestru, ¿nax kada-da xa kundito-da nikava nikuita?

²⁶Te n-xijan tnu'u ña'a Jesús: —¿Nax ka'u-n? ¿Nax xyodotnuni nuu libru Moisés xa kada-n?

²⁷Te xia'an-s:

—Du'a yodotnuni: “Io xa juemani koio-n lanyuux, la kuu Xto'o-n, xi'in nde yiki nde tuchi-n. Ná mani juini-n mee-n, daa juemani ñanitna'a-n.”

²⁸Te xia'an-ia nuu-s:

—Va'a n-ja'an-n. Kada xijan te kundito-n nikava nikuita.

²⁹N-juini-s xa kani ini Jesús xa ña tuu na kuechi kida-s, xijan kuu xa xia'an-s:

—¿Ko jundu kuu ñanitna'a-da?

³⁰Xia'an Jesús:

—N-kee iin seyii Jerusalén xa jua'an-s Jericó. N-ka xadi ña'a ñadu'u ichi jua'an-s, te n-ka du'u ña'a-s. N-ka tava-s da'ma-s. N-ka janña'a-s, te n-ka dandoo ña'a-s. Katuu-s ichi te june-s.

³¹Ijan dada n-kendita iin dutu nuu katuu-s. N-xini-s xa katuu se ijan, te n-xiko nduu-s inka xio yu'u ichi. ³²N-kuyatni iin se kuu levita nuu katuu se n-tnukue'e jan. N-xini ña'a-s, te n-xiko nduu-s inka xio yu'u ichi. ³³Diuni n-kendita iin se Samaria. N-xini-s se n-tnukue'e jan, te n-kunda'u ini ña'a-s. ³⁴N-xetu'a-s-si, te n-xodo-s aciti xi'in vinu nuu

n-tnukue'e-s. N-duku-s nuu n-tnukue'e-s, te n-dakaa ña'a-s yata kiti-s. Ndeka ña'a-s jua'an mesón. Ijan n-ñunuu ña'a-s. ³⁵Kiu kuu uu n-tava-s uu denario, te n-chiya'u-s se ndee mesón jan, te xia'an-s nuu-si: “Junuu-n-si te nux nadaa ka na nju'un-n, te kiu na kuiko-da nataxi-da tvini-n”, kuu-s, xia'an-s. ³⁶¿Nax kachi-n? ¿Ndeda ndruni-s n-kida na io xa kada-ro ñanitna'a-ro? —kuu Jesús, xia'an-ia.

³⁷Te xia'an-s nuu-ia:

—Se n-kunda'u ini se ijan.

Te xia'an ntuku Jesús:

—Nani n-kida se ijan, dani juan kada-n.

Na n-xo tuu Jesús ve'e María xi'in Tmarta

³⁸Dani, dani jua'an Jesús xi'in uxi uu se dakua'a-ia jan ichi jua'an Jerusalén. N-kiu-ia iin ñuu luchi, te n-ja'an ña'a iin dichi nani Tmarta ve'e-i. ³⁹Ku'u Tmarta kuu María. Nukoo María nuu nukoo Jesús, la kuu Xto'o-ro, te n-xo nini-i xa n-ja'an-ia. ⁴⁰Nini nini María xa ja'an-ia, kida Tmarta tni u ve'e-i, te yo ndu ini-i. Xijan kuu xa n-xetu'a-i Jesús, te n-ja'an-i nuu-ia:

—Dito, nakuenda ña chinuu-n xa ña chindee ña'a María. Mee nga-da kidatni. Juña'a-n-yi xa na chindee ña'a-i —kuu Tmarta, xia'an-i nuu-ia.

⁴¹Xia'an Jesús, la kuu Xto'o-ro:

—Marta mee ni nuu nax ya'a xani ini-n. Diuni yo ndu ini-n nuu tni u-n, ⁴²ko ñatu kida ndi'i-n xa io xa kada-n, ko María, va'a kida-i xa nini-i xa ja'an-r, te ma ndunaa-i.

N-dakua'a Jesús se dakua'a-ia janda kajan ta'u koio-s nuu lanyuux

11 Iin vuelta n-xijan ta'u Jesús nuu lanyuux iin nuu

n-xe'en-ia. Nu n-ya'a xa n-xijan ta'u-ia, te n-ja'an iin se dakua'a-ia nuu-ia:

—Dito, ¿Janda ja'an koio-da hora na kajan ta'u koio-da nuu lanyuux? Dakua'a ña'a-n ná n-dakua'a Sua se n-dakua'a-s.

²N-ja'an Jesús nuu-s xi'in nuu nttaa ñayiu xyuku ijan:

—Hora na kajan ta'u koio-n, du'a jajan koio-n:

Taa-ro lanyuux, na ja'an-da xa ii-n.

Na koo-da xañu'u nuu-n.

Na ja'an koio-da xa taxnuni-n nuu-da nttaa-da xa ka kuu-da ñayiu ññayiu.

³Taxi-n xa kaxi xa ko'o koio-da vitna nani kida-n ndikiu ndiñuu.

⁴Xijan ta'u-da xa taxkanu ini-n kuechi n-ka kida-da ná ka taxkanu ini-da ñayiu kui'a ka kida ña'a dañá.

Kada-n xa maxku daja'an ña'a

Kui'na xa kada koio-da kuechi. Du'a kajan ta'u koio-n nuu lanyuux.

⁵Ñayiu na ji'in ve'e iin se kumani xi'in-i niu dava te juña'a-i nuu-s: “Taxnuu uni tila ⁶chi n-kixee se kumani xi'in-r, te ña tuu naxa juña'a-r-si. Xika vaxi-s.” ⁷Nux du'a na ja'an-i, ma ja'an se ijan: “Maxku datna'a ña'a-n. Xá n-nakadi-r ye'e-r. Xá n-nukava-r xi'in da'ya-r. Ma kuu xa ndokoo-r xa taxi-r.” Ma du'a ja'an-s ⁸chi juña'a-s nttaa xa ndoñu'u-i, ko ñadu xaxe'e xa kumani-i xi'in-s juña'a-s chi xaxe'e xa maxku kujanuu-s nuu-i. ⁹Ku kajan koio-n te ni'i-n. Nduku koio-n te ni'i-n. Nani dakande-n ye'e ñayiu xa najaan-i xa kiu-n,

dani kajan koio-n nuu lanyuux xa ka ndoñu'u-n, te taxi-ia ¹⁰chi ñayiu xko xijan ka ni'i-i. Dani ka ni'i ñayiu xko nduku. Ñayiu xko dakande ye'e, najaan ye'e xa kiu-i.

¹¹Ndo'o, se ka kuu taa, nux xijan da'ya-n chaka ma juña'a-n koo chi juña'a-n chaka. ¹²Nux xijan da'ya-n ndiu, ma juña'a-n tdu'an chi juña'a-n ndiu. ¹³Juini ka kuu-n ñayiu ka kida kue'e kuechi, xnde'a-n xa ka xia'an-n da'ya-n. Naka Taa-ro lanyuux, Ia tuu andiu, ma ku taxi-ia Espiritu-ia nux ndeda-n na kajan-ia. Kue'e ka taxi Taa-ro lanyuux dada xa ka xia'an mee-n da'ya-n —kuu Jesús, xia'an-ia.

N-ka ja'an ñayiu xa Kui'na kida xa kine'e Jesús xaloko

¹⁴N-xee iin se ñu'u ña'a xaloko ña kuu ja'an nuu-ia. Te n-kine'e Jesús xaloko jan anu-s. Nu n-ya'a xa n-kine'e-ia xaloko jan, te n-kixe'e-s xa ja'an-s, te n-ka yu'u ñayiu xyuku ijan. ¹⁵N-ja'an dava-i:

—Mee Kui'na taxnuni nuu dava ka xaloko kida xa kua'a se ya'a xa kine'e-s xaloko anu ñayiu. Beelzebú nani-i.

¹⁶Te n-ka ja'an titni ñayiu xyuku ijan nuu Jesús xa kada-ia milagru xa kototnuni-i-ia. ¹⁷N-kutnuni ini-ia xa n-xani ini ñayiu ijan. Xijan kuu xa xia'an-ia nuu-i:

—Nux ka jantna'a se ka taxnuni iin ñuu xi'in ntña'a ka taxnuni-s, danaa tña'a-s. Dani ñayiu xtuu ka'nu iin ve'e, nux ka jantna'a-i ma kutuu ka'nu ka-i. ¹⁸Nux jantna'a Kui'na ntña'a mee-i, ma taxnuni ka Kui'na nani Satanás. Xa'a ja'an-r xaxe'e

xa n-ka ja'an-n xa Beelzebú kida xa kine'e-r xaloko. ¹⁹Nux Beelzebú kida xa kine'e-r xaloko, diuni Beelzebú kida xa kine'e se dakua'a-n xaloko xñu'u anu ñayiu nuda. Mee se dakua'a mee-n ka datuu ña'a.

²⁰Xaxe'e xa kida Ianyuux xa kine'e-r xaloko, xijan kuu xa n-kixe'e ka jandixa dava-n xa taxnuni-ia nuu-n.

²¹Iin se ndaku te nde'e-s, nux ndee-s ve'e-s, ña tuu nax ya'a ve'e-s chi xa io tu'a-s xi'in arma-s. ²²Xaxe'e xa neva'a-s arma xani ini-s xa ñayo nde'e ka dada mee-s, ko nux xee iin se nde'e ka dada mee-s janña'a-s, te kane'e-s ntdaa xaxii-s ji'in, te dakexio-s. ²³Ñayiu ña ka kunduu xi'in-r, ñatu ka xe ini ña'a-i. Ñayiu ña dataka ñayiu xa kunini-i xa ja'an-r, kuenda kiu xate ni'no-i-yi xa maxku teku-i xa ja'an-r.

**N-nangondita xaloko;
ndeé-i anu n-ñu'u-i**

²⁴Hora kee iin xaloko anu iin ñayiu, te xikonuu-i nuu ñayo io xa nduku-i iin nuu ndetatu-i, ko xaxe'e xa ñatu ni'i-i, ja'an mee ja'an iin-i: “Va'a ka nu na ndeé-ro anu ñayiu n-kane-ro.” ²⁵Te hora naxee-i, chinuu-i xa n-nati'u nuu n-kee-i, te va'a n-xe kotna'a ndatni. ²⁶Ijan te nkueka-i uxa tna'a xaloko ka dada mee-i, te n-ndeé-i xi'in xaloko ijan nuu n-kane-i, te ju'un koio-i anu ñayiu ijan. Te nda'u ka ya'a ñayiu jan hora ijan dada xa ki'na —kuu Jesús, xia'an-ia.

**Jundu kuu ñayiu xandaa
xakuiti ta'u kuu**

²⁷Nini ja'an-ia xijan, te xee n-ja'an iin ñadi'i yitna'a nuu ñayiu xyuku nuu Jesús. Xia'an-ña nuu-ia:

—Naka ta'u ñadi'i n-xajan ña'a, te n-dakadi ña'a —kuu-ña, xia'an-ña.

²⁸Te xia'an-ia nuu-ña:

—Ta'u ka kuu ñayiu ka teku tnu'u Ianyuux, te jandixa-i-ia dada ñayiu kuu di'i-r.

Ná n-ya'a Jonás ya'a Jesús

²⁹Nu n-kukue'e ka ñayiu ka taka nuu-ia, te xia'an-ia:

—Unu loko ñayiu io vitna. Ka ja'an-i xa kada-r milagru, ko ma kuu xa jini-i xijan. Diko ni jini koio-i xa ya'a-r ná n-ya'a Jonás.

³⁰Nani n-ya'a xa n-xini ñayiu Nínive xa Jonás n-kuu iin seña, dani jini koio ndo'o, ñayiu io vitna, xa kuu ru'u, la kuu ñayiu, iin seña. ³¹Kiu na ndadandaa Ianyuux kuechi ñayiu, nandoto ñá n-kunxa'nu n-xio do sur xi'in ñayiu io vitna, te taka koio-i xi'in-ña, te datuu-ña kuechi ñayiu io vitna chi ña xnini-i tnu'u-r. Xika n-kixi mee-ña xa n-xo nini-ña tnu'u ndichi n-ja'an Salomón.

Kuna'a koio xa n-kixee mee-r, te ndandi'i ka-r dada Salomón, te ñatu ka jandixa-n xa ja'an-r. ³²Kiu na ndadandaa Ianyuux kuechi ñayiu, nandoto ñayiu Nínive xi'in ñayiu io vitna, te kajan koio ñayiu Nínive jan kuechi-i chi ña n-ka natu ini-i xa n-ka kida-i, ko ñayiu Nínive n-natu ini xa n-ka kida-i kuechi na n-ja'an Jonás tnu'u Ianyuux nuu-i. Kuna'a koio xa n-kixee-r, te ndandi'i ka-r dada Jonás, te ñatu ka jandixa-n xa ja'an-r.

**Kuenda kiu iin candil dakutnuni
kuu nduchi nuu-ro**

³³Ñayo ñayiu natnuu candil te jantuu-i iin nuu yida'u. Ñayo

chindeyu candil ka'a maquila. Ñayo ñayiu daa kida chi jandodo-i candil iin nuu dujun xa na kutnuni nuu ñayiu ka kiu ve'e-i. ³⁴Kuenda kiu iin xa dakutnuni kuu nduchi nuu-ro. Nux io va'a nduchi nuu-n, kaxi xnde'a-n iin xa xnde'a-n te xini-n nax ya'a, ko nux ña io va'a nduchi nuu-n, ña xnde'a-n xa io, ni ña xini-n nax ya'a. ³⁵Maxku jandixa-n nttaa xa ka ja'an ñayiu ñuu-n vaxi chi ñadu nttaa xa ka ja'an-i ndaa. ³⁶Nux kanda nitu'u nuu tuu-n, ma ja'an-ro xa ña kanda iin lado ñii-n —kuu Jesús, xia'an-ia.

N-kakune'e Jesús kuechi se ka kuu fariseu xi'in se ka tu'a va'a ley

³⁷Nu n-ya'a n-ja'an Jesús xa'a, te n-ja'an ña'a iin se fariseu xa kaxi-ia xi'in-s ve'e-s. N-kiu-ia ve'e-s, te n-nukoo-ia yu'u mexa-s. ³⁸N-yu'u anu se fariseu xa ña n-nanda'a-ia ná ka kida ñayiu ñuu-s, te n-nukuita-ia xaxi-ia. ³⁹Te xia'an Jesús nuu se ijan:

—Mee-n se fariseu, najini-n yata yaxi xi'in yata ko'o te ñatu ka najini-n xiti-i nuu ñu'u xa kui'a kaa ná kui'a kaa xa ka kida-n. ⁴⁰Lilu-n. Nani n-kidava'a Ianyuux ñii-ro, dani n-kidava'a-ia xaxtnuni-ro xi'in anu-ro. ⁴¹Nux na juña'a nga-n ñayiu ka kunda'u iin xa juña'a nga-n, kada Ianyuux xa ndunini-n. ⁴²Mee-n, se fariseu, tnna'a uxi nu'ne kuechi mino kaxtila xi'in yuku ruda xi'in ntdantu'u nuu yua ka xaxi-ro ka ni'i-n ka najuña'a-n iin Ianyuux. Juini ka kida-n xa va'a ya'a, ko ñatu daya'a-n juxtixia ñayiu ka kida kuechi, te ka kidandaa-n kuechi ñayiu ña tuu

nax kida, ni ña ka xemani-n dava ka ñayiu. Xaxe'e xijan nda'u ya'a koio-n. Kada na'i koio xa va'a ya'a, ko maxku daa ka kada-n ñayiu. Jandixa koio xa ta'u tniu Ianyuux. ⁴³Nda'u ya'a koio mee-n, se fariseu, chi ka tna ini-n xa kunukoo koio-n silla ka xko nukoo se ndandi'i xiti veñu'u kuechi, te ka tna ini-n xa koo ñayiu xañu'u nuu-n nuu ya'u. ⁴⁴Nda'u ya'a koio mee-n chi ka kuu-n ná ka kuu yau kava nuu xndaa ndiyi xa ña kanda nde'a-ro xiti-i, te ñayiu ka xika ijan, ñatu ka chinuu-i xa nuu xndaa ndiyi kuu —kuu Jesús, xia'an-ia.

⁴⁵Te n-ja'an iin se tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés:

—Maestru, jan tnu'u ña'a-n daña xi'in dava ka ñayiu xa du'a n-ja'an-n.

⁴⁶Te xia'an Jesús nuu-s:

—Dani nda'u ya'a koio mee-n, se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés, chi ka ta'u tniu-n nuu ñayiu xa na jandixa koio-i ley-n. Kuenda kiu iin xa yo vee xndido ñayiu jan kuu xijan, te mee-n ñatu ka jandixa-n xijan. Ni xa kaju'un iin diki nda'a-n xijan ña kuu. ⁴⁷Nda'u ya'a koio-n nttaa-n chi ka kaan-n nuu xndaa se n-ka ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu. Ka kuu-s se n-ka xa'ni ña'a xixitna-n. ⁴⁸Xna'a-n xa n-ka kida xixitna-n jan. Ka xani ini-n ná n-ka xani ini xixitna-n chi ka xani ini-n xa iin xava'a kuu xa n-ka kida-s xa n-ka xa'ni-s se n-ka ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu, te ka kaan mee-n nuu xndaa-s. ⁴⁹Xaxe'e xijan, n-ja'an Ianyuux, la xini ntdanditu'u xa kuu xa xino: “Tunda'a-r se ja'an tnu'u-r nuu ñayiu xi'in se dakua'a

ña'a. Kada u'u koio-n dava-s, te ka'ni koio-n dava-s.” ⁵⁰Xijan kuu xa mee-n, ñayiu io vitna, kundido kutau-n xi'in xixitna-n se n-ka ja'an tnu'u lanyuux nuu ñayiu. Nde na n-xe kavatuu ñuñayiu n-ka nukuita-s ka xa'ni-s se n-ka xo ja'an tnu'u lanyuux nuu ñayiu xi'in nde vitna. ⁵¹Nde tiempo n-xo tuu Zacarías n-ka nukuita-s ka xa'ni-s se n-ka ja'an tnu'u lanyuux nuu ñayiu. Zacarías n-ka xa'ni-s me'ñu altar xi'in veñu'u. Ru'u ja'an xa kundido kutau mee-n, ñayiu io vitna-si. ⁵²Nda'u ya'a koio mee-n, se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés chi ñatu n-ka ja'an ndaa-n nuu ñayiu xa na kutnuni ini-i tnu'u lanyuux. Ña ka xe ini mee-n tnu'u-ia, te ñayiu xndaxio anu xa kunini-i tnu'u-ia, datu ini-n-yi —kuu Jesús, n-xia'an-ia nuu-s.

⁵³N-ndee Jesús ijan, te n-ka kixe'e se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés xi'in se fariseu xa ja'an-s xa ñatu ja'an ndaa Jesús, te vichi n-ka dandichi ña'a-s. ⁵⁴Va'a n-ka xo nini-s tnu'u n-ja'an-ia chi n-ka kuu-s xa tekuechi neñuu-s-ia.

**N-kakune'e Jesús se ka
kida nga xa va'a-s**

12 Tiempu ijan n-ka taka titni mil ñayiu nuu tuu-ia. Diko ka xeñi ni'no tna'a-i. Te n-kixe'e Jesús xa dakua'a-ia ñayiu dakua'a-ia. Ki'na ka du'a xia'an-ia: —Chinuu koio xa ka ja'an se fariseu. Kuenda kiu levadura kuu xa dakua'a ña'a-s. Ka kida nga-s xa jandixa-s xa ka ja'an-s nuu-n. ²Xa na'i ka kida-s tuu na xee kiu. Xee

kiu jini koio ñayiu nax n-ka kida-s. ³Xa na'i n-ka ja'an-n xakuaa, tekú ñayiu na xee kiu. Xa n-ka ja'an ni'ni-n do'o ñayiu na n-yindi'u-n xiti iin cuarto ve'e, xee kana koio-n diki ve'e.

Jundu nuu ndoñu'u-ro xa yu'u-ro

⁴Ndo'o, se ka kumani xi'in-r, maxku yu'u koio-n nuu se ka'ni ña'a chi ña tuu nax kada-s anu-n. ⁵Na kachitnu'u ña'a-r jundu nuu ndoñu'u xa yu'u koio-n. Yu'u koio nuu la kida xa xi'i-ro, te dajane ni'no-ia ñayiu andea chi taxnuni-ia. Nuú mee-ia io xa yu'u koio-n. ⁶Xaku ni tvini ya'u iin iin gorrión. Juini ita'u ni ya'u-ti, ko ñatu xande ini lanyuux-ti ⁷chi chinuu-ia ntadaa xa io. Nde idi diki-n n-ka'u-ia te na'a-ia nuu nadaa io. Xijan kuu xa maxku yu'u koio-n. Yodo ka ya'u iin iin-n dada gorrión, juini kue'e-t.

**Ñayiu na ja'an jundu kuu-r
xini tna'a-r xi'in-i**

⁸Ñayiu na ja'an jundu kuu-r nuu dava ka ñayiu, dani ru'u, la kuu ñayiu, ja'an-r nuu ángel, ia ka xinokuechi nuu lanyuux, xa xini-r-yi. ⁹Ñayiu na ja'an xa ña xini ña'a-i nuu dava ka ñayiu, dani ru'u, juña'a-r nuu ángel, ia ka xinokuechi nuu lanyuux, xa ña xini-r-yi. ¹⁰Taxkanu ini lanyuux kuechi n-kida ñayiu. Juini n-ka jan tnu'u ña'a-i ru'u xa kuu-r la kuu ñayiu, taxkanu ini-ia xa n-kida-i, ko ma taxkanu ini-ia ñayiu jan kui'a Espíritu-ia. ¹¹Hora na kandeka ña'a se Israel ji'in nuu se taxnuni nuu ñayiu ka xe'en veñu'u-n xi'in-s a nux kandeka ña'a se to'o ji'in nuu

se ka taxnuni xi'in nuu se xnetniu, maxku yu'u koio-n xa ma ni'i-n tnu'u ja'an koio-n nuu-s ¹²chi kachi tnu'u ña'a Espíritu Ianyuux hora ijan xa ja'an koio-n nuu-s —kuu Jesús, xia'an-ia.

**Kachi tnu'u ña'a Jesús
janda xtuu ñayiu kuika**

¹³Te n-ja'an iin se yitna'a nuu ñayiu xyuku ijan nuu Jesús:

—Maestru, juña'a-n ñani-da xa na kudava-da xi'in-s xa n-dandoo taa-da.

¹⁴Te xia'an-ia nuu-s:

—Ña n-xe konetniu-r xa ku kuu-r juexi a juxtixia xa dakexio-r ñu'u a ndatniu.

¹⁵Te xia'an Jesús nuu-s xi'in nuu ñayiu dakua'a-ia xi'in nuu ntdaa ñayiu xyuku ijan:

—Koo koio-n cuedado xa maxku kukajan ini-n xa io ñuñayiu chi ñadu vaxi-ro ñuñayiu xa koo kue'e xaxii-ro.

¹⁶Ijan dada n-ja'an Jesús tnu'u kandee nuu-i ntdaa-i:

—N-xio iin se kuika. Yo n-xo kua'a nuu ñu'u-s. ¹⁷Te n-xani ini-s: “¿Nax kada-ro?, chi ña tuu ka nuu kuneva'a-ro ntdaa xa n-kee nuu ñu'u-ro.” ¹⁸Ijan dada n-xani ini ka-s, te n-ndatnu'u-s xi'in anu-s: “Du'a na kada-ro. Na kanu-ro ve'e xyi'i xa n-kee nuu ñu'u-ro, te ndadava'a-ro ve'e na'nu ka. Chi'i-ro ntdaa triu-ro, ntdaa xaxii-ro, ¹⁹te ja'an mee ja'an iin-ro: N-chi'i-ro kue'e xaxii-ro, te kuia koo. Ndetatu-ro vitna. Na kaxi na ko'o-ro, te na kada-ro xa juini-ro.” ²⁰Te n-ja'an Ianyuux nuu-s: “Lilu-n. Mee xakuaa vitna kuú-n. Te ñadu mee-n kaxi ko'o

ntdaa xa n-kida tu'a-n.” ²¹Du'a ya'a ñayiu kaya kue'e ndatniu yo ya'u, te ña tuu nax kida-i xaxe'e Ianyuux —kuu Jesús, xia'an-ia nuu ñayiu xyuku ijan.

Ndeka Ianyuux ñayiu kuu da'ya-ia

²²Te xia'an-ia nuu ñayiu dakua'a-ia:

—Xijan kuu xa maxku kundu ini-n nax kaxko'o-n, nax kundix kuda'u koio-n ²³chi ndandi'i ka ndo'o dada xa kaxi xa ko'o-n. Ndandi'i ka ñii-n dada da'ma-n. ²⁴Kani ini koio janda ndito tkaka. Ñayo-t dada'u triu. Diuni ñayo-t nataxtna'a triu. Ñayo-t chi'i triu ve'e-t. Juini ñayo-t chi'i triu ve'e-t, ko dakaxi Ianyuux kit ijan. Yo vichi yodo ka ya'u ndo'o dada kit ijan. ²⁵Maxku yo kundu ini-n chi mayo-n ndaku xa dakue'nu ka-n mee-n, ni dava metro ma kue'nu ka-n. ²⁶¿Nax kuu xa mee ni xa nde kee nde kixi xa kax xa ko'o-n xi'in da'ma-n xñu ini-n?, te ni ita'u lii ñayo-n ndaku xa dakue'nu-n mee-n. ²⁷Kani ini koio janda xa'nu ita liri. Ñatu kidatniu-ta. Ñatu kava-ta yu'a. Juini vili n-kaa da'ma n-xo ndixi Salomón, ko vili ka kaa ita liriu dada da'ma n-xo ndixi-s. ²⁸Ite xa'nu vitna te tnee kayu xiti xitnu, ite ijan n-kida Ianyuux xa vili kaa. Naka ndo'o, ma ku kada-ia xa koo xa kundix kuda'u-n. Naka ita'u ni ka kukanu ini-n-ia. ²⁹Ndo'o iin iin-n, maxku yo kundu ini-n nax kaxko'o koio-n. Maxku yo jun ini koio-n xijan ³⁰chi ñayiu ña ka jandixa Ianyuux xñu ini xa ni'i-i ntdaa xijan. Xa na'a Taa-ro Ianyuux xa ka ndoñu'u-n. ³¹Naa xa jun ini koio-n xa ni'i-n xijan, ndukundee

koio xa kiu tna'a koio-n nuu ñayiu ka jandixa xa taxnuni Ianyuux nuu-i, te taxi-ia xa ka ndoñu'u-n xa xtuu-n ñuñayiu. ³²Kuenda kiu xaku ni tkachi xyuku ka kuu-n, ko maxku yu'u koio-n chi tna ini Ianyuux xa kada-ia xa taxnuni koio-n. ³³Nadiko koio-n xaxii-n. Te tvini ni'i-n juña'a nga-n ñayiu ka kunda'u. Kada koio-n xava'a. Kuenda kiu bolsa tvini ma kutu'u xi'in ndatniu yo ya'u io andiu kuu xijan. Ijan ñayo ñadu'u kiu te ñayo tkidi datiu ndatniu-ro. ³⁴Nuu io xaxii-n, jun ini-n xa kutuu koio-n.

**Ñatu ka kuu inuu ñayiu
xaxe'e tnu'u Jesús**

³⁵Kadatu'a koio mee-n xa nkada koio-n tniu Ianyuux ná kida tu'a iin se kida tu'a mee-s xa kadatniu-s. Ndiu-s cinturón-s, te natnuu-s candil xa kukanda nuu kadatniu-s. ³⁶Kada tu'a-n mee-n xa nakueka ña'a-n ná ka kida tu'a se ka xinokuechi nuu xto'o-s mee-s xa nakueka-s-si. Xndetu tu'a-s hora naxee xto'o-s xa n-xe'en-s viko tnunda'a. Na naxee xto'o-s ve'e-s, dakande-s ye'e, te najaan se xinokuechi jan ye'e. ³⁷Naka ta'u kuu koio se ijan hora na naxee xto'o-s ve'e-s chi jini-s xa xndito-s. Ndiu xto'o-s cinturón-s xa kada tu'a-s xa kaxi koio-s, te juña'a-s nuu-s iin iin-s xa na nkoo koio-s nuu mexa te dakexio-s ndeyu kaxi koio-s. ³⁸Naka ta'u kuu se kundito hora na naxee xto'o-s, juini n-kukuee xto'o-s, te nde niu dava a kui'i ka daa naxee-s. ³⁹Kunini va'a koio xa'a. Nu n-xini iin se kuu xto'o ve'e na hora xee ñadu'u ve'e-s

n-kuu, kundito-s te ma juejoon-s xa kiu ñadu'u ve'e-s xa du'u-s xaxii-s. ⁴⁰Kada tu'a koio-n mee-n xa nakueka ña'a-n hora na ndixi-r chi hora ña xñu ini-n ndixi ru'u, Ia kuu ñayiu —kuu Jesús, xia'an-ia nuu ñayiu dakua'a-ia.

⁴¹Ijan dada n-xijan tnu'u Spedru-ia:

—Dito, ¿nuu uxi uu dañá n-ja'an-n tnu'u ya'a a n-ja'an-n nuu ntdaa ñayiu a?

⁴²Te xia'an Jesús, Ia kuu Xto'o-ro: —Kuenda kiu iin se yo kaxi ini, te yo va'a xinokuechi-s nuu xto'o-s ka kuu-n. N-tetutniu ña'a xto'o se ijan xa taxnuni-s nuu dava ka se ka xinokuechi nuu-s. Diu se ya'a dakexio xa kaxi dava ka se ka xinokuechi jan na xee hora. ⁴³Naka ta'u kuu se ijan hora na naxee xto'o-s chi jini-s xa n-kida-s ntdaa xa n-ta'u tniu-s. ⁴⁴Xandaa xakuiti tetutniu ña'a xto'o-s xa junuu-s ntdaa xaxii-s. ⁴⁵Nux na kani ini iin se xinokuechi nuu xto'o-s: “Na'a ji'in xto'o-ro, te kukuee-s xa nxee-s”, te kixe'e-s xa kani-s dava ka se ka xinokuechi xi'in ñá ka xinokuechi nuu se kuu xto'o-s. Kixe'e-s kaxi-s, ko'o-s, te xini-s. ⁴⁶Naxee xto'o se ijan kiu ña ñu ini-s xa naxee-s. Nde'e kada u'u ña'a xto'o-s xa daa n-kida-s. Daa kada Ianyuux ñayiu ña jandixa ña'a. ⁴⁷Se xá na'a nax juini xto'o-s xa kada-s te ña io tu'a-s xa nakueka-s-si, ni ña n-kida-s xa n-juini xto'o-s; se ijan janña'a xto'o-s kue'e vuelta, ⁴⁸ko se ña ka xini nax juini xto'o-s xa kada-s, te n-ka kida-s kuechi, io xa ndo'o-s, ko xaku ni. Ñayiu va'a xna'a xa juini Ianyuux xa kada-i, ta'u tniu-ia nuu-i

xa kada koio-i kue'e tniyu-ia. Ñayiu n-kiunda'a kue'e tvini xa dakaka-i, kue'e ka tvini io xa najuñ'a-a-i ñayiu n-xia'an. Daa kuu ñayiu va'a kutnuni ini tnu'u lanyuux.

⁴⁹N-kixee-r xa tnuu-r ñu'u ñuñayiu. Te naka kuu anu-r xa naya'a ni. ⁵⁰Io xa nda'u ya'a-r. Te nde vitna tnaui ini da'u ni-r. ⁵¹Ka xani ini-n xa n-kixee-r xa kutuu vii kutuu va'a koio-n xi'in dava ka ñayiu, ko ña'a, chi n-kixee-r xa tuku jandixa koio-n. ⁵²O'on ñayiu kutuu ka'nu iin ve'e, tuku jandixa uni-i te tuku jandixa uu-i. ⁵³Tuku jandixa se kuu taa, te tuku jandixa se kuu da'ya. Tuku jandixa ña kuu di'i, te tuku jandixa da'ya di'i-ña. Tuku jandixa ña kuu didido, te tuku jandixa xanu-ña. Ma inuu jandixa koio-i —kuu-ia, xia'an-ia nuu se dakua'a-ia.

Kua'a ñayiu xa kutnuni ini-i nuu nax ya'a

⁵⁴Kue'e ñayiu n-ka nataka nuu-ia, te xia'an-ia nuu-i:

—Hora nane vikó do nuu keé ngandii, ka ja'an-n xa kixi dau, te daa ya'a. ⁵⁵Hora kane tachi xajan do norte, ka xia'an tna'a-n: “Nde'e juun ka'ni.” Te ndaa juun ka'ni.

⁵⁶Ka kida nga-n xa va'a-n. Ka kutnuni ini-n nax ya'a chi xnde'a-n andiu xi'in ñuñayiu. ¿Nax kuu xa ña ka kutnuni ini koio-n nax ya'a vitna?

Kada inuu-n xi'in ñayiu juini xa kajan-i kuechi-n

⁵⁷¿Nakuenda ña ka kutnuni ini-n nax kuu xava'a, nax kuu xa u'u? ⁵⁸Nux iin se ndeka ña'a jua'an

nuu juxtixia xa kajan-s kuechi-n, dava ichi ndatnu'u va'a-n xi'in-s xa maxku kandeka ña'a-s ji'in nuu juexi te kandeka ña'a juexi ji'in nuu se ndee vekaa, te chindi'u ña'a-s.

⁵⁹Te ma yaa-n. Nde na chiya'u-n ntdanditu'u centau xijan juxtixia; ijan dada yaa-n —kuu Jesús, xia'an-ia.

Tnu higo ñatu juun xavidi

13 Tiempu ijan n-ka xee se n-ka xee nuu Jesús. Te n-ka najani-s xa mee hora ka doko titni se Galilea kiti-s nuu altar, n-xa'ni ña'a Pilato. Te n-daka ni'no-s niñi-s xi'in niñi kiti n-xi'i nuu altar jan.

²Xia'an Jesús:

—Ka xani ini-n xa n-ka kida se ijan kue'e ka kuechi dada dava ka se Galilea xa du'a n-ka ya'a-s. Va daa ka xani ini-n, ³ko ña'a. Nux ma natu ini-n xa n-ka kida-n kuechi, dani ya'a koio mee-n. ⁴Va diuni ka xani ini-n xa xaun uni ni se n-ka xi'i na jungava ndodo ña'a torri nani Siloé n-ka kida kue'e ka kuechi dada dava ka ñayiu io Jerusalén, ⁵ko ña'a. Nux ma natu ini-n xa n-ka kida-n kuechi, daa ya'a koio mee-n —kuu Jesús, xia'an-ia.

⁶Te n-ja'an-ia tnu'u kandee nuu ñayiu xyuku ijan. Xia'an-ia:

—N-ta'u tniui iin se kuu xto'o ñu'u xa dandee iin se xinokuechi nuu-s tnu higo me'ñu tnu uva xetata-s. Nu n-xa'nu-tnu, te juan tñii xto'o ñu'u jan higo, ko ña tuu na higo ni'i-s.

⁷Te n-ja'an-s nuu se ndee tnu uva jan: “Ne'e. Kunde'a-n-tnu xa ña tuu nax juun-tnu. Xa n-kuu uni kuia kixi-r xa tñii-r higo, te ña tuu nax ni'i-r. Ka'nde-tnu chi nukoo du'a

ni-tnu.” ⁸Te n-ja'an se ijan: “Dito, idii nga kuia na ku nukoo na'i-tnu. Kuia vitna na nadataya-da ñu'u nikanduu xe'e-tnu xa dakeé-da xe'en. ⁹Te nux na juun-tnu, io va'a. Nux ña'a, ka'nde-n-tnu” —kuu-s, xia'an-s.

**N-ndadava'a Jesús iin ñadi'i
kiu ndetatu ñayiu**

¹⁰N-xee kiu sabado, kiu ndetatu ñayiu Israel. Kiu ijan dakua'a Jesús ñayiu xiti iin veñu'u luchi. ¹¹Ijan n-xee iin ñá ñu'u ña'a xaloko. Ku'u yata-ña. N-kuu xaun uni kuia io ti'i yata-ña. Ña kuu da'u ni xa kunujuiin ndaa-ña. ¹²N-xini ña'a-ia, te n-kana ña'a-ia. Xia'an-ia nuu-ña: —N-yaa-n nuu xaloko. Ma koo ti'i ka yata-n.

¹³Te n-xajan ndodo ña'a-ia nda'a-ia. Danaa n-ndundaa yata-ña. Te n-nakueta-ña nuu lanyuux. ¹⁴Yo n-kiti ini se kida veñu'u nuu Jesús chi n-ndadava'a-ia ñayiu kiu ka ndetatu ñayiu Israel. Te n-ja'an-s nuu ñayiu xyuku ijan:

—Maxku kixi-n xa ndva'a koio-n kiu ka ndetatu-ro. ¿Nakuenda ñatu ka kixi-n kiu ka kidatniu-ro? — kuu-s, xia'an-s.

¹⁵Te xia'an Jesús, Ia kuu Xto'o-ro, nuu-s:

—Ka kida nga-n xa va'a-n. Dava'a nga-n ka nandaxi nkutu-n a burru-n, te xndeka-n-ti ka xe'en ndute kiu ndetatu-ro. ¹⁶Nani ka kuu-n da'ya dana Abraham, dani kuu-ña da'ya dana Abraham. Xa yi'i xaun uni kuia ñu'u ña'a Satanás. ¿Nax kuu xa ña io va'a xa yaa-ña nuu-i kiu ndetatu-ro?

¹⁷Nu n-ya'a xa n-ja'an-ia xijan, te n-ka kujanuu ñayiu kui'a n-ka ja'an

nuu-ia. N-ka kudi ini ntdaa ñayiu xyuku ijan xaxe'e xa vichi va'a n-kida-ia.

**N-kakune'e Jesús xa
taxnuni lanyuux**

¹⁸Xijan kuu xa xia'an-ia:

—Ñayiu n-ka kiu tna'a nuu ñayiu ka jandixa xa taxnuni lanyuux nuu-i kuu ná kuu iin ¹⁹ndijin tnumaxtaxa. N-dakeé iin seyii idii ni ndijin-tnu nuu ñu'u-s, te n-ka'ndi-tnu. N-xa'nu dujun tnumaxtaxa, te n-ka xajan chilidaa taka-ti da'nda-tnu.

²⁰Ijan dada n-ja'an-ia inka ntuku tnu'u kandee:

—Xaku ni ñayiu ka jandixa xa taxnuni lanyuux nuu-i. Juini xaku ni-i jandixa-ia, ko kue'e ka ñayiu ka tekku tnu'u-ia jua'an. ²¹Tnu'u-ia kuu ná kuu levadura. N-tnii iin ñadi'i levadura, te n-daka ni'no-ña xi'in oko uu litro yuchi triu. N-ndaa yuxa jan nde n-xee na koo.

Ye'e Tna'a

²²Dani jua'an-ia ichi jua'an Jerusalén. Nini n-ya'a-ia ñuu na'nu, ñuu kuechi n-dakua'a-ia ñayiu.

²³Te n-ja'an iin ñayiu nuu-ia:

—Dito, ¿xaku ni ñayiu nanita'u a kue'e-i a?

Te n-ja'an ka ntuku Jesús tnu'u kandee nuu-i:

²⁴—Teyika koio-n mee-n xa mee ni tnu'u ru'u jandixa koio-n xa ji'in-n andiu. Kuenda kiu ji'in-n iin ve'e, te kiu-n ye'e tna'a kuu xa ji'in-n ijan. Kue'e ñayiu nduku ini xa ji'in koio-i ijan, ko ma ntdaa-i ji'in. ²⁵Nu n-kunee nakadi kutu iin se kuu xto'o iin ve'e ye'e-s. Nux

ji'in koio-n ve'e-s xa kiu-n ijan te nux kunujuiin koio-n yata ve'e-s te dakande-n ye'e jan, te juña'a-n: “Dito, Dito, najaan-n ye'e na xe kiu koio-da”, te ja'an-s: “Ña'a, chi ña xini ña'a-r. Ña xini-r nde kuu ñuu-n.” ²⁶Te ja'an koio-n: “N-ka xaxi-ro, n-ka xi'i-ro, te n-dakua'a-n ñayiu ichi ka'nu ñuu-da.” ²⁷Kuenda kiu xto'o ve'e jan kuu-r. Te ja'an-r nuu-n: “Aru ja'an xa ña xini ña'a-r. Ña xini-r nde kuu ñuu-n. Jua'an na'i koio chi ñayiu ka kida kuechi ka kuu-n.” ²⁸Yo nde'e nda'i koio-n, te nde'e kiti ini koio-n nuu Ianyuux kiu ijan xaxe'e xa mayo-n kiu nuu taxnuni-ia xi'in xaxe'e xa jini-n xa tuu Abraham, Isaac xi'in Jacob xi'in ntdaa se n-ka ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu. ²⁹Xee ñayiu ntdantu'u ñuu xndatuu ñuñayiu ijan. Kee koio-i nkoon lado ñuñayiu. Nde nuu kane ngandii xi'in nde nuu keé ngandii, nde xe'e ñuñayiu xi'in nde diki ñuñayiu kee koio-i xa kunukoo koio-i yu'u mexa xa kaxde'ñu-i nuu taxnuni Ianyuux. ³⁰Kue'e ñayiu kunuu ka vitna, nduu-i ñayiu ña ndandi'i. Ñayiu ña ndandi'i vitna, nduu-i ñayiu ndandi'i kiu ijan — kuu Jesús, xia'an-ia.

N-nda'i Jesús xaxe'e Jerusalén

³¹Hora ijan n-ka xee dava se fariseu nuu Jesús, te ka xia'an-s nuu-ia:

—Jua'an inka lado chi kuu Herodes xa ka'ni ña'a-s.

³²Te n-ja'an-ia nuu-s:

—Juan juña'a koio-n se kuu ná kuu chikuii jan, xa xaku nga kiu ndoñu'u xa daxinokava-r xa ndadava'a-r ñayiu xi'in xa kine'e-r

xaloko xñu'u anu-i. ³³Dani xaku nga kiu ndoñu'u xa ji'in ntuku-r Jerusalén. Io xa ji'in-r chi ñatu io va'a nux xi'í iin se ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu inka ñuu.

³⁴Te n-kixe'e-ia xa kakune'e-ia ñayiu Jerusalén. N-ja'an-ia:

—Mee-n xa kuu-n ñayiu Jerusalén, ka xa'ni-n se ka ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu, te ka jani-n se n-tunda'a ña'a Ianyuux yuú. Naka kue'e vuelta n-juini-r xa kada-r ná kida chuun. Nadataka-t da'ya-t ka'a ndixi-t xa ñunuu-t-ti. Du'a n-juini-r xa kada ña'a-r, ko ñayo-n n-juini. ³⁵Kuna'a koio-n xa mayo ka-n kutuu Jerusalén, te ma kutuu ka-ro. Xee kiu ja'an-n: “Naka ta'u Ia n-natunda'a ña'a Ianyuux xa juan ndixi-ia ñuñayiu; ijan dada jini ña'a ntuku-n” —kuu-ia, xia'an-ia.

N-ndadava'a Jesús iin se ñu'u ña'a Kuiña

14 N-xee iin sabado, te n-ja'an iin se fariseu taxnuni Jesús xa kaxdini-ia xi'in-s, te n-xee-ia ve'e-s xa kaxdini-ia. Nini tuu-ia ijan, n-ka xo nde'a se n-ka taka ijan nu nax kida-ia xa na kua'a na tekuechi-s-ia. ²Ijan nujuiin iin se ñu'u ña'a Kuiña. ³Xaxe'e xa n-tu ini Jesús nax n-ka xani ini se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés xi'in se fariseu xyuku ijan, n-xijan tnu'u-ia-s:

—¿Io va'a xa ndadava'a-ro ñayiu ku'u kiu kuu sabado a ña'a u?

⁴Ni iin ña tuu nax n-ka ja'an se ijan. N-tñii Jesús se ku'u jan, te n-ndadava'a-ia-s, te n-ja'an-ia xa na nu'u-s ve'e-s. ⁵Te xia'an-ia nuu se fariseu:

—Nux kekava da'ya yii-n a ngutu-n xiti yau kiu kuu sabado, ña xndetu-n chi ka xe nutava-n-si juini kiu sabado kuu. ¿Ndaa a ña'a u? — kuu Jesús, xia'an-ia nuu se ijan, iin iin-s.

⁶Ñayo-s ni'i tnu'u ja'an-s.

Ñayiu ji'in viko tnunda'a

⁷Nu n-xini-ia xa ka kaxí se n-ka xee ijan nuu kunukoo koio-s nuu ka xko nukoo se ndandi'i ka, xia'an-ia nuu-s:

⁸—Hora na ji'in koio-n viko tnunda'a, maxku nkoo koio-n nuu kaxko nukoo se ndandi'i xa na ña'a xee inka se ndandi'i ka dada ndo'o viko jan. ⁹Nkueka se n-ja'an ña'a ndo'o se ndandi'i ka jan, te xee-s nuu nukoo-n, te ja'an-s nuu-n: “Xikojuiin na nkoo se ya'a nuu nukoo-n.” Nux daa na ya'a-n kujanu-n, te ji'in-n. Nkoo-n nuu ka xko nukoo se dakuu nga. ¹⁰Maxku daa kada-n. Nux na ja'an ña'a iin se kida viko te hora na xee koio-n viko jan, nkoo koio-n nuu ka xko nukoo ñayiu dakuu nga, ijan te xee se n-ja'an ña'a, te kachi-s nuu-n iin iin-n: “Dito, jua'an-n. Nkoo-n nuu xtuu ñayiu ndandi'i ka.” Najuen tnu'u ña'a-s nuu ntdaa ñayiu xyuku ijan. ¹¹Ñayiu najuen tnu'u mee-i, nduu-i ñayiu dakuu nga, te kujanu-i. Ñayiu xko kida nã kida ñayiu dakuu nga, najuen tnu'u ña'a ñayiu —kuu-ia, xia'an-ia.

¹²Te xia'an-ia nuu mee ni se n-ja'an ña'a:

—Hora na kada-n viko, maxku ja'an-n ñayiu kumani xi'in-n. Maxku ja'an-n ñani-n, ku'a-n. Maxku ja'an-n ñayiu kutna'a xi'in-n.

Maxku ja'an-n ñayiu kuika io yatni xi'in-n chi dani na ja'an ña'a mee-i.

¹³Maxku du'a kada koio-n; hora na kada-n iin viko ka'nu, ja'an-n ñayiu ka kukee ka kunda'u, ñayiu n-ka ndune'e, ñayiu ka xika yakua, ñayiu kuua du. ¹⁴Kudi ini-n chi ña tuu nax nataxi ñayiu ijan. Ni'i-n ta'u-n kiu na nandoto ñayiu va'a.

Ñayiu ñatu n-ka juini xa ji'in-i viko iin se n-ja'an ña'a

¹⁵Nu n-teku iin se yitna'a nuu ñayiu xyuku ijan, te xia'an-s:

—Naka ta'u ñayiu kaxi ko'o nuu taxnuni lanyuux.

¹⁶Te xia'an Jesús:

—N-xio iin se n-kida tu'a kue'e ndeyu xa kaxde'ñu kue'e ñayiu n-ja'an-s. ¹⁷N-xee hora kaxde'ñu koio-s, te n-tunda'a se kida viko jan se xinokuechi nuu-s xa du'a na juña'a-s nuu ñayiu n-ja'an-s: “Juan xee-n chi xa io tu'a xa kaxde'ñu-n.”

¹⁸Ntdaa se ijan ña n-ka juini xa ji'in koio-s. Xia'an se ki'na nuu nuu se xinokuechi jan: “N-xeen-r ñu'u te ndoñu'u xa nkoto-r. Juña'a-n nuu se kida viko xa na taxkanu ini-s chi ma kuu xa xee-r”, kuu-s, xia'an-s.

¹⁹Xia'an se kuu uu: “O'on tayu ngutu n-xeen-r, te io xa nkoto-r-ti. Juña'a-n nuu-s xa na taxkanu ini-s chi ma kuu xa xee-r.” ²⁰Xia'an inka ntuku se n-ja'an se kida viko: “Dijan n-tnunda'a-r, te ma kuu xa xee-r.”

²¹Te n-xiko se xinokuechi jan, te n-najani-s nuu xto'o-s xa n-ka ja'an se ijan. Yo n-kiti ini xto'o-s jan, te xia'an-s nuu-s: “Yachi. Jua'an ichi ka'nu, ichi kuechi xiti ñuu, te ja'an-n ñayiu ka kukee ka kunda'u, ñayiu n-ka ndune'e, ñayiu kuua,

ñayiu xika yakua du.” ²²N-kee-s. Jua'an ntuku-s. Ijan dada n-naxee-s, te xia'an-s: “Dito, xa n-kida-da xa n-ta'u tniun, ko ta chitu ka ve'e-n”, kuu-s, xia'an-s nuu xto'o-s. ²³Te xia'an ntuku xto'o-s jan nuu-s: “Jua'an ichi ka'nu. Jua'an ichi yu'u ñuu, te kandeka juexa-n ñayiu kixi xa na chitu ve'e-r. ²⁴Kaxde'ñu koio-i, ko se ña n-ka juini xa kixi-s, mayo-s kaxko'o viko-r. Ni ita'u ndeyu-r ma juña'a-r xa kaxi-s” —kuu Jesús, xia'an-ia.

Nuxa ñatu ede ñií ñatu xiniñu'u

²⁵N-dee Jesús ve'e se fariseu jan, te jua'an-ia nuu io xa ji'in-ia. Kue'e ñayiu xndijun ña'a jua'an, te n-ngokoo-ia xa kunde'a-ia ñayiu jan, te n-ja'an-ia nuu-i:

²⁶—Se juini xa nkuitandijun ña'a-s, nux dani kukajan ini-s taa-s, di'i-s, ñadi'i-s, da'ya-s, ñani-s, ku'a-s; ma kuu xa dakua'a-r-si. Dani ma kuu xa dakua'a-r-si nux ma dandoo-s xa kukajan ini mee-s. ²⁷Nux ña io tu'a-n xa kuu koio-n kuenda kiu se doko curuxi-s xa nkuitakaa dika-s xaxe'e-r, na io tu'a ru'u, ma kuu xa dakua'a ña'a-r. ²⁸Se juini xa kadava'a-s ve'e iñu uxa piso, ki'na ka juen tnu'u-s nadaa nju'un-s xa kua'a ve'e dujun jan xa na daxinokava-s ²⁹na ña'a tava-s cimientu, te ma kuu daxinokava-s, te kuekundee ña'a ñayiu xnde'a ña'a. ³⁰Te juña'a tna'a-i: “Se ya'a n-kixe'e-s xa kadava'a-s ve'e-s, ko ña n-kuu xa daxinokava-s.” ³¹Dani iin se taxnuni, nux ñu ini-s xa jantna'a-s xi'in ntña'a ka taxnuni-s, ki'na ka kani ini-s nux ndaku-s xi'in uxi mil soldado-s nuu inka se

taxnuni io oko mil soldado. ³²Nux tu ini-s xa ma ndaku-s xi'in uxi mil soldado-s, tunda'a-s iin soldado xa kada inuu-s xa kutuu mani na'i koio-s. ³³Dani ndo'o, iin iin-n, ma ndaku-n xa nkuitandijun ña'a-n nux ma dandoo-n ntdaa xaxii-n.

³⁴Va'a ñií, ko nux ñatuka ede, ma kuu xa nduu ede mee. ³⁵Ña xiniñu'u ka, ni xa kate-ro nuu ñu'u xa ku kuu-i xe'en, ni xa daka-ro xi'in xe'en kiti. Diko nga kate-ro. Daa ka kuu ndo'o. Xaxe'e xa xnini-n xa ja'an-r, xijan kuu xa kunini va'a koio xa na kutnuni ini-n —kuu Jesús, xia'an-ia.

Tkachi n-xita

15 Ndikiu ndiñu n-ka xo xe'en se n-ka xo xijan tvini nandajan gobierno xi'in dava ka ñayiu yo ka kida kuechi nuu n-xo tuu Jesús xa kunini koio-i xa n-xo ja'an-ia. ²Se fariseu xi'in se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés, kui'a n-ka ja'an-s Jesús. Ka xia'an tna'a-s:

—Se ya'a kumani-s xi'in ñayiu ka kida kue'e kuechi te xko xaxi ka'nu-s xi'in-i.

³Xijan kuu xa n-ja'an-ia tnu'u ya'a nuu-s. Xia'an-ia:

⁴—Ñayiu io iin cientu tkachi te na kuita iin-ti yuku, dandoo-i koon diko xaun koon kiti ndeka-i, te jin nunduku-i kiti n-xita jan. Xaxe'e xa n-xita-ti ma kande ini-i-ti. ⁵Na nani'i-i-ti, te kadoko-i-ti nu'u ve'e-i, te yo kuvete-i. ⁶Na naxee-i ve'e-i, te nadataka-i ñayiu ka kumani xi'in-i xi'in ñayiu io yatni xi'in-i. Ja'an-i nuu-i: “Kuvete-da chi n-nani'i-da tkachi-da n-xita”, xa na kuvete

koio-i tuku. ⁷Daa ka kudi ini ia xtuu andiu. Yo kudi ini ka-ia hora natu ini iin ñayiu xa n-ka kida-i kuechi dada xaxe'e koon diko xaun koon ñayiu kida xava'a chi ña tuu nax n-ka kida-i xa ku natu ini-i.

Tvini kaa n-xita

⁸Nux io uxi tvini kaa iin ñadi'i te dakuita-ña iin, natnuu-ña candil te ti'u-ña ve'e-ña. Vii nene nanduku-ña, ⁹te hora na nani'i-ña, nadataka-ña ñayiu kumani xi'in-ña xi'in ñayiu io yatni xi'in-ña ve'e-ña, te ja'an-ña nuu-i: "Kuvete-da chi n-nani'i-da tvini kaa n-xita." Du'a ja'an-ña nuu-i xa na kuvete koio-i tuku. ¹⁰Daa ka kudi ini ángel, ia ka xinokuechi nuu lanyuux, hora natu ini iin ñayiu xa n-kida-i kuechi.

Se n-diko ta'u-s, te n-datiu-s tvini n-ni'i-s

¹¹N-xio iin se n-xio uu da'ya yii. ¹²N-ja'an seluchi ka nuu taa-s: "Taa-ro, ka'nde dava-n xaxii-n xa taxi-n ta'u-da." Te n-xia'an taa-s dava xaxii-s, dava ñu'u-s. ¹³Nu n-kuu jeen kiu, te n-diko seluchi ka jan ñu'u-s xi'in xaxii-s, te ni'i-s tvini xa n-diko-s ñu'u jan xi'in xaxii-s, te jua'an-s ñuu xika. Ijan n-xetniu-s ntdaa tvini-s. N-datiu-s tvini-s xa n-xeen-s dava'a nga xa n-kukajan ini-s. ¹⁴Nu n-dandi'i-s tvini-s, te n-kuu tnama ñuu ijan, te n-ndoñu'u xa kaxi-s. ¹⁵N-xe kajan-s tniu nuu iin se ñuteyu ijan, te n-tunda'a ña'a-s nde nuu xetata-s kuchi xa junuu-s-ti. ¹⁶Yo n-kuu anu-s xa kaxi-s doo ndichi ka xaxi kuchi jan xa na xikojuiin xa kojón-s, ko ñayo n-xia'an. ¹⁷Ijan dada va'a

n-najani ini-s, te n-ja'an mee n-ja'an iin-s: "Diko tunga io xa kaxi ntdaa se xinokuechi nuu taa-ro, te ya'a xi'i-ro doko. ¹⁸Na nangondita-ro. Na nu'u-ro ve'e taa-ro, te juña'a-ro: Taa-ro, n-kida-da kuechi chi n-kuxee ini-da nuu lanyuux, te n-kuxee ini-da nuu ndixi. ¹⁹Va'a ka nux maxku ja'an da'ya ña'a ka-n. Na nduu-da se xinokuechi nuu-n", kuu-s, n-xani ini-s.

²⁰N-ndojuiin-s. N-tnii-s ichi. Juan nu'u-s ve'e taa-s. Nu n-nduyatni-s nuu ñu'u taa-s, te xika ka juan nu'u-s, te n-xini ña'a taa-s. N-kunda'u ini ña'a-s. N-kendava-s. N-xetna'a ña'a-s, te n-nundee ña'a-s. N-teyu'u ña'a-s. ²¹Te n-ja'an-s nuu taa-s: "Taa-ro, n-kida-da kuechi chi n-kuxe ini-da nuu lanyuux. N-kuxe ini-da nuu ndixi. Va'a ka maxku ja'an da'ya ña'a ka-n", kuu-s, xia'an-s nuu taa-s. ²²Te n-ja'an taa-s nuu se ka xinokuechi nuu-s: "Juan je'en koio dijun va'a ka, te dandukutu koio-n-si. Tnaa koio-n de'e diki nda'a-s. Chi'i koio-n-si ndixa. ²³Te nkueka koio-n nserru kandee ka. Ka'ni koio-n-ti xa na kaxi-ro-t. Na koo-ro xadi ini ²⁴chi da'ya yii-r ya'a, kuenda kiu ndiyi n-kuu-s, te vitna n-nandoto-s. Na n-xini-ro nuu nde n-xe'en-s, te n-nani'i-ro-s", kuu taa-s, xia'an-s. Te n-xio xadi ini.

²⁵Da'ya yii-s, se xa'nu jan, n-xiko-s. Juan nu'u-s ve'e-s xa n-ñutuu-s nuu ñu'u-s. Nu n-nduyatni-s ve'e-s, te n-teku-s xa ka tiu música. N-teku-s xa ka xataxe'e ñayiu xiti ve'e taa-s. ²⁶N-kana-s iin se xinokuechi nuu taa-s, te n-xijan tnu'u-s nuu nax

kuu ve'e taa-s. ²⁷Te n-ja'an se xinokuechi jan: "N-nxee ñani-n, Dito. N-nxee va'a-s, n-nxee ndito-s. Xijan kuu xa n-ka xa'ni-s ncerru io ndee ka." ²⁸N-kiti ini da'ya yii xa'nu ka se ijan, te ña n-juini-s xa ndiu-s ve'e taa-s. Te n-xe nukueka ña'a taa-s. Vivii n-ja'an-s nuu-s xa na ndiu-s. ²⁹N-ja'an-s nuu taa-s: "Mee-da, kuia n-kuu xinokuechi-da nuu-n. Te ni iin vuelta ña kuxe ini-da nuu-n, ko ta taxi ka-n juini nga iin da'ya nchiva xa kaxdii-da xi'in ñayiu ka kumani xi'in-da. ³⁰Se kuu da'ya-n n-nxee, n-xaxi-s tvini-n. N-chiya'u-s ñadi'i n-kaa xi'in-s, te xaxe'e-s n-xa'ni-n ncerru kandee ka", kuu-s. ³¹Te xia'an taa-s nuu-s: "Mee-n, ntdantu'u kiu tuu-ro, te ntdaa xa neva'a-r kuu xaxii-n. ³²Io va'a xa kida-r viko, te io xadi ini chi se kuu ñani-n kuenda kiu ndiyi n-kuu-s, te n-nandoto-s. Ña n-xini-ro nuu nde n-xe'en-s, te n-nani'i-ro-s", kuu-s, n-xia'an-s.

Iin se yo mii xa n-kida-s

16 Ijan dada n-ja'an ka Jesús tnu'u ya'a nuu se dakua'a-ia. Xia'an-ia:

—N-xio iin se n-yinda'a xaxii iin se kuika. N-kutnu'u xa xidoya'u-s xaxii se kuika jan jua'an chi ña n-yinda'a va'a-s. ²Nu n-teku se kuika jan, te n-kana ña'a-s. Xia'an-s: "N-teku-r xa kida-n. Ja'an nuu-r nde n-kida-n tvini-r xi'in xaxii-r chi ma kuu ka xa kinda'a-n." ³Nu n-ya'a xa n-xijan tnu'u ña'a se ijan, te n-ja'an mee n-ja'an iin se yinda'a xaxii-s: "¿Nax kada-ro chi ma taxi ka xto'o-ro tniu kada-ro? Ña ndaku-ro xa kate-ro. Januu xa kajan

nda'u-ro. ⁴An n-kixdiki-ro nax kada-ro hora ma juetniu ña'a ka-s xa na kua'a na juemani ña'a ñayiu hora na ji'in-ro ve'e-i." ⁵Ijan dada n-kana-s iin xi'in iin se tau nuu se kuika jan. N-xijan tnu'u-s se ki'na nuu: "¿Nadaa tau-n nuu xto'o-ro?" ⁶Te n-ja'an se ijan: "Koon mil litro aciti tau-da." Xia'an-s nuu-s: "Ju'un tutu yodotnuni xa tau-n ya. Nkoo. Dama número. Tenee uu mil litro. Yachi", kuu-s, xia'an-s. ⁷Te n-xijan tnu'u-s se kuu uu: "¿Nadaa tau-n nuu xto'o-ro." Te n-ja'an-s: "Oko uxi iin yodo maquila triu." Te xia'an-s: "Ju'un tutu yodotnuni xa tau-n ya. Dama número yodotnuni. Tenee oko o'on maquila", kuu-s, xia'an-s. ⁸Nu n-teku se kuu xto'o-s xa n-kida-s, te xia'an-s nuu-s xa io va'a ni xa n-kida-s xaxe'e xa kaxi ini-s.

'Daa n-ja'an-ia chi ñayiu ma kutuu andiu te ña jandixa-i lanyuux, inuu mii ka-i xa kada-i xa ni'i-i tvini dada ñayiu jandixa-ia. ⁹Ndoñu'u xa juña'a nga-n tvini ñayiu na kua'a na kutuu mani-n xi'in-i, te kiu na jin ndi'i xaxii-n, kueka ña'a lanyuux xa kutuu-n xi'in-ia nikava nikuita. ¹⁰Nuxa xaku ni xa xneva'a-n te va'a ñunuu-n xijan, dani va'a junuu koio-n nux kue'e na koo, ko nux ita'u ni xaxii-n io te ña kua'a-n junuu koio-n, dani ma kua'a-n junuu koio-n xijan nux kue'e na koo. ¹¹Nux ña xñunuu va'a-n xaxii-n xi'in tvini-n io ñuñayiu, ma kua'a-n junuu va'a koio-n xa taxi lanyuux. ¹²Nux ñayo-n ndee va'a xaxii se nuu kidatniu-n, mayo taxi ta'u-n te ma koo xaxii-n. ¹³Ñayo se xinokuechi io uu xto'o chi nuu uu-s na koo, jini u'u-s iin-s, te juemani-s inka-s; a

kada-s ntdaa xa juini iin-s, te jini u'u-s inka-s. Diuni mayo-n ndaku junukuechi-n nuu lanyuux nux mee ni xa kadatniu-n xa koo xaxii-n te ña tuu nax kada-n xaxe'e lanyuux —kuu Jesús, xia'an-ia.

¹⁴N-ka xakundee se fariseu xyitna'a nuu ñayiu xyuku ijan Jesús xa n-ka teku-s tnu'u ijan chi se fariseu, yo unu kajan ini-s tvini.

¹⁵Xia'an Jesús nuu-s:

—Mee-n ka ja'an-n nuu ñayiu xa va'a-n, ko lanyuux xini janda kuu anu-n. ñin xa xani ini ñayiu ñuñayiu xa xiniñu'u ka, xijan xini u'u lanyuux.

Ñayiu dandoo tna'a

¹⁶Nde tiempo n-kixi Moisés xi'in nde tiempo n-kixi Sua, taxnuni ley n-chidotnuni Moisés. Nde na n-ka xo tuu se n-ka ja'an tnu'u lanyuux nuu ñayiu xi'in nde na n-xo tuu Sua, nde daa, taxnuni ley n-chidotnuni-s. Na n-kixi Sua, n-ja'an-s nuu ñayiu nax io xa kada-i xa kiu tna'a-i nuu ñayiu ka jandixa xa taxnuni lanyuux nuu-i. Ñayiu kiu tna'a nuu ñayiu ijan, juexa ka kiu tna'a-i.

¹⁷Jin tna'a tnu'u lanyuux yodotnuni xa naa andiu xi'in ñuñayiu; naka tnu'u-ia n-chidotnuni Moisés ma ku jin tna'a.

¹⁸Nux dandoo iin seyii ñadi'i-s te natnunda'a-s xi'in inka ñadi'i, kida-s kuechi. Diuni kuechi kuu nux natnunda'a iin seyii xi'in ñadi'i n-dandoo ña'a yii-ña.

ñin se kuika xi'in se nani Lázaro

¹⁹N-xio iin se yo kuika. Va'a n-xo ndixi-s. N-xo xi'no-s da'ma tndee kue'e xi'in da'ma linu ya'u. Ndikiu

ndiñuu n-xo xaxi va'a-s, te n-xo kudi ini-s. ²⁰Diuni n-xio iin se n-xo nani Lázaro. N-kunda'u n-kukee-s. N-xo xantuu ña'a ñayiu yatni ye'e se kuika jan, te n-xo xo nukoo-s ijan. N-xiñi ndi'yi te'yu nitu'u ñii-s. ²¹N-xo kojón-s te yo n-xo kuu anu-s xa kaxi-s tila xi'in ndeyu n-xo junksio yu'u mexa se kuika jan xa kaxi-s xa xikojulin xa kojón-s. Nda'u n-ya'a-s. N-ka xo nayuu ti-ina ñii-s nuu n-xiñi ndi'yi. ²²N-xi'í se n-kunda'u jan, te xndeka ña'a ángel, ia ka xinokuechi nuu lanyuux, jua'an nuu tuu Abraham. Diuni n-xi'í se kuika, te n-xe konduxi-s. ²³Jua'an-s andea, te yo vichi nda'u ya'a-s. N-ndakoto ni'ni-s iin nuu dujan, te xika n-xini-s Lázaro. Nukoo-s yatni nuu nukoo Abraham. ²⁴Xee n-kana se n-xo tuu kuika jan. Xia'an-s nuu Abraham: “Dito Ta Abraham, kunda'u ini ña'a-n. Tunda'a-n Lázaro na kixi-s na datnii-s diki nda'a-s nuu ndute, te nadandoyo-s nuu yaa-da xa na ndiko chi yo nde'e nda'u ya'a-da nuu yañu'u ya'a.” ²⁵Te n-ja'an Abraham nuu se n-xo tuu kuika: “¿Ñatu naja'an-n xa va'a n-xo tuu ndo'o ñuñayiu, te Lázaro nda'u n-xo tuu-s?, ko ya'a tuvii tuva'a-s, te ndo'o nda'u ya'a-n. ²⁶Daxa ma kuu xa ya'a Lázaro do dian xa xee-s chi yo kunu. Ña kua'a xa ya'a ñayiu do dian, ni ña kua'a xa ya'a ñayiu dian do ya'a”, kuu Abraham, xia'an-s nuu se n-xo tuu kuika. ²⁷“Nuxa daa kuu, Dito, xijan ta'u-da nuu-n xa na tunda'a-n-si na nu'u-s ve'e taa-da ²⁸chi io o'on ka ñani-da. Na juña'a-s nax ya'a ñayiu kida ná ka kida-s na ña'a kixi-s ya'a nuu yo nda'u ka ya'a ntdaa daña”, kuu-s, xia'an-s. ²⁹“Ka

ka'u-s libru Moisés, ka ka'u-s libru se n-ka ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu. Na jandixa-s tnu'u ijan", kuu Abraham, xia'an-s. ³⁰“Ña'a, Dito, ma jandixa koio-s, ko nux iin se n-nandoto na nu'u ijan te ja'an-s tnu'u Ianyuux nuu-s natu ini koio-s xa ka kida-s”, kuu-s, xia'an-s. ³¹“Nux ña xnini-s tnu'u n-chidotnuni Moisés xi'in tnu'u se n-ka ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu, dani ma jandixa koio-s Ianyuux nux na jini-s iin se n-nandoto”, kuu Abraham, xia'an-s kuu Jesús, xia'an-ia nuu se fariseu.

Io xa taxkanu ini-ro ñayiu n-kida ña'a iin xa n-kida ña'a-i

17 Ijan dada xia'an Jesús nuu ñayiu dakua'a-ia:

—Xandaa xakuiti xixi ñayiu kada xa kada ñka ñayiu kuechi. Naka nda'u ya'a-i. ²Va'a ka nuu na kudukundee iin yodo molino dujun iin ñayiu daa kada te dakekava ña'a ñka ñayiu nuu mar te kuú-i dada xa kada-i xa kada iin seluchi yitna'a nuu ñayiu xyuku ya'a kuechi.

³Kani ini va'a koio nax kada-n. Nux kida ña'a iin ñayiu jandixa Ianyuux iin xa kida ña'a-i kanandee-n-yi. Nux natu ini ñayiu jan xa n-kida-i kuechi, taxkanu ini-n-yi. ⁴Juini uxa vuelta iin kiu na kada ña'a ñayiu jan iin xa kada ña'a-i, ko nux na ja'an-i nuu-n: “Taxkanu ini-n xa n-kida ña'a-da. Natu ini-da xa daa n-kida ña'a-da. Ma du'a ka kada-da”, te taxkanu ini-n-yi —kuu Jesús, xia'an-ia.

⁵Ijan dada ka xia'an se dakua'a-ia: —Dito, kada-n xa kukanu ini koio ka-da Ianyuux.

⁶Te xia'an Jesús, Ia kuu Xto'o-ro, nuu-s:

—Nux kukanu ini-n Ianyuux, juini ita'u lii kukanu ini-n-ia nani kuu iin ndijin maxtaxa, juña'a-n nuu tnuneñu ya'a: “Ta kane te ndeé-n nuu mar”, te jandixa ña'a-tnu.

⁷Nux n-kidatniu iin se xinokuechi nuu-n xi'in nkutu-n a n-xe'en-s ku'u xi'in tkachi-n te n-naxee-s te n-ndiu-s ve'e-n, mayo-n juña'a nuu-s: “Yachi. Ne'e. Nkoo nuu mexa xa kaxdini-n.” ⁸Mayo-n ja'an du'a chi juña'a-n nuu-s: “Kada tu'a mee-n xa kadava'a-n xa kax xa ko'o-r. Na ya'a xa kaxi-r, te kaxi-n.” ⁹Ma ja'an-n xa n-kuta'u-n nuu se ijan xaxe'e xa n-kida-s xa n-ta'u tniu-n. ¹⁰Dani hora na kada-n tniu Ianyuux, te hora na daxinokava-n nttaa xa n-ta'u tniu-ia nuu-n, te juña'a tna'a koio-n: “Ñatu n-ka xinokuechi va'a-ro chi diko ni xa io xa kada-ro, xijan ni n-ka kida-ro chi io ka tniu-ia kada-ro n-kuu.” Kachi koio-n —kuu Jesús, xia'an-ia.

N-ndadava'a Jesús uxi se ka tna'a kue'e te'yu ñii

¹¹N-tnii ntuku-ia ichi jua'an Jerusalén. N-ya'a-ia Galilea xi'in Samaria. ¹²N-kiu-ia iin ñuu luchi. Ijan n-xe juntna'a-ia xi'in uxi se ka tna'a kue'e te'yu ñii. Xika xnii-s. ¹³Xee n-ka kana-s. Ka xia'an-s nuu Jesús:

—Maestru, kunda'u ini ña'a-n.

¹⁴Nu n-xini-ia-s, n-ja'an-ia nuu-s: —Jua'an. Dande'a koio-n mee-n dutu xa na jini koio-s xa n-ka ndva'a-n.

Nini jua'an koio-s n-ka ndva'a-s. ¹⁵Nu n-xini iin-s xa n-ndva'a-s, te n-xiko-s, te xee n-kana-s. Xee n-nakuetu-s nuu Ianyuux. ¹⁶Te

n-naxee-s nuu Jesús. N-xe juiin xiti-s xe'e-ia te xia'an-s nuu-ia xa n-kuta'u-s. Se Samaria kuu-s. ¹⁷Xia'an Jesús nuu ñayiu xyuku ijan:

—¿Ñadu uxi-s n-ka n-ndva'a u? ¿Nde io ka ífn-s? ¹⁸Ñayo-s n-ka xiko xa ja'an-s nuu lanyuux xa n-ka kuta'u-s. Mee ni se to'o ya'a n-xiko —kuu Jesús, xia'an-ia.

¹⁹Te xia'an Jesús nuu se n-nangondita:

—Ndojuiin te juan nu'u. Xaxe'e xa kukanu ini-n lanyuux n-ndva'a-n.

Kachitnu'u ña'a Jesús xa taxnuni lanyuux

²⁰Nu n-xika kiu, te n-ka xijan tnu'u se fariseu Jesús nakiu tunda'a lanyuux se taxnuni nuu-s. Te n-ja'an Jesús nuu-s:

—Ñadu iin xa nde'a-ro kuu nuu taxnuni lanyuux. ²¹Hora na kakune'e ñayiu xa taxnuni lanyuux, ma ja'an-i: “Kunde'a koio xa ya'a tuu se taxnuni nuu-ro.” Diuni ma ja'an koio-i: “Íjan tuu se taxnuni nuu-ro”, chi anu ñayiu kuu nuu taxnuni lanyuux.

²²Te xia'an Jesús nuu ñayiu daku'a-ia:

—Xee kiu ku kuu anu-n xa kunde'a koio-n xa taxnuni ru'u, la kuu ñayiu, ko ma kuu xa jini ña'a koio-n. ²³Te ja'an iin ñayiu: “Íjan taxnuni-ia.” “Ya'a taxnuni-ia”, kachi inka ñayiu. Maxku nkuítandijun-n-yí ²⁴chi ma du'a ya'a chi na kuu xa xeye'e taxa nde xe'e andiu xi'in nde inka xe'e andiu, ku kuu na ndixi ru'u, la kuu ñayiu, ²⁵ko ta xee ka kiu chi ki'na nuu io xa nde'e kada u'u ña'a ñayiu io vitna, te io xa ja'an-i xa

ña ndoñu'u ña'a-i. ²⁶Ná n-ya'a na n-xo tuu Noé ñuñayiu ya'a kiu na ndixi ru'u, la kuu ñayiu. ²⁷N-ka xo xaxi ñayiu. N-ka xo xi'i-i te n-ka xo datnunda'a tna'a-i tiempo ijan. Ntdaa xijan n-ka kida-i nde kiu n-kiu Noé xiti barcu. Daa n-ndindodo ndute nitu'u ñuñayiu, te n-ka naa ntdanditu'u ñayiu ijan. ²⁸Dani n-ya'a Sodoma tiempo n-xo tuu Lot. N-ka xo xaxi ñayiu kiu ijan. N-ka xo xi'i-i. N-ka xo xeen-i. N-ka xo diko-i. N-ka xo xitu-i ñu'u. N-ka xo kidava'a ñayiu n-ka xio kiu ijan ve'e du. ²⁹Kiu n-kee Lot Sodoma n-juun ñu'u xi'in azufri nde andiu, te n-ka naa ntdanditu'u ñayiu nuu ijan. ³⁰Daa kuu na ndixi ru'u, la kuu ñayiu. ³¹Ñayiu iin ndodo diki ve'e-i kiu ijan, maxku ndiu-i ve'e-i xa kine'e-i xaxii-i. Ñayiu kidatniu nuu ñu'u-i, maxku nu'u-i ve'e-i xa kine'e-i xaxii-i. ³²Maxku ndunaa koio-n xa n-ya'a ñadi'i Lot. ³³Dani ndo'o, nux diko ni mee ni-n xemani-n, dakuítan anu-n. Nux juña'a-n vida-n nuu tniui lanyuux, kutuu-n níkava níkuita xi'in-ia. ³⁴Xakuaa ijan kava ka'nu uu ñayiu iin ni xito. Ífn-i kandeka ña'a lanyuux ji'in. Ífn-i dandoo-ia. ³⁵⁻³⁶Kiu ijan ku ndiko tayu uu ñadi'i. Ífn-ña kandeka ña'a lanyuux ji'in andiu. Inka-ña dandoo-ia —kuu-ia, xia'an-ia.

³⁷Nu n-ka teku ñayiu xijan, te n-ka xijan tnu'u-i-ia:

—¿Ndexu ya'a xa'a, Dito?

Te xia'an-ia nuu-i:

—Ná ka xko yuku ñau nuu katuu iin kiti n-xi'í, daa kuyuku koio ñayiu nuu-r na ndixi-r —kuu-ia, xia'an-ia.

**Io xa ku kajan-ro nuu Ianyuux
xa taxi-ia iin xa taxi-ia**

18 Te n-ja'an-ia inka ntuku tnu'u nuu ñayiu dakua'a-ia jan. N-ja'an-ia xa ndikiu ndiñuu io xa ku kajan ta'u koio-i nuu Ianyuux; te maxku kande ini-i. Na koo ndaa koo kuiti anu-i hora ku kajan ta'u koio-i. Xia'an-ia:

²—ñin ñuu n-xio iin juexi ña n-xo yu'u nuu Ianyuux, ni ña n-xio-s xañu'u nuu ñayiu. ³Diuni n-xio ñadi'i n-xi'í yíi ñuu ijan, te n-xo xe'en-ña nuu-s xa n-xo xia'an-ña: “Kana-n te xini u'u ña'a, te daya'a-n-te juxtixia xa maxku kada ña'a ka-te ná kida ña'a-te.”

⁴Ña n-juini-s xa chindee-s-ña, te na'a n-kuu. Ijan dada n-ja'an mee, n-ja'an iin-s: “Juini ña yu'u-ro nuu Ianyuux te ña io-ro xañu'u nuu ñayiu, ⁵ko xa maxku ña'a kixi ka ñá ya'a xa datna'a ña'a-ña, te xee xa ma kundee ka ini-ro na daya'a na'i-ro se ijan juxtixia”, kuu-s, n-ja'an-s.

⁶Kunde'a koio nax n-ja'an juexi loko jan, se n-daya'a se ijan juxtixia.

⁷Daa kida Ianyuux. Ndadandaa-ia kuechi ñayiu kui'a kida ñayiu n-kaxi-ia nux ka xijan ta'u-i nduu xakuua. Chindee-ia-i, te ña kukuee-ia. ⁸¿Ka xani ini-n xa kiu na ndixi ru'u, Ia kuu ñayiu, koo ka ñayiu kukanu ini ña'a u?

Te ñayio-i n-ja'an.

Uu se n-ka xijan ta'u nuu Ianyuux

⁹Ijan dada n-ja'an Jesús inka ntuku tnu'u xa dakua'a-ia ñayiu ka xani ini xa yo va'a-i, te ña ka xe ini-i dava ka ñayiu:

¹⁰—Uu seyíi n-ka xe'en veñu'u Jerusalén xa kajan ta'u-s nuu Ianyuux. ñin-s kuu se fariseu. ñnka-s kuu se xijan tvini nandajan gobierno. ¹¹N-ja'an mee n-ja'an iin se fariseu nuu nujuuin-s xa n-xijan ta'u-s. N-ja'an-s: “Taa-ro Ianyuux, nakuta'u-da xa ñatu kuu-da ñadu'u, ñatu loko-da, ñatu xkaa-da xi'in ñayiu ña n-tnunda'a xi'in-da ná ka kida dava ka ñayiu. Diuni ñatu kuu-da ná kuu se xijan tvini nandajan gobierno nujuuin ya'a. ¹²Daña xko ndite-da uu kiu xa ne'e ii-da ntña'a una kiu. Ntna'a uxi xa ni'i-da nataxi-da iin”, kuu-s, xia'an-s. ¹³Xika xika ni nujuuin se xijan tvini nandajan gobierno. Ñatu n-kuu ini-s xa ndakoto ni'ni-s andiu xaxe'e xa n-kune ini-s, ko n-katu-s pechu-s, te n-ja'an-s nuu Ianyuux: “Taa-ro Ianyuux, taxkanu ini-n xa n-kida-da kue'e kuechi; kunda'u ini ña'a-n”, kuu-s, xia'an-s. ¹⁴N-taxkanu ini Ianyuux se kuu uu, ko inka se jan, ña'a. Ñayiu ka najuen tnu'u mee-i, xee kiu kujanu-i te kune ini-i, ko ñayiu ka xani ini xa ñatu ndandi'i-i nuu Ianyuux, vichi najuen tnu'u ña'a-ia —kuu-ia, xia'an-ia.

**N-kida ii Jesús sekuechi
xi'in dichi kuechi**

¹⁵N-ka xo kandeka ñayiu sekuechi xi'in dichi kuechi n-ka xo xe'en nuu Jesús xa kajan ndodo-ia nda'a-ia diki-s, ko nu n-ka xini se dakua'a-ia, te n-ka kudeen-s nuu ñayiu jan.

¹⁶N-kana Jesús-si, te xia'an-ia nuu-s: —Juejoon koio xa na kandeka ñayiu sekuechi xi'in dichi kuechi kixi nuu-r, te maxku dada'an koio-n

chi kuenda kiu sekuechi xi'in dichi kuechi ka kuu ñayiu jandixa xa taxnuni lanyuux nuu-i. ¹⁷Ñayiu ma jandixa xa taxnuni lanyuux nuu-i ná ka jandixa sekuechi xi'in dichi kuechi tnu'u-ia, ma kuu xa kiu tna'a-i nuu ñayiu taxnuni-ia nuu-i —kuu-ia, xia'an-ia.

**N-ndatnu'u Jesús xi'in
iin se yo kuika**

¹⁸N-xee iin se taxnuni nuu-ia.
Xia'an-s:

—Maestru, yo va'a-n. ¿Nax io xa kada-da xa kundito-da nikava nikuita andiu?

¹⁹Xia'an Jesús:

—¿Nakuenda ja'an-n xa va'a-r? Ña yoo ñayiu va'a. Mee ni lanyuux va'a.

²⁰Xa xini-n ley n-chidotnuni Moisés ja'an xa: “Maxku kava-n xi'in ñadi'i ñatu kuu ñadi'i-n. Maxku ka'ni-n ndiyi. Maxku du'u-n. Maxku ja'an vete-n nuu juxtixia. Koo-n xañu'u nuu tadi'i-n.”

²¹Te xia'an-s:

—Nde na lucht-da jandixa-da ntdantu'u xa'a.

²²Te xia'an Jesús:

—Juini ka-i iin xa kada-n. Diko-n ntdaa xaxii-n, te dakexio-n tvini ni'i-n nuu ñayiu ka kunda'u, te kada lanyuux xa kutuu kuika-n andiu. Ijan dada kixi-n, te nkuitandijun ña'a-n.

²³Nu n-teku-s tnu'u ijan, n-kuko'yo ini-s chi yo vichi kue'e xaxii-s io. ²⁴Xaxe'e xa n-xini Jesús xa n-kuko'yo ini-s n-ja'an-ia:

—Xaxe'e xa nda'u ya'a ñayiu kuika xa kiu tna'a-i nuu ñayiu ka jandixa xa taxnuni lanyuux nuu-i, xaku ni-i ndaku xa kiu tna'a-i. ²⁵Yachi

ka ya'a iin kiti kuu camello iin yau yiki nakiku dada xa kiu tna'a iin ñayiu kuika nuu ñayiu jandixa xa taxnuni lanyuux nuu-i —kuu Jesús, xia'an-ia.

²⁶Ijan dada n-ka ja'an ñayiu n-ka teku tnu'u n-ja'an-ia:

—Nux ñatu nanita'u ñayiu kuika, naka ñayiu ka kunda'u ku nanita'u.

²⁷Te xia'an Jesús:

—Ñayo kua'a xa kada-i xijan, ko ntdanditu'u xa ñatu kua'a ñayiu xa kada-i kida lanyuux.

²⁸Xia'an Spedru nuu-ia:

—Maestru, na'a-n xa ntdaa dañá n-ka dandoo ntdaa xaxii-da, te n-ka xe kuitandijun ña'a-da.

Te xia'an Jesús:

²⁹—Xandaa xakuiti nux n-dandoo-n ve'e-n a n-dandoo-n ñadi'i-n a ñani-n a ku'a-n a tadi'i-n a da'ya-n xa ja'an-n nuu ñayiu nax io xa kada-i xa kiu tna'a-i nuu ñayiu taxtnuni lanyuux nuu-i, ³⁰kue'e ka ni'i ndo'o ñuñayiu ya'a dada xa n-ka dandoo-n. Nani seyii dani ñadi'i, kutuu koio-n xi'in lanyuux nikava nikuita.

N-kakune'e ntuku Jesús xa kuú-ia

³¹Ijan dada n-kine'e diin-ia uxi uu se dakua'a-ia jan, te xia'an-ia nuu-s:

—Vitna kuu xa ji'in-ro Jerusalén xa na jin tna'a tnu'u n-ka chidotnuni se n-ka ja'an tnu'u lanyuux nuu ñayiu xa ya'a ru'u, la kuu ñayiu. ³²Diko ña'a se nación mee-ro nuu se ña ka kuu se Israel. Kuekundee ña'a koio-s. Kui'a ja'an ña'a koio-s. Tudii ña'a-s.

³³Janña'a-s chirrión ñii. Ijan dada ka'ni ña'a-s, ko nandoto-r kiu kuu uni.

³⁴Ñayo-s n-kutnuni ini tnu'u n-ja'an-ia. Ña n-xia'an lanyuux

xaxtnuni xa kutnuni ini-s xa
n-ja'an-ia.

**N-ndadava'a Jesús iin
se kuaa ñuu Jericó**

³⁵N-nujunu ichi-ia xi'in-s.

N-kuyatni-ia xi'in-s Jericó. Ijan io
iin se kuaa nukoo yu'u ichi xa xijan
nda'u-s. ³⁶N-teku-s xa kue'e ñayiu
ka ya'a, te n-xijan tnu'u-s nuu nax
kuu.

³⁷Te n-ka ja'an ñayiu xyuku ijan:

—Jesús Nazaret ya'a ya'a.

³⁸Te xee n-kana-s. Xia'an-s:

—Dito, Ta Jesús, Da'ya Dana
David kunda'u ini ña'a-n.

³⁹N-ka kanandee ña'a ñayiu
xndodo nuu, te n-ka ja'an-i xa
maxku kana ka-s, ko xee ka
n-kana-s. Xia'an-s:

—Dito, Ta Jesús Da'ya Dana David,
kunda'u ini ña'a-n.

⁴⁰N-nujuiin Jesús, te n-ta'u tniui-ia
xa kandeka ñayiu se kuaa jan xee
nuu-ia. N-kuyatni-s-ia te n-ja'an-ia
nuu-s:

⁴¹—¿Nax juini-n xa kada ña'a-r?

Te xia'an-s nuu Jesús:

—Dito, kada-n xa na nukonde'a-da.

⁴²Te xia'an Jesús nuu-s:

—Na nukonde'a-n. Xaxe'e xa
kukanu ini ña'a-n, n-ndva'a-n —
kuu-ia, xia'an-ia.

⁴³Danaa n-nukonde'a-s, te n-xe
kuitandijun-s Jesús. Nini ndijun-s-ia
najuen tnu'u-s Ianyuux. Dani n-ka
najuen tnu'u ntdaa ñayiu n-xini
xijan Ianyuux.

N-xini tna'a Jesús xi'in Zaqueo

19 N-kiu Jesús Jericó. N-ya'a
ndaa-ia ñuu jan. ²Ijan tuu
iin se kuika nani Zaqueo xijan tvini

nandajan gobierno. Taxnuni-s nuu
dava ka se ka xijan tvini nandajan
gobierno. ³Nu n-xini-s xa n-kiu
Jesús Jericó, n-kuu anu-s xa jini-s-ia,
ko ña n-kuu xa jini-s-ia chi yo
kue'e ñayiu xyuku, daxa yo ndi'i-s.
⁴N-kendava-s. N-xe juindodo nuu-s
nuu jua'an-ia, te n-xe kaa-s iin
yutnu nani sicómoro xa kunda'a-s-ia
chi ijan ya'a-ia. ⁵Nu n-xee Jesús
ijan, n-ndonenuu-ia. N-xini-ia-s, te
n-ja'an-ia nuu-s:

—Zaqueo, yachi. Ta nuu chi
kidayika-i xa ndoo-r ve'e-n vitna.

⁶Ñama n-nuu-s. N-kudi ini-s, te
ndeka-s-ia jua'an ve'e-s te n-nukoo-s
xi'in-ia. ⁷N-ka nukuita ntdaa ñayiu
n-xini xa n-ya'a xa n-ka jan tnu'u-i
Jesús. N-ka xia'an tna'a-i:

—Jua'an Jesús ve'e se yo kue'e
kuechi kida xa ndoo-s ijan.

⁸N-ndojuuin Zaqueo te n-ja'an-s
nuu Jesús, Ia kuu Xto'o-ro:

—Dito, kuna'a-n xa juña'a-da
ñayiu ka kunda'u dava xaxii-da, te
ñayiu n-danda'u-da, najuña'a-da
xaxii-i koon vuelta —kuu-s, xia'an-s.

⁹Te xia'an-ia nuu ñayiu xyuku xiti
ve'e jan:

—Vitna ni'i se io ve'e ya'a ta'u-s
chi da'ya dana Abraham kuu-s ná
ka kuu-ro. ¹⁰N-kixee ru'u, Ia kuu
ñayiu, xa dananita'u-r ñayiu ñatu
ka xini jundu kuu Ianyuux.

N-kakune'e Jesús uxi tvini kaa

¹¹Nu n-ya'a xa n-xo nini ñayiu
ijan xa n-ja'an-ia, te n-ja'an-ia inka
ntuku tnu'u nuu-i. Xa'a n-ja'an-ia
xaxe'e xa n-kuyatni-ia xi'in-i
Jerusalén, te n-ka xani ini-i xa hora
ijan kixe'e-ia xa taxnuni-ia nuu
ñayiu Israel. ¹²⁻¹⁵Xia'an-ia:

—N-xio iin da'ya yii iin se n-taxnuni. N-kana-s uxi se ka xinokuechi nuu-s, te kue'e tvini n-xia'an-s iin iin-s. Inuu n-xia'an-s iin iin-s, te n-ja'an-s: “Dakaka koio dava tvini ya'a, te dava tvini ya jueen koio-n xa jueen-n te nadiko koio-n, te dani ku kada-n nde kiu na nxee-r”, kuu-s, xia'an-s. Ijan dada n-kee-s. Xika jua'an-s xa jantuu tniu ña'a se taxnuni ka. Ka xini u'u ña'a se ñuu-s, te n-ka tunda'a-s se jua'an koio nuu nkonetniu-s xa ndatnu'u-s xi'in se taxnuni ka nuu-s. Ka xia'an-s nuu-s: “Ña ka juini se ñuu-da xa taxnuni se ya'a ñuu-da.” N-xe konetniu na'i da'ya yii se taxnuni jan ñuu xika. Ijan dada n-xiko-s; juan nu'u-s ñuu-s xa taxnuni-s ijan. Te n-kana-s uxi se n-xia'an-s tvini jan xa na juña'a-s nuu-s nadaa n-ka ni'i-s xa n-ka dakaka-s tvini-s xi'in xa n-ka xetniu-s tvini-s xa n-ka najueen-s te n-ka nadiko-s. ¹⁶N-xee se ki'na nuu nuu-s, te n-ja'an-s: “Dito, na tvini n-taxi-n xa dakaka-da ya'a, te na yo da'ya-i ya'a. Diko uxi vuelta naya'a nduu-i di'i-i xa n-dakaka-da”, kuu-s, xia'an-s. ¹⁷Te n-ja'an se taxnuni jan: “Naka va'a n-kida-n. Va'a xinokuechi-n nuu-r. Xaxe'e xa va'a n-yinda'a-n xaku ni tvini n-taxi-r, xijan kuu xa nkonetniu-n xa taxnuni-n nuu uxi ñuu”, kuu-s, xia'an-s. ¹⁸Ijan n-xee se kuu uu. N-ja'an-s: “Dito, na tvini n-taxi-n xa dakaka-da ya'a, te na yo da'ya-i ya'a. Diko o'on vuelta naya'a nduu-i di'i-i xa n-dakaka-da.” ¹⁹Te n-ja'an se taxnuni nuu se kuu uu jan: “Ndo'o, taxnuni-n nuu o'on ñuu.” ²⁰N-xee se kuu uni. N-ja'an-s: “Na

tvini n-taxi-n ya'a. N-chiduku-da iin pañitu, te n-xo neva'a-da. ²¹N-yu'u ña'a-da chi ma kachi ini-n. Kine'e-n tvini ñatu chi'i-n bancu. Nakueka-n xa ñatu dada'u-n”, kuu-s, xia'an-s. ²²Te n-ja'an se taxnuni jan: “Xaxe'e xa n-najandixa-n xa daa n-kida-n, io kuechi-n. Xini-n xa se ma kachi ini kuu-r. Kine'e-r tvini ñatu n-chi'i-r bancu. Nakueka-r xa ñatu n-dada'u-r. ²³¿Nakuenda ña n-xe chi'i-n tvini-r bancu xa kiu na nxee-r te nakueka-r da'ya tvini-r xi'in tvini n-taxi-r?”, kuu-s, xia'an-s nuu se xinokuechi jan. ²⁴Te xia'an-s nuu se xnii yatni: “Tñi koio tvini-s, te juña'a se kue'e ka tvini n-ni'i xa n-dakaka-s tvini-r”, kuu-s, xia'an-s. ²⁵Te ka xia'an se xnii ijan: “Ase, kue'e tvini n-xia'an-n ne'e-s.” ²⁶Te xia'an se taxnuni: “Ñayiu neva'a kue'e, kue'e ka ni'i-i. Nayiu ita'u ni neva'a, dita ñayiu ntdaa xa neva'a-i. ²⁷Se ña n-ka juini xa taxnuni-r ñuu-s te ka xini u'u ña'a-s, juan kueka koio-s, te ka'ni-n-si na kunde'a-r”, kuu se taxnuni jan, xia'an-s.

N-kiu Jesús Jerusalén

²⁸Nu n-ya'a xa n-ja'an Jesús tnu'u ya'a, te n-nujunu ichi-ia. N-xe juindodo nuu-ia nuu ñayiu jua'an xi'in-ia Jerusalén. ²⁹Nu n-kuyatni-ia xi'in se dakua'a-ia ñuu nani Betfagé xi'in ñuu nani Betania yatni Yuku Tnu Olivo, te n-tunda'a-ia uu-s jua'an ijan. ³⁰Xia'an-ia nuu-s:

—Jua'an koio ñuu nde'a ña'a ya'a. Na kiu koio-n ñuu ijan, jini-n iin burru luchi ta yoo ka kodo ndijun. Nandaxi koio-n-ti, te kandeka-n-ti kixi. ³¹Nux jundu ja'an: “¿Nakuenda

nandaxi-n-ti?”, juña'a koio-n: “Ia kuu Xto'o-ro ndoñu'u kit ya'a.”

³²Nu n-ka xee-s nduu-s ijan, te n-ka xini-s xa n-xetna'a ntdaa xa n-ja'an Jesús. ³³Nini ka nandaxi-s burru luchi jan, n-ja'an xto'o-ti:

—¿Nakuenda ka nandaxi-n-ti?

³⁴N-ka ja'an-s:

—Jesús, Ia kuu Xto'o-ro, ndoñu'u kiti ya'a.

³⁵Ijan dada xndeka-s-ti n-ka naxee nuu Jesús. N-ka xajan-s da'ma-s yata-ti, te n-ka daka-a-s Jesús-ti. ³⁶N-ka xe juindodo nuu ñayiu nuu Jesús, te n-ka xajan-i da'ma-i ichi xa jin ndodo burru yodo-ia jan.

³⁷N-kuyatni-ia nuu vax nuu ichi Yuku Tnu Olivo, te vichi n-ka kudi ini ntdaa ñayiu xndijun ña'a. N-ka kixe'e-i ka najuen tnu'u-i lanyuux. Xee n-ka kana-i. N-ka kakune'e-i xa n-kida Jesús kue'e milagru. ³⁸Ka xia'an-i:

—Naka ta'u se taxnuni, se n-tunda'a ña'a lanyuux xa kixi-s. Na kutuu vii kutuu va'a ntdaa xa io andiu. Na najuen tnu'u-ro lanyuux, Ia taxnuni ka —kuu-i, ka ja'an-i.

³⁹Ka xia'an se fariseu xyitna'a nuu ñayiu ka xe'en ijan nuu Jesús:

—Maestru, kanandee-n ñayiu xndijun ña'a.

⁴⁰Te xia'an Jesús:

—Ru'u ja'an xa nux ma kana ñayiu, kana yuú chi nux ñatu kida ñayiu xa juini lanyuux kada yuú xijan.

⁴¹Nu n-kuyatni-ia Jerusalén, n-xo nde'a-ia ñuu ijan, te n-nda'i-ia.

⁴²N-ja'an-ia:

—Mee-n xa kuu-n ñayiu Jerusalén, nu n-xini-n nax n-juini lanyuux xa kada-n xa kutuu vii kutuu va'a

koio-n va'a kutuu-n n-kuu, ko vitna ma taxi lanyuux xaxtnuni xa kutnuni ini koio-n nax ya'a koio-n.

⁴³Xee kiu kixi se ka xini u'u ña'a.

Dandaa koio-s ñuu'u nikanduu xe'e nama ñuu-n, te chicurralli ña'a koio-s xa maxku kee koio-n ñuu-n.

⁴⁴Danaa ña'a-s ntdaa-n xi'in da'ya-n.

Dani ñuu-n. Kanu-s ntdanditu'u nama ñuu-n. Ma juejoon-s xa kava ndodo tna'a ka ni iin yuú nama ñuu-n xaxe'e xa ña n-ka xini-n xa n-kixee lanyuux —kuu Jesús.

N-kine'e Jesús ñayiu ka nadiko ka najueen nukeñu'u

⁴⁵Ijan dada n-kiu Jesús veñu'u Jerusalén. N-nukuíta-ia xijun-ia se ka nadiko ijan. ⁴⁶N-ja'an-ia nuu-s:

—Yodotnuni tnu'u lanyuux:
“Veñu'u nuu io xa kajan ta'u ñayiu nuu-r kuu veñu'u ya'a, te ve'e-r kuu”, ko ka xetniu-n ve'e lanyuux ná ka xetniu ñadu'u yau kava.

⁴⁷N-dakua'a-ia ñayiu xiti veñu'u jan ntdaa kiu n-xo tuu-ia ijan. N-ka nduku ini dutu ka taxnuni xi'in se ka tu'a va'a ley n-chidotnuni Moisés xi'in se ka taxnuni nuu ñayiu Israel xa ka'ni koio-s-ia, ⁴⁸ko ñayo-s ni'i mudu tñi ña'a-s xa ka'ni ña'a-s chi n-ka xo xe'en ñayiu nuu-ia xa n-ka xo nini-i xa n-ja'an-ia chi n-ka tna ini-i.

N-ka xijan tnu'u se Israel Jesús nuu jundu n-tetutniu ña'a

20 Kiu n-ja'an-ia nuu-i nax kada koio-i xa na nanita'u-i, kiu ijan xyuku dutu ka taxnuni xi'in se ka tu'a va'a ley n-chidotnuni Moisés xi'in sexa'nu ka ka taxnuni nuu ñayiu Israel. ²Te n-ka ja'an-s nuu-ia:

—Kachitnu'u ña'a: “¿Jundu n-ta'u tni'u xa kada-n xa kida-n? ¿Jundu n-taxtutni'u ña'a xa kida-n xa'a?” ka kuu-s, ka xia'an-s.

³Te n-ja'an Jesús nuu-s:

—Dani ru'u, na kajan tnu'u ña'a-r, te ja'an koio nuu-r: ⁴“¿Jundu n-tetutni'u Sua xa n-dajuendute-s ñayiu? ¿N-tetutni'u ña'a lanyuux a n-tetutni'u ña'a ñayiu a?”

⁵Te n-ka ndatnu'u-s. Ka xia'an tna'a-s:

—Nux na juña'a-ro: “lanyuux n-tetutni'u ña'a”, te kachi-s nuu-ro: “¿Nakuenda ña n-ka jandixa-n-si?”

⁶Nux na juña'a-ro: “Ñayiu n-taxtutni'u ña'a”, te janña'a ñayiu yuú chi va'a ka jandixa-i xa tnu'u n-ja'an Sua kuu tnu'u lanyuux — kuu-s, ka xia'an tna'a-s.

⁷Te ka xia'an-s nuu-ia xa ña ka xini-s jundu n-tetutni'u Sua. ⁸Dani xia'an Jesús:

—Dani ru'u, ma ja'an-r jundu n-tetutni'u ña'a xa du'a kada-r.

Se loko n-ka xitu tnu uva

⁹Te n-najani Jesús iin xa najani-ia nuu se n-ka kidandichi ña'a xi'in nuu dava ka ñayiu xyuku ijan. Du'a n-najani-ia:

—N-xio iin se n-dandee kue'e tnu uva nuu ñu'u-s. Ijan dada n-xia'an-s ñu'u-s se kundee xi'in-s tnu uva xa na ka'nde dava koio-s uva juun jan. Ijan dada jua'an-s iin nuu xika. N-kuna'a jua'an-s. ¹⁰N- xee yoo xichi uva, te n-tunda'a-s iin se xinokuechi nuu-s xa na jin nuka'nde dava-s uva n-juun jan xi'in se xndee xi'in-s tnu uva jan, ko n-ka jani-s se ijan. Du'a ni io-s n-ka nakuijun ña'a-s. ¹¹Dani n-kida ntuku se

kuu xto'o ñu'u jan. N-tunda'a-s inka ntuku se xinokuechi nuu-s xa ji'in-s nuu se xndee xi'in-s tnu uva jan. Dani, n-ka janña'a-s. Iin xa januu kuu xa n-ka kida-s. N-ka jan kui'a ña'a-s, te dani se ijan, du'a ni io-s n-ka nakuijun ña'a-s. ¹²Dani n-kida ntuku se kuu xto'o ñu'u jan. N-tunda'a-s inka se xinokuechi nuu-s nuu se xndee xi'in-s tnu uva jan. Se kuu uni kuu se ya'a. N-ka datnukue'e ña'a-s, te n-dajane ña'a-s yu'u ñu'u jan. ¹³N-ja'an mee n-ja'an iin se kuu xto'o ñu'u jan: “¿Nax kada-ro? Tunda'a-ro da'ya yii-ro, se mani juini-ro ji'in. Kudana koo koio-s xañu'u nuu-s”, kuu-s, n-xani ini-s. ¹⁴Nu n-ka xini se xndee xi'in-s tnu uva jan xa n-kuyatni da'ya yii xto'o ñu'u jan, te ka xia'an tna'a-s: “Diu-s kendoo xi'in ñu'u taa-s. Na ka'ni-ro-s na kua'a na ndoo-ro xi'in ta'u-s.” ¹⁵N-ka kine'e ña'a-s yu'u ñu'u tnu uva jan, te n-ka xa'ni ña'a-s. ¿Nax kada se kuu xto'o ñu'u tnu uva jan se xndee xi'in-s uva jan? ¹⁶Ji'in-s nuu xndaxio se ka xitu tnu uva-s, te ka'ni-s-si. Juña'a nuu ntuku-s ñu'u-s inka ntuku se kundee koio xi'in-s tnu uva jan — kuu Jesús, xia'an-ia.

Ka xia'an se n-ka tekku tnu'u-ia: —Maxkiu, maxñuu kuu xijan.

¹⁷Te n-nukonde'a-ia-s, te xia'an-ia: —¿Nax kuu xa ña ka kutnuni ini-n tnu'u lanyuux yodo tnuni? Du'a ja'an:

Ná kuu yuú ña n-xe ini se ka kidava'a ve'e kuu-s.

Yuú ña n-ka xe ini se ijan n-ndunuu yitni nama ve'e.

¹⁸Ñayiu na jungava ndodo nuu yuú ijan, kukuechi-i, te nux jungava

ndodo ña'a yuú jan, dandi'i ña'a-i —
kuu Jesús, xia'an-ia.

**N-ka xijan tnu'u ñayiu Jesús
nuu io va'a xa juña'a-i tvini
nandajan se taxnuni ka**

¹⁹Hora ijan n-ka nduku ini se ka
tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés
xi'in dutu ka taxnuni xa tñii-s-ia
chi n-ka kutnuni ini-s xa mee-s
n-kakune'e ña'a Jesús xa n-najani-ia
xijan, ko n-ka yu'u-s nuu ñayiu
Israel.

²⁰N-ka tunda'a-s se kotoyu'u ña'a
xa kunde'a va'a-s xa kida-ia chi
n-ka juini-s xa tekuechi neñuu-s-ia
xaxe'e tnu'u ja'an-ia, te kajan-s
kuechi-ia nuu gobernador. Nu
n-ka xee se ijan nuu-ia, n-ka kida
nga-s xa ka kuu-s ñayiu va'a. ²¹Ka
xia'an-s nuu-ia:

—Maestru, ka xini-da xa tnu'u
ndaa ja'an-n nuu ñayiu. Xava'a kuu
xa ja'an-n nuu-i. Ñatu kaxí-n ñayiu
chi inuu kuu ini va'a-n nuu-i ntdaa-i.
Xanu ichi-n-yi ichi Ianyuux, te va'a
kutnuni ini-n tnu'u-ia. ²²Kachitnu'u
ña'a-n, ¿Io va'a xa najuña'a-ro tvini
nandajan César a ña'a u? —kuu-s,
ka xia'an-s nuu-ia.

²³N-kutnuni ini-ia xa xaloko ka
juini-s; xaxe'e xijan xia'an-ia nuu-s:

²⁴—Dande'a ña'a tvini roma.
¿Jundu nuu ndenee nuu tvini ya'a?
¿Jundu diu ndenee?

Ka xia'an-s:

—Nuu César. Diu César.

²⁵Xia'an ntuku Jesús nuu-s:

—Ate, najuña'a koio-n César
xa nandajan-s, te najuña'a koio
Ianyuux xa io xa najuña'a-n-ia.

²⁶Ña n-kuu xa ja'an koio-s xa io
kuechi Jesús xaxe'e tnu'u n-ja'an-ia

nuu ñayiu xyuku ijan. N-ka yu'u-s,
te n-ka xadi yu'u-s. Ña n-ka ja'an
ka-s.

N-kakune'e Jesús xa nandoto ndiyi

²⁷N-ka xee se saduceu nuu Jesús.
Se ya'a ka ja'an nuu ñayiu xa ñayo
ndiyi nandoto. N-ka ja'an-s nuu-ia:

²⁸—Maestru, n-chidotnuni Moisés
xa: “Nux na kuú iin seyíi te ña
n-xio da'ya-s xi'in ñadi'i-s, io xa
natnunda'a ñani-s xi'in ñadi'i-s
xa na koo da'ya-ña xi'in ñani-s
te kuenda kiu da'ya se n-xi'í jan
ku kuu da'ya ijan.” ²⁹N-xio uxa
da'ya yíi iin seyíi. Se xa'nu ka,
n-tnunda'a-s xi'in ñadi'i-s. Ñayo
na da'ya-s xi'in-ña n-xio, te n-xi'í-s.
³⁰Dani se kuu uu. N-natnunda'a-s
xi'in ñadi'i jan. Diuni ña n-xio
da'ya-s xi'in-ña, te n-xi'í-s. ³¹Dani se
kuu uni. Uxa ñani-s n-tnunda'a xi'in
ñá ijan, te ni iin-s ña n-xio da'ya
xi'in-ña, te n-ka xi'í-s. ³²Ijan dada
ndijun nga mee-ña n-xi'í. ³³¿Ndeda
iin-s ñadi'i ku kuu-ña na nandoto
ñayiu n-ka xi'í?, chi ntdaa-s n-kuu
yíi-ña —ka kuu-s, n-ka xijan tnu'u-s
Jesús.

³⁴Xia'an Jesús nuu-s:

—Ka datnunda'a tna'a ñayiu io
vitna, ³⁵ko na xee kiu na nandoto
ñayiu io xa kutuu andíu, ma
datnunda'a tna'a-i, ³⁶ni ma kuú ka-i
chi ku kuu-i ná ka kuu ángel, ia
ka xinokuechi nuu Ianyuux. Nani
kuu xa ma kuú Ianyuux, dani ma
kuú-i chi nadandoto ña'a Ianyuux.
³⁷Xaxe'e xa n-kakune'e Moisés
ndiyi na n-xo tuu-s nuu n-xini-s
yutnu koko, xini-ro xa n-kutnuni
ini-s xa nandoto ndiyi. Mee-s
n-chidotnuni xa Taa-ro Ianyuux

kuu lanyuux Abraham. Kuu-ia lanyuux Isaac. Dani kuu-ia lanyuux Jacob. Taa-ro lanyuux kuu lanyuux mee-s iin iin-s. ³⁸Ñatu ndeka lanyuux ndiyi chi ndeka-ia ñayiu xndito. Xaxa mee-ia ntdaa ñayiu xndito, juini n-ka xi'í-i —kuu Jesús, xia'an-ia.

³⁹Te n-ka xia'an se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés nuu Jesús:

—Maestru, va'a n-ja'an-n.

⁴⁰Te ñayo ka-s n-kuyii xa kajan tnu'u ka-s-ia.

Da'ya dana David kuu Cristu, Ia kuu lanyuux

⁴¹Ijan dada n-xijan tnu'u-ia-s: —¿Nakuenda ka ja'an ñayiu xa Cristu kuu da'ya dana David?

⁴²N-chidotnuni David nuu libru Salmos:

N-ja'an Taa-ro lanyuux nuu Ia kuu Xto'o-ro:

“Nkoo diñi kua'a-r,

⁴³nini na xee tiempo kada-r xa taxnuni-n nuu se ka xini u'u ña'a.”

⁴⁴Xaxe'e xa n-ja'an David xa xto'o-s kuu Cristu na n-xo tuu-s, ¿Janda kuu Cristu da'ya dana-s?

N-ja'an Jesús xa io kuechi se ka tu'a va'a ley Moisés

⁴⁵Nini xyuku ñayiu ijan xa xnini-i xa ja'an-ia, xia'an-ia nuu se dakua'a-ia:

⁴⁶—Kuna'a koio xa ñatu inuu va'a se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés. Ka tna ini-s xa kui'no-s dijun nani, dijun se ndandi'i. Ka tna ini-s xa koo ñayiu xyuku nuu ya'u xañu'u nuu-s. Ka tna ini-s

xa kunukoo-s yatni nuu ka xko nukoo se ka ja'an ndodo nuu ñayiu xyuku xiti veñu'u kuechi. Diuni ka tna ini-s xa kunukoo-s nuu ka xku nukoo se ndandi'i hora ka xaxde'ñu-s iin nuu io viko. ⁴⁷Ka jendee-s ve'e ñá n-ka xi'í yii. Ka kida nga-s xa va'a-s. Yo na'a ka xijan ta'u-s xa na kunde'a ñayiu. Nde'e nda'u ka ya'a koio-s na ndundaa kuechi ñayiu dada dava ka ñayiu.

Tvini n-dakeé iin ñadi'i kunda'u kukee alcancía

21 Ijan dada n-ngonenuu Jesús, te n-xini-ia ñayiu kuika ka dakeé tvini xiti iin alcancía xa ka doko-i nuu lanyuux. ²Diuni n-xini-ia iin ñadi'i n-xi'í yii dakeé uu tvini kuechi xa doko-ña. Yo kunda'u-ña. ³Te n-ja'an-ia: —Ñá ya'a, kunda'u-ña, ko kuenda kiu kue'e ka tvini n-doko-ña nuu lanyuux dada dava ka ñayiu n-ka doko tvini-i. ⁴Ntdaa ñayiu n-ka dakeé tvini n-kendodo, ko mee-ña n-dakeé-ña tvini jueen-ña xa kax xa ko'o-ña.

N-ja'an Jesús xa junkoio veñu'u

⁵Ijan dada n-ka ndatnu'u se dakua'a-ia xa vili xndaa yuú xndenee nama veñu'u Jerusalén. Diuni n-ka ja'an-s xa vili xndaa yuú n-doko ñayiu nuu lanyuux xa n-kukutu nama veñu'u. ⁶Nu n-teku-ia xijan, te xia'an-ia: —Ntdaa xa xnde'a-n ya'a, xee kiu ma kava ndodo tna'a ka ni iin yuú n-kua'a veñu'u ya'a. Ntdanditu'u junkoio.

N-ja'an Jesús xa n-kuyatni xa naa ñuñayiu

⁷Ka xia'an-s nuu-ia:

—Maestru, ¿nakíu ya'a ntdaa xijan? ¿Na milagru kada Taa-ro lanyuux xa na kutnuni ini koio-da xa vax kuyatni kiu ijan?

⁸Te xia'an Jesús nuu-s xi'in nuu ñayiu xyuku ijan:

—Koo koio-n cuedado xa maxku danda'u ña'a se kixi. Kue'e-s kixi, te ja'an-s xa n-tunda'a-r-si. Ja'an-s: “Ru'u kuu Cristu. N-xee kiu ndixi-r”, kachi-s. Maxku nkuitandijun koio-n-si. ⁹Kiu na tekun xa ka jantna'a iin nación xi'in inka nación, maxku ña'a chi ini koio-n. Kiu na tekun xa n-ndandita ñayiu nuu se taxnuni nuu-i, maxku ña'a chi ini koio-n. Maxku kundu ini-n. Ki'na ka io xa ya'a ntdaa xijan. Ijan dada naa ñuñayiu. Kukuee ka, dada ya'a xa'a. ¹⁰Ndandita iin país nuu inka país. Jantna'a koio soldado iin se kunxa'nu xi'in soldado inka se kunxa'nu. ¹¹Kixi ñutnaa nde'e. Kue'e ñuu xndatuu ñuñayiu kixi tnama. Kixi kue'e. Kue'e xa ña uun xini-n koo andiu. Dande'a ña'a lanyuux xijan, te yu'u koio ñayiu. ¹²Antecas xa ya'a xijan tñii ña'a koio ñayiu, te kandeka ña'a-i ji'in nuu se ka kuu juxtixia, te tekuechi neñuu ña'a-i. Kada u'u ña'a-i. Diko ña'a koio-i nuu juexi ka ndadandaa kuechi ñayiu ka xe'en veñu'u kuechi, te chindi'u ña'a koio-s vekaa. Kandeka ña'a koio-i ji'in nuu se ka kunxa'nu xi'in nuu se ka kuu gobernador xa tekuechi neñuu ña'a-i. Ntdaa xijan kada ña'a koio-i xaxe'e-r. ¹³Kiu ijan kakune'e ña'a koio-n nuu se ndadandaa kuechi-n. ¹⁴Maxku jun ini-n xa koo tu'a-n xa ja'an koio-n nuu-s xa dada'an ni'no-n mee-n ¹⁵chi hora ijan

kachitnu'u ña'a-r tnu'u ñukax ini, tnu'u ndichi ja'an-n. Ka'nu koio-n tnu'u se kada u'u ña'a. Kunuu ka tnu'u koio-n. ¹⁶Datuu ña'a tadi'i-n. Datuu ña'a ñani-n, ku'a-n, ñayiu kutna'a xi'in-n, ñayiu kumani xi'in-n. Dava-n ka'ni ña'a-i. ¹⁷Jini u'u ña'a ntdaa ñayiu xaxe'e xa ka kukanu ini ña'a-n. ¹⁸Ma naa yiki kuñu-n, ni iin idi diki-n, ma naa. ¹⁹Nux dani na kukanu ini ña'a-n, kundito-n nikava nikuita andiu.

²⁰Kiu na jini koio-n xa duku nduu kue'e soldado nikanduu Jerusalén, kutnuni ini-n xa n-kuyatni xa naa Jerusalén. ²¹Se xtuu Judea kiu ijan na kunu koio-s, ji'in-s yuku. Se xtuu Jerusalén, na kee koio-s kiu ijan. Se xtuu yu'u ñuu, maxku ndiu koio-s ñuu jan ²²chi nda'u ya'a koio ntdaa ñayiu xtuu ijan kiu ijan xaxe'e kuechi n-ka kida-i hora na jin tna'a tnu'u lanyuux xyodotnuni. ²³Nda'u ya'a koio ñadi'i xñu'u da'ya. Nda'u ya'a koio ñadi'i dakadi yijin kiu ijan. Nda'u ya'a ñayiu chi yo kiti ini lanyuux nuu ñayiu ñuu ya'a. ²⁴Dava ñayiu kuú espada, te dava-i, kandeka ña'a seto'o ji'in ñuu-s. Danaa koio-s Jerusalén. Taxnuni seto'o jan nde na xee kiu n-xe kotuu xa ma taxnuni ka-s, ijan dada ma taxnuni ka-s.

²⁵Kada lanyuux milagru andiu. Kada-ia xa dama nuu ngandii. Kada-ia xa dama nuu yoo. Kada-ia xa dama nuu chudini. Yo yu'u ñayiu xndaxio ñuñayiu hora na kunde'a-i xijan. Diuni yu'u-i xaxe'e xa nde'e kayu mar. ²⁶June koio-i xaxe'e xa yo yu'u-i. Yo yu'u-i xa ya'a ñuñayiu chi junkoio ntdaa xa io andiu. ²⁷Ijan dada jini ña'a ñayiu ñuñayiu

ru'u, Ia kuu ñayiu. Kunde'a-i xa ndixi-r nuu vikó. Jini ñayiu xa taxnuni-r. Yo nde'e ndii-r. ²⁸Kiu na kixe'e xa ya'a ntdaa xa'a koo ka'nu anu-n chi n-kuyatni kiu dananita'u ña'a lanyuux —kuu Jesús, xia'an-ia.

²⁹Ijan dada n-ja'an-ia inka ntuku tnu'u:

—Xa xna'a-n nax ya'a tnu higo xi'in dava ka yutnu. ³⁰Hora nandidi-tnu xá vax nduyatni yoo i'ni. ³¹Nani ka xini-n xa vax nduyatni yoo i'ni, dani jini-n xa vax kuyatni kiu taxnuni lanyuux nuu ñayiu hora na jini-n xa ya'a ntdaa xijan chi xijan kuu seña xa daa ya'a. ³²Xandaa xakuuti nde na ya'a ntdaa xijan ijan dada kuú ndi'i ñayiu io vitna. ³³Naa andiu. Naa ñuñayiu, ko xa n-ja'an-r ma kuita.

³⁴Koo koio-n cuedado xa maxku kada-n kuechi kuu anu-n xa kada-n; kundedi ini-n xijan. Ni maxku yoo-n ko'o kue'e xa xini-n; ni maxku yoo-n yo ki ini xa kaxi xa ko'o-n xa kundix kuda'u-n, te ma jun ini koio-n xa juini lanyuux. Ñadu xa du'a kada-n chi dana ini ndixi-r, te mayo-n koo tu'a. ³⁵Kuenda kiu iin xiti ñunu xa dakeé ña'a ñayiu kiu ijan xa kada ña'a-i iin xa kada ña'a-i. Ntdaa ñayiu ñuñayiu ya'a ntdaa xa ya'a kiu ijan. ³⁶Kuna'a koio-n xa ndixi-r. Kajan ta'u koio-n nuu lanyuux xa na kaku koio-n nuu ntdaa xijan. Xa kuyatni xa ya'a ntdaa xijan. Kajan ta'u koio-n nuu lanyuux xa taxkanu ini-ia kuechi n-ka kida-n na kua'a maxku kajan ru'u xa kuu-r Ia kuu ñayiu, kuechi-n nuu-ia —kuu Jesús, xia'an-ia.

³⁷Nduu n-xo dakua'a-ia ñayiu veñu'u Jerusalén, te xakuua n-xo

ndoo-ia Yuku Tnu Olivo. ³⁸Ne'e datne datne n-ka xo xe'en ñayiu veñu'u Jerusalén xa kunini koio-i xa n-xo ja'an-ia.

N-ka nduku ini se taxnuni nuu ñayiu Israel janda tnii-s Jesús

22 Vax kuyatni viko Paxcua. Viko Paxcua ka xaxi ñayiu tila ña kiu levadura. ²N-ka nduku ini dutu ka taxnuni xi'in se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés nuu janda kada koio-s xa ka'ni-s Jesús, ko ña n-kuu chi n-ka xo yu'u-s nuu ñayiu n-ka xo nataka ijan. ³N-keé Satanás anu Judas, se nani Iscariote, iin se n-kuu uxi uu se n-dakua'a ña'a Jesús. ⁴Te n-xe ndatnu'u-s xi'in dutu ka taxnuni xi'in soldado xndee veñu'u Jerusalén nuu janda kada-s xa tnii koio-s Jesús. ⁵N-ka kuvete se ijan. Te n-ka kendoo-s xi'in Judas xa juña'a-s tvini. ⁶Te n-nduku ini Judas xa kada-s xa tnii juxtixia Jesús nuu ñayo ñayiu xyuku.

N-xaxdini Jesús xi'in uxi uu se dakua'a-ia

⁷N-xee kiu ki'na nuu viko ka xaxi ñayiu tila ña kiu levadura. Kiu ijan ka xa'ni ñayiu tkolelu xa kaxi-i kuñu-ti viko Paxcua. ⁸N-tunda'a Jesús Spedru xi'in Sua xa jin kada tu'a koio-s xa kaxdini-ia xi'in-s iin ñuu io yatni nuu xtuu-ia xi'in-s. Xia'an-ia:

—Juan kada tu'a koio xa kaxdini-ro viko Paxcua.

⁹Te ka xia'an-s nuu Jesús: —¿Ndexu juini-n xa kada tu'a koio-da?

¹⁰Te xia'an ntuku-ia nuu-s: —Hora na kiu koio-n ñuu ijan, nitna'a-n xi'in iin se ndido yoo

ndute. Nkuitandijun koio-n-si te kiu-n ve'e ndiu-s. ¹¹Te juña'a koio-n nuu se kuu xto'o ve'e jan: "Ja'an maestru-da: ¿Ndxu io cuarto nuu kaxdini-r xi'in se dakua'a-r viko Paxcua?" ¹²Ijan dada dande'a ña'a-s iin cuarto ka'nu piso kuu uu nuu io mexa, silla, traxti du. Ijan kada va'a koio-n xa kaxdini-ro.

¹³Jua'an koio-s. Nu n-ka xee-s ijan, te n-ka xini-s nttaa xa n-ja'an Jesús. Te n-ka kida tu'a-s xa kaxdini koio-s xi'in-ia. ¹⁴Nu n-xee hora, te n-nukoo Jesús xi'in se dakua'a-ia. ¹⁵Te xia'an-ia nuu-s:

—Yo vichi n-kuu anu-r xa kaxi ka'nu-ro tila viko Paxcua ki'na ka; ijan dada nda'u ya'a-r. ¹⁶Xandaa xakuiti ma kaxi ka-r kuñu tkolelu viko Paxcua inka vuelta. Nde kiu kaxi ka'nu koio-ro nuu taxnuni Ianyuux, ijan dada kaxi-r kuñu-ti.

¹⁷N-tnii-ia taxa ñu'u ndudi uva, te n-ja'an-ia xa n-kuta'u-ia nuu Ianyuux, te xia'an-ia nuu-s:

—Tnii koio, te dakexio nuu tna'a.

¹⁸Xandaa xakuiti ma ko'o ka-r ndudi uva inka vuelta nde kiu na kixe'e Taa-ro Ianyuux xa taxnuni-ia.

¹⁹N-tnii-ia tila, te diuni n-ja'an-ia xa n-kuta'u-ia nuu Ianyuux. N-ta'u dava-ia tila jan, te xia'an-ia:

—Kuenda kiu ñii-r kuu xa'a xa doko-r xaxe'e-n. Kaxi koio tila ya, te du'a ku kada koio-n xa ku naja'an ña'a koio-n —kuu-ia.

²⁰Nu n-ya'a xa n-xaxdini-ia xi'in se dakua'a-ia, n-tnii-ia taxa ñu'u ndudi uva, te n-xia'an-ia-s. Nani n-xia'an-ia-s tila, dani n-xia'an-ia-s taxa ñu'u ndudi uva jan. Te xia'an ntuku-ia:

—Ndudi uva ñu'u taxa ya'a kuu niñi-r katu xaxe'e xa kada Ianyuux

tratu xee xi'in ñayiu. ²¹Kuna'a koio xa se kada xa tnii ña'a juxtixia, xtuu-ro xi'in-s nuu mexa ya'a. ²²Ya'a ru'u, Ia kuu ñayiu, na n-xantuu Ianyuux, te naka nda'u ya'a se kada xa tnii ña'a juxtixia.

²³N-ka nukuita se dakua'a-ia ka xijan tnu'u tna'a-s xa jini-s nuu ndeda-s daa kada.

Ntdaa se dakua'a Jesús n-ka juini xa ku kuu-s se ndandi'i ka

²⁴Diuni n-ka kixe'e-s xa ka ndatnu'u-s nuu ndeda iin-s ndandi'i ka, te ka jantna'a tnu'u-s. ²⁵Te xia'an Jesús nuu-s:

—Se ka taxnuni nuu ñayiu, nde'e taxnuni-s. Te ka ja'an-s xa kuu-s se va'a ka kida. ²⁶Maxku du'a ku kuu koio ndo'o. Se ndandi'i ka, io xa ku kuu-s ná kuu iin se kuechi. Se taxnuni, io xa ku kuu-s ná kuu iin se xinokuechi. ²⁷¿Jundu ndandi'i ka? ¿Ndandi'i ka se nukoo nuu mexa xa xaxde'ñu-s a ndandi'i ka se xinokuechi xa dakexio-s ndeyu? Ndandi'i ka se nukoo nuu mexa, ko ru'u tuku kuu-r. Kuu-r ná kuu se xinokuechi nuu-n. ²⁸Ndo'o iin iin-n, kunduu-ro hora nda'u ya'a-r. ²⁹Nani n-tetutniu ña'a Ianyuux xa taxnuni-r, dani tetutnuniu ña'a-r xa taxnuni-n. ³⁰Xijan kuu xa kaxko'o koio-n nuu kutuu-r xa taxnuni-r, te kunukoo koio-n silla nuu taxnuni koio-n, te ndadandaa koio-n kuechi da'ya dana uxi uu xixitna-ro ka kuu da'ya yii Israel.

N-ja'an Jesús xa ja'an Spedru xa ñatu xini-s-ia

³¹Te xia'an-ia nuu Simón Pedru: —Simón, n-ja'an Satanás nuu-r xa kada ña'a-i iin xa kada ña'a-i.

Kuenda kiu triu yi'i paja kidi-i xa kada ña'a-i xijan. ³²N-xijan ta'u-r nuu lanyuux xaxe'e mee ni-n na ña'a nujani-n xa jandixa-n lanyuux. Hora na jandixa ntuku-n lanyuux inka vuelta, te chindee-n se ka kunduu xi'in-ro ya xa na jandixa na'i-s-ia.

³³Te xia'an Spedru nuu-ia:

—Maestru, xa io tu'a-da xa kunduu-ro, juini na chindi'u ña'a ñayiu, juini na ka'ni ña'a ñayiu xaxe'e-n.

³⁴Te xia'an-ia:

—Na ja'an ndaa-r xa ki'na ka ja'an-n uni vuelta xa ña xini ña'a-n; ijan dada kana iin li'i datne vitna.

N-xee hora nda'u ya'a Jesús

³⁵Ijan dada n-xijan tnu'u-ia-s ntdaa-s:

—Kiu na n-tunda'a ña'a-r xa jin dakua'a-n ñayiu, n-ja'an-r xa maxku kane'e koio-n tvini, maxku kane'e koio-n bolsa-n; maxku kane'e koio-n inka tayu ndixa-n. ¿Nax n-ka n-ndoñu'u-n tiempo ijan?

Ka xia'an-s:

—Ña tuu nax n-ka ndoñu'u-da.

³⁶Te xia'an-ia:

—Te vitna, se io tvini, na kane'e-s tvini-s ji'in. Se io bolsa, na kane'e-s bolsa-s ji'in. Se ña tuu na espada io, na nadiko-s cotona-s, te na jueen-s.

³⁷Xandaa xakuiti ya'a-r xa io xa ya'a-r xa na jin tna'a tnu'u lanyuux xyodotnuni. Du'a yodotnuni: “Kani ini koio ñayiu xa n-kida se n-kixee kuechi xi'in se loko.” Xa yodotnuni xa ya'a-r jin tna'a.

³⁸Te ka xia'an se dakua'a-ia:

—Maestru, na uu espada ya'a.

Te xia'an-ia:

—Xa'a ni.

N-xijan ta'u Jesús nuu nani Getsemaní

³⁹Ijan dada jua'an-ia Yuku Tnu Olivo nani xko kida-ia, te n-ka xe kuitandijun ña'a se dakua'a-ia. ⁴⁰Nu n-xee-ia xi'in-s ijan, te xia'an-ia:

—Kajan ta'u koio nuu lanyuux xa na chindee ña'a-ia xa maxku daja'an ña'a Kui'na xa kada-n kuechi.

⁴¹N-kee diin-ia ita'u. Jua'an-ia naxa nuu xee iin yuú daji'in-ro. N-xe juiin xiti-ia, te n-xijan ta'u-ia nuu lanyuux:

⁴²—Taa-ro lanyuux, nux vatuka xa dakaku ña'a-n nuu xa u'u ya'a, dakaku ña'a-n, ko maxku kada-n xa juini mee-da. Kada-n xa juini mee-n.

⁴³Te n-juun iin ángel, ia xinokuechi nuu lanyuux, nuu-ia. N-xia'an-ia xandendaku. ⁴⁴Yo vichi n-kuko'yo ini-ia. Vichi n-yi ini-ia xa ya'a-ia, te n-xijan ta'u ka-ia nuu lanyuux xi'in nde yiki nde tuchi-ia, te n-kixi ña'a tnee. Ná xatu niñi-ro, daa n-xatu tnee-ia nuu ñu'u.

⁴⁵Nu n-ya'a xa n-xijan ta'u-ia nuu lanyuux, te n-ndojuin-ia. N-xiko-ia. Juan nu'u-ia nde nuu xtuu ndruni se dakua'a-ia. N-xini-ia xa ka kidi-s xaxe'e xa nde'e n-ka tnau ini-s xaxe'e-ia. ⁴⁶Te xia'an-ia nuu-s:

—¿Nakuenda ka kidi-n u? Ndokoo koio. Kajan ta'u koio nuu lanyuux xa maxku daja'an ña'a Kui'na xa kada koio-n kuechi.

N-ka tnii-s Jesús te xndeka ña'a-s jua'an

⁴⁷Nini ja'an-ia xijan, n-xee Judas, se n-xo kandeka tna'a xi'in se

dakua'a-ia. Kue'e se ndeka-s n-xee nuu-ia xi'in se dakua'a-ia. N-xetu'a Judas Jesús te n-teyu'u-s-ia. ⁴⁸Te n-ja'an Jesús nuu-s:

—Judas, ¿n-teyu'u ña'a-n xa datuu ña'a-n ru'u, la kuu ñayiu, te kada-n xa tñii ña'a koio-s a?

⁴⁹N-ka tuu ini se dakua'a-ia xa ya'a, te ka xia'an-s:

—Maestru, ¿jantna'a koio-da xi'in-s xi'in espada u?

⁵⁰Ijan n-xa'nde iin se dakua'a-ia do'o kua'a se xinokuechi nuu dutu taxnuni ka. ⁵¹Xia'an Jesús nuu se du'a n-kida:

—Na ya'a na'i xa io xa ya'a.

Te n-tñii-ia do'o se xinokuechi jan, te n-natenee-ia. ⁵²N-ja'an-ia nuu dutu ka taxnuni nuu soldado kidatniu nuu-s xi'in nuu sexa'nu ka taxnuni nuu ñayiu Israel n-ka xee ijan:

—¿Nakuenda xne'e-n espada xi'in karruti n-ka kixee xa tñii ña'a koio-n xa kuenda kiu ñadu'u kuu-r?

⁵³Ndikiu ndiñuu n-xo dakua'a-r ñayiu veñu'u Jerusalén, te ijan n-ka xo yuku-n. Ñayo-n n-tñii ña'a hora ijan, ko vitna n-xee hora kada koio-n xa kada-n. N-xee hora kada koio xaloko xa kada-i —kuu Jesús, xia'an-ia.

N-ja'an Spedru xa ña xini-s Jesús

⁵⁴Te n-ka tñii-s-ia. Xndeka-s-ia jua'an ve'e dutu taxnuni ka. Xika xika ni n-xe kuitandijun Spedru-ia.

⁵⁵Jua'an-s ve'e dutu jan. Dava-s n-ka tiu ñu'ú dava dava nuke'e dutu, te n-ka nukoo-s yunu'u. Diuni n-nukoo Spedru yunu'u jan.

⁵⁶N-kutnuni nuu Spedru, te n-xini ña'a iin ña xinokuechi nuu dutu

jan te n-nukonde'a va'a-ña-s. Te n-ja'an-ña nuu ñayiu xtuu ijan:

—Dani te ya'a, kunduu-te xi'in te ijan.

⁵⁷N-ja'an Spedru xa ñatu n-kunduu-s xi'in Jesús. Xia'an-s: —Ña xini-da-s.

⁵⁸Nunuvii ni n-kuu te n-xini ña'a iin se tna'a nuu ñayiu xtuu ijan.

N-ja'an-s:

—Dani ndo'o kunduu-n xi'in-s nttaa-s.

Te n-ja'an Spedru:

—Ña'a, ñatu kunduu-da xi'in-s.

⁵⁹N-ya'a naxa iin hora, te n-ja'an inka-s nuu ñayiu xyuku ijan:

—Xandaa xakuuti kunduu se ya'a xi'in-s chi se Galilea kuu-s.

⁶⁰Te n-ja'an Spedru:

—Ña kutnuni ini-da nuu nax ja'an-n.

Ni ta ndi'i ka ja'an Spedru tnu'u ijan, te n-kana iin li'i. ⁶¹Ijan dada n-ngonenuu Jesús, te n-nukonde'a-ia Spedru, te n-naja'an-s xa n-ja'an-ia nuu-s: “Ki'na ka ja'an-n uni vuelta xa ña xini ña'a-n; ijan dada kana iin li'i.” ⁶²N-kee diin-s, te vichi n-tnau ini-s, te nde'e n-nda'i-s.

N-ka xakundee-s Jesús

⁶³Se xndee Jesús, n-ka xakundee-s-ia, te n-ka kani-s-ia.

⁶⁴N-ka duku-s da'ma nuu-ia, te n-ka ja'an-s:

—Ja'an jundu janña'a —ka kuu-s, ka xia'an-s.

⁶⁵Te yo kui'a n-ka ja'an-s-ia.

Xndeka-s Jesús jua'an nuu se kunuu ka ndadandaa kuechi

⁶⁶Nu n-tuu kiu kuu uu te n-ka taka sexa'nu ka taxnuni nuu ñayiu

Israel xi'in dutu ka taxnuni xi'in se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés, te n-ka xe ndeka-s Jesús nuu ntdaa se ka kuu juxtixia Israel.

⁶⁷Te n-ja'an-s nuu-ia:

—Ja'an: “¿Mee-n kuu Cristu a ña'a?”

Te n-ja'an-ia nuu-s:

—Nux na ja'an-r, ma jandixa koio-n. ⁶⁸Nux na kajan tnu'u ña'a-r iin xa kajan tnu'u ña'a-r, mayo-n ja'an. ⁶⁹Vax kuyatni xa nkoo ru'u, Ia kuu ñayiu, diñi kua'a lanyuux nuu taxnuni-ia.

⁷⁰Te ka xia'an-s ntdaa-s:

—¿Xijan juini kachi xa mee-n kuu Da'ya Yii lanyuux a?

Te xia'an-ia nuu-s:

—Joon.

⁷¹Te ka xia'an tna'a-s:

—Ñatu ka ndoñu'u-ro se kixi xa ja'an-s nax kuu kuechi-s chi mee-s n-tekuechi mee-s. N-ka teku-ro vitna.

Xndeka-s Jesús jua'an nuu Pilato

23 Ijan dada n-ka ndojuiin-s ntdaa-s te xndeka ña'a-s jua'an nuu Pilato chi tuu-s Jerusalén daa. ²Te n-ka kixe'e-s xa ka tekuechi-s-ia nuu Pilato. Ka xia'an-s:

—Se ya'a, daja'an-s ñayiu Israel xa jandixa-i iin xa ña ndaa. Xia'an-s nuu-i xa maxku kajan-i tvini nandajan César. Ja'an-s xa mee-s kuu Cristu. Ja'an-s xa kuu-s se kunxa'nu.

³Ijan dada n-xijan tnu'u Pilato Jesús:

—¿Ndo'o kuu se taxnuni nuu ñayiu Israel a?

Xia'an Jesús:

—Joon.

⁴Ijan dada xia'an Pilato nuu dutu ka taxnuni xi'in nuu ñayiu xyuku ijan:

—Ña tuu na kuechi se ya'a io.

⁵Te juexa n-ka ja'an na'i se ijan xa io kuechi Jesús nuu Pilato. Ka xia'an ka ntuku-s:

—Dandandita-s ñayiu nuu gobierno. Du'a kida-s vaxi nde Galilea xi'in nde ya'a.

N-tunda'a Pilato Jesús; jua'an-ia nuu Herodes

⁶Nu n-teku Pilato xijan, te n-xijan tnu'u-s nux se Galilea kuu Jesús. ⁷Nu n-teku Pilato xa distrito taxnuni Herodes kuu distrito Jesús, te n-tunda'a-s-ia jua'an. Jua'an-ia nuu Herodes chi diñi tuu Herodes Jerusalén kiu ijan. ⁸Nu n-xini Herodes Jesús, te yo n-kuvete-s chi n-xo juini-s xa kunde'a-s Jesús chi n-xo teku tnu'u-s nax n-xo kida-ia. N-juini-s xa kada-ia iin milagru xa kunde'a-s. ⁹Kue'e xa n-xijan tnu'u Herodes-ia, ko ni iin tnu'u ñatu n-ja'an-ia. ¹⁰N-ka ndixe'e dutu ka taxnuni xi'in se ka tu'a va'a ley n-chidotnuni Moisés xa ka ja'an juexa-s xa io kuechi Jesús. ¹¹N-ja'an Herodes xi'in soldado-s xa ña tuu nax juun ña'a-s. N-ka xakundee-s-ia. N-ka dakiu nuu-s-ia da'ma diñu, da'ma se taxnuni xa kueku ndee-s-ia, te n-nadaya'a-s-ia nuu Pilato. ¹²Kiu ijan n-ndumani Herodes xi'in Pilato. N-xo xini u'u tna'a-s n-kuu.

N-ja'an Pilato xa kuú Jesús

¹³Ijan dada n-dataka Pilato dutu ka taxnuni xi'in dava ka se Israel ka

taxnuni nuu ñayiu Israel xi'in ñayiu xtuu ijan. ¹⁴Xia'an Pilato nuu-s nttaa-s:

—N-ka ki ndeka-n se ya'a te ka tekuechi-n-si xa daja'an-s ñayiu xa na ndandita-i nuu-r. N-ka xo nde'a-n xa n-xijan tnu'u-r-si, ko ña tuu na kuechi-s io na ka ja'an-n. ¹⁵Dani Herodes ña tuu na kuechi-s io ja'an-s. Xijan kuu xa n-nadaya'a-s-si nuu-r. Ña tuu nax n-kida-s xa kuú-s. ¹⁶⁻¹⁷Kani-r-si chirrión ñii te dayaa-r-si.

¹⁸Ko xee n-ka kana nttaa ñayiu xyuku ijan. Ka xia'an-i:

—Kandeka-n-si jua'an, te ka'ni-n-si. Dayaa-n Barrabás.

¹⁹Barrabás n-xo kandeka tna'a xi'in se n-ka ndandita nuu gobernador romano te n-xa'ni-s ndiyi. Du'a n-ka kida-s Jerusalén. Xijan kuu xa yindi'u-s. ²⁰Xee n-ja'an Pilato nuu ñayiu inka ntuku vuelta xa n-ja'an-s xa dayaa-s Jesús. ²¹Te n-ka kana ntuku se xyuku ijan nuu Pilato:

—Katakaa dika-n-si. Katakaa dika-n-si.

²²Xia'an ntuku Pilato nuu-s inka vuelta. Vuelta kuu uni kuu vuelta ya'a.

—¿Nakuenda? ¿Na kuechi n-kida-s? Ña tuu na kuechi n-kida-s xa ka'ni-r-si. Kani-r-si chirrión ñii, te dayaa-r-si —kuu Pilato.

²³Xee ka n-ka kana-s xa na nkuitakaa dika Jesús. Te n-ka kundee tnu'u-s. ²⁴Te n-xino ini Pilato xa kada-s Jesús ná n-ka juini se xyuku ijan. ²⁵N-dayaa Pilato se n-ka juini se xyuku ijan xa yaa-s. Yindi'u se ijan xaxe'e xa n-ndandita-s nuu gobierno xi'in

xa n-xa'ni-s ndiyi. N-xejoon Pilato xa nkuitakaa dika Jesús nani n-ka juini se xyuku ijan.

N-ka xatakaa dika-s Jesús

²⁶Xndeka ña'a soldado jua'an, te n-ka xe juntna'a-s xi'in iin se nani Simón. Se Cirene kuu-s. Juan nu'u-s xa n-xe'en-s yuku. N-ka tñii-s-si, te n-ka ta'u tñiu-s xa kadoko-s curuxi Jesús, te n-xe kuitandijun-sia.

²⁷Kue'e ñayiu n-ka xe kuitandijun ña'a —nani seyii, dani ñadi'i. Ka katu dava-ña pechu-ña xaxe'e xa ka tnau ini-ña, te ka nda'i-ña.

²⁸N-ngonenuu Jesús xa kunde'a-ia-ña nttaa-ña. N-ja'an-ia nuu-ña:

—Ndo'o, ñá Jerusalén, maxku nda'i koio-n xaxe'e-r. Nda'i koio xaxe'e mee-n xi'in xaxe'e da'ya-n ²⁹chi xee kiu ja'an ñayiu: “Naka ta'u ñadi'i ñayo na da'ya io, ñadi'i ña n-kua'a xa koo da'ya, ñadi'i ña uun n-dakadi yijin.” ³⁰Daa kixe'e ñayiu ya'a xa ja'an-i nuu yuku: “Ndua ndodo ña'a.” Juña'a-i nuu tnduu: “Dada'u ña'a.” ³¹Kuenda kiu yutnu yi'i kuu-r, te ka kida u'u ña'a-s. Naka se kuu kuenda kiu yutnu yichi, ma kada u'u ña'a koio-s.

³²Diuni xndeka-s uu ka se jua'an xa nkuitakaa dika-s. Xndido tau-s kuechi na'nu. ³³Nu n-xee-ia iin nuu nani Yiki Diki Ndiyi, te ijan n-ka xatakaa dika-s-ia xi'in se xndido tau kuechi-s. ñin-s n-ka xatakaa dika-s diñi kua'a-ia, inka-s n-ka xatakaa dika-s diñi datni-ia.

³⁴Nu n-xatakaa dika-s Jesús, te xia'an-ia nuu lanyuux:

—Taa-ro lanyuux, taxkanu ini-n-si chi ñayo-s ka xini xa kuechi kuu xa n-ka kida-s.

Te n-ka dadiki soldado jan suerte-s nuu ndedaa-s kendoo xi'in da'ma-ia. ³⁵N-ka xo nde'a ñayiu xnii ijan nax n-ya'a. Se Israel ka taxnuni nuu ñayiu Israel, nde'e n-ka xakundee-s Jesús. Ka xia'an tna'a-s:

—N-dakaku-s dava ñayiu. Nux kuu-s Cristu, se n-kaxí ña'a Ianyuux, na dakaku-s mee-s.

³⁶Dani n-ka xakundee soldado xtuu ijan Jesús. Te n-ka dakaas vinu xa ko'o-ia. ³⁷Te ka xia'an-s:

—Nux kuu-n se kunxa'nu nuu ñayiu Israel, dakaku mee-n.

³⁸Te n-ka tenee-s tutu diki curuxi. Yodotnuni: “Se ya'a kuu se taxnuni nuu ñayiu Israel.”

³⁹Iin se kue'e kuechi n-kida ntakaa dika curuxi jan, kui'a n-ja'an-s nuu Jesús. Xia'an-s:

—Nux kuu-n Cristu dakaku-n mee-n, te dani dakaku ña'a.

⁴⁰N-kanandee ña'a inka se ntakaa dika jan. Xia'an-s nuu-s:

—¿Nax kuu xa ña yu'u-n nuu Ianyuux? Inuu nda'u ya'a-ro xi'in-s. Xaxe'e xa ndido tau-ro kuechi-ro, ⁴¹xijan kuu xa chiya'u-ro, ko se ya'a ña tuu nax n-kida-s —kuu-s, xia'an-s.

⁴²Te xia'an-s nuu Jesús:

—Dito, naja'an ña'a-n hora na xee-n nuu taxnuni-n.

⁴³Xia'an Jesús nuu-s:

—Xandaa xakuiti kutuu-ro nuu kuu jardín paraíso andiu vitna.

N-xi'í Jesús

⁴⁴Xaku nga xa kuu kaa x-uu n-kunee nitu'u ñuñayiu xa nde kaa uni xa ñini ⁴⁵chi n-kida Ianyuux xa ña ndii ka. Te n-ndata dava cortina ndi'u dava xiti veñu'u Jerusalén.

⁴⁶Te xee xa xee n-kana Jesús.

N-ja'an-ia:

—Taa-ro Ianyuux, nakueka-n anu-da.

Ijan dada n-najuen tachi-ia iin nga vuelta, te n-xi'í-ia. ⁴⁷N-xini centurión nujuiin yatni xe'e curuxi xa n-ya'a, te n-najuen tnu'u-s Ianyuux. N-ja'an-s:

—Xandaa xakuiti ña tuu na kuechi se ya'a io.

⁴⁸Ñayiu xyuku ijan xa kunde'a-i naxa ya'a, n-ka xini-i xa n-ya'a, te n-ka katu-i pechu-i xaxe'e xa yo ka tnaui ini-i. N-ka katu-i pechu-i nini juan nu'u koio-i. ⁴⁹Ñadi'i n-ka xitandijun-ia nde Galilea xi'in ñayiu n-ka xo xinitna'a xi'in-ia, xika n-ka xo nujuiin-ña xi'in-i xa kunde'akoio-i xa ya'a-ia.

N-xe konduxi Jesús

⁵⁰N-xee iin se nani José tna'a nuu se Israel ka taxnuni nuu ñayiu Israel ijan. Yo va'a-s. ⁵¹Se ñuu Arimatea kuu-s. Arimatea katuu distrito Judea. N-xo ndetu-s xa taxnuni Ianyuux nuu ñayiu ñuñayiu. Ña n-kuu inuu-s xi'in se n-ka ñu ini xa ka'ni-s Jesús. ⁵²N-xe nundajan-s Jesús nuu Pilato. ⁵³N-xe nune'e-s-ia nuu curuxi te n-chiduku-s-ia da'ma linu. N-xajan ni'ni-s-ia xiti iin yau kava n-ka kaan se xinokuechi nuu-s nuu ta kava ka ndiyi. ⁵⁴Vax kuyatni xa keé ngandii, te vax kuyatni kiu kuu sabado, kiu ka ndetatu ñayiu Israel. N-ka kida-i ntdaa tniui xa ma kadatniui-i inka kiu jan. ⁵⁵Ñadi'i n-ka xitandijun Jesús nde Galilea xi'in nde Jerusalén jan, n-ka xo nde'a-ña xa n-xajan ni'ni José Jesús yau kava jan. ⁵⁶Ijan dada juan

nu'u-ña xa kada tu'a-ña perfume xi'in yuchi xe'en vidi. Te n-ka ndetatu-ña kiu sabado jan na n-ta'u tniu lanyuux.

N-nandoto Jesús

24 Kiu kixe'e semana, ntanene ka xne'e-ña perfume xi'in yuchi xe'en vidi n-ka kida tu'a-ña jua'an ntuku yau kava nuu n-kaa ni'ni Jesús. ²Nu n-ka xee-ña ijan, te n-ka xini-ña xa xá n-xikojuiin yuú tkute ka'nu ndi'u yau kava. ³N-ka kiu-ña xiti kava jan, te ña n-ka nani'i-ña Jesús. Ijan dada n-ka ndee-ña. ⁴Ñayo-ña n-ka kutnuni ini nax n-kuu. Mee ni xa n-ka xani ini-ña nax n-ya'a. Danaa xnii uu ángel nuu xnii-ña. Xni'no-ia da'ma diñu. ⁵Xaxe'e xa n-ka yu'u-ña, n-ka xe juiin xiti-ña nuu-ia. Te ka xia'an-ia:

—Maxku ku nanduku koio-n Ia n-nandoto nuu kaa ndiyi. ⁶Ña yoo-ia. N-nandoto-ia. Naja'an koio nax n-ja'an-ia na ta kee ka-ia distrito Galilea. ⁷N-ja'an-ia xa mee-ia, Ia kuu ñayiu, io xa kada iin se kada xa tñii ña'a se loko. N-xio xa nkuitakaa dika-ia. N-xio xa nandoto-ia kiu kuu uni.

⁸Te n-ka naja'an-ña tnu'u n-ja'an-ia. ⁹N-ka xiko-ña te n-ka xian tnu'u-ña uxi iin se n-dakua'a ña'a Jesús xi'in dava ñayiu nax n-ya'a yau kava. ¹⁰Iin ñá jan nani María Magdalena. Inka-ña nani Juana. Inka-ña nani María. Di'i Jacobo kuu ñá ya'a. N-ka xian tnu'u ñá ijan xi'in dava ka ñadi'i n-ka xe'en ijan uxi iin-s xijan. ¹¹Ñayo-s n-jandixa. N-ka xani ini-s xa ña n-ka ja'an ndaa-ña. N-ka xani ini-s

xa n-ka ja'an lilu-ña. ¹²Nu n-teku Spedru, te n-kee-s. N-kendava-s. Juan kotonini-s yau kava jan. N-xajan nenuu-s, te n-xini-s xa mee nga da'ma linu n-ñuduku Jesús yuku. N-yu'u-s. N-xiko-s, te juan nu'u-s Jerusalén.

Ndatnu'u Jesús xi'in uu se Emaús

¹³Kiu ni ijan ka ndixi se n-dakua'a ña'a Jesús ñuu luchi nani Emaús xa n-ka xe'en-s Jerusalén. Naxa uxi kilómetro ne'e Jerusalén xi'in Emaús. ¹⁴Ka ndatnu'u-s ntadaa xa n-ya'a. ¹⁵Nini ka ndatnu'u-s xijan, n-kendita Jesús, te n-xika-ia xi'in-s. ¹⁶N-kida lanyuux xa ñayo-s n-najini Jesús. ¹⁷Te xia'an-ia nuu-s: —¿Nax ka ndatnu'u-n nini ka xika-n?

N-ka nujuiin-s. Xñu'u ko'yo nuu-s. ¹⁸Cleofas nani iin-s. Xia'an-s: —Ntdaa ñayiu xtuu Jerusalén n-ka teku xa n-ya'a, ¿nax kuu xa ña n-teku-n xa n-ya'a?

¹⁹Te xia'an-ia: —¿Nax n-kuu?

Ka xia'an-s: —Ka ndatnu'u-da nax n-ya'a Jesús, se Nazaret, se n-ja'an nuu ñayiu xa n-ja'an lanyuux. Va'a n-kutnuni ini-s tnu'u-ia, te va'a n-kida-s tniu-ia. Diuni va'a n-kida-s ñayiu. ²⁰Ka ndatnu'u-da janda n-ka kida dutu ka taxnuni nuu-da xi'in dava se Israel ka taxnuni nuu-da xa n-tñii ña'a juxtixia romano, te janda n-ka tekuechi ña'a-s xa n-xe kodo u'u-s te n-xatakaa dika ña'a-s. ²¹Ntdaa daña, ñayiu Israel n-ka ñu ini xa dayaa ña'a-s nuu se Roma n-kuu. Kuiti ndaa xa daa kada-s na n-ja'an-s chi vitna n-chitu uni kiu

n-xi'í-s. ²²Diuni kue'e xa n-ka xani ini-da xa n-ka ja'an dava ñá xndeka tna'a xi'in-da xa n-nandoto-s. Ne'e datne vitna n-ka xe'en-ña yau kava nuu n-xe konduxi-s, ²³ko ñayo-ña n-nani'i-s. N-ka xiko-ña te n-ka najani-ña xa n-kida lanyuux xa n-ka xini-ña ángel, ia ka xinokuechi nuu-ia. N-ka ja'an-ia xa n-nandoto-s. ²⁴Te n-ka xe'en dava se ka kunduu xi'in-da yau kava te n-xetna'a tnu'u n-ka ja'an-ña. Dani mee-s, ñatu n-nani'i ña'a-s.

²⁵Te xia'an Jesús nuu-s:

—Naka u'u ka kutnuni ini-n. Naka kuee xa kuee ka jandixa-n ntdaa tnu'u n-ka chidotnuni se n-ka ja'an tnu'u lanyuux nuu ñayiu. ²⁶¿Nax kuu xa ña ka kutnuni ini-n xa n-xio xa nda'u ya'a Cristu, te ndadaka'nu ña'a lanyuux?

²⁷Te n-dakua'a-ia-s. N-kakune'e-ia ntdaa tnu'u lanyuux xyodotnuni kakune'e ña'a. N-kixe'e-ia xa kakune'e-ia tnu'u n-chidotnuni Moisés xi'in tnu'u n-ka chidotnuni se n-ka ja'an tnu'u lanyuux nuu ñayiu. Ijan dada n-kakune'e-ia dava ka tnu'u lanyuux kakune'e ña'a.

²⁸Te n-ka kuyatni-ia xi'in-s ñuu juan ndixi-s, te n-kida nga-ia xa ji'in ka-ia. ²⁹Te juexa n-ka ja'an-s nuu-ia xa ndoo-ia xi'in-s. Ka xia'an-s:

—Na ndoo-ro chi juan keé ngandii.

Te n-kiu-ia ve'e-s. ³⁰N-nukoo-ia xa kaxdini-ia xi'in-s. N-tñii-ia iin tila, te n-xijan ta'u-ia nuu lanyuux. N-ta'u-ia tila jan, te n-dakexio-ia.

³¹Te n-kida lanyuux xa n-ka najini-s-ia. Danaa n-ndoñu'u-ia.

³²Te ka xia'an tna'a-s:

—Naka vichi n-kuu anu-ro xa kutnuni ka ini-ro tnu'u lanyuux na

n-ndatnu'u-ro xi'in-ia te n-kida-ia xa kutnuni ini-ro tnu'u lanyuux na ndeka tna'a-ro xi'in-ia juan ndixi.

³³Te hora ijan ni n-ka ndojuiin-s. N-ka xiko ntuku-s. Jua'an koio-s Jerusalén. N-ka kiu-s ve'e nuu xyuku uxi iin se n-dakua'a ña'a Jesús xi'in dava ñayiu n-ka xo kandijun ña'a. ³⁴N-xian tnu'u ñayiu xyuku ijan se Emaús jan xa n-nandoto Jesús, ia kuu Xto'o-ro, te n-xini ña'a Simón. ³⁵Te n-ka najani mee-s naxa n-ya'a ichi ka nu'u-s. Diuni n-ka najani-s xa n-ta'u-ia tila, te dana ini n-ka najini-s-ia.

N-xee Jesús nuu xyuku ñayiu n-dakua'a-ia

³⁶Nini ka najani-s xijan nuu ñayiu xyuku ijan, danaa nujuiin Jesús me'ñu-i ntdaa-i. N-ja'an-ia:

—Va'a nga ta'u kuu koio-n.

³⁷Yo vichi n-ka yu'u-i, te n-ka xani ini-i nuu nax xnde'a-i.

³⁸Xia'an-ia nuu-i:

—¿Nakuenda ka yu'u-n?

¿Nakuenda ka chi ini-n? ³⁹Kunde'a koio nda'a-r. Kunde'a koio xe'e-r, te tñii ña'a koio xa na kutnuni ini-n xa mee-r kuu Jesús chi nu anu n-kuu-r ma koo yiki-r, ma koo kuñu-r; ko io kuñu-r, io yiki-r —kuu-ia, xia'an-ia.

⁴⁰Ijan dada n-dande'a-ia-i nda'a-ia, xe'e-ia, ⁴¹ko ñatu n-ka jandixa-i xa mee Jesús nujuiin chi xaxe'e xa ka yu'u anu-i xi'in xaxe'e xa yo vichi ka kudi ini-i. Xia'an-ia:

—¿Io xa kaxi-ro a?

⁴²Te n-ka xia'an-i-ia dava chaka n-tau. ⁴³N-tñii-ia-ti, te n-ka xo nde'a-i xa n-xaxi-ia-ti. ⁴⁴Te xia'an-ia:

—Na n-xo tuu-ro, n-ja'an-r nuu-n xa: “Io xa jin tna'a ntdantu'u tnu'u

Ianyuux kakune'e ña'a n-chidotnuni Moisés xi'in xa n-ka chidotnuni se n-ka kidava'a Salmos."

⁴⁵Ijan dada n-kida-ia xa n-ka kutnuni ini-i tnu'u Ianyuux xyodotnuni. ⁴⁶Te xia'an-ia:

—Xyodotnuni xa io xa nda'u ya'a ru'u, Ia kuu Cristu, te nandoto-r kiu kuu uni. ⁴⁷Xyodotnuni xa io xa tunda'a ña'a-r ji'in ntdantu'u ñuu ñayiu xa ja'an koio-n nuu ñayiu nax io xa kada-i xa na natu ini-i xa n-ka kida-i kuechi, te taxkanu ini ña'a Ianyuux. Io xa du'a kada koio-n ki'na ka Jerusalén. ⁴⁸N-ka xo nde'a-n xa n-xetna'a tnu'u xyodotnuni. Juña tnu'u koio xa'a dava ka ñayiu. ⁴⁹N-taxi Taa-ro Ianyuux tnu'u-ia xa taxi-ia iin xa taxi-ia ndo'o iin iin-n. Tunda'a-r

xijan, ko kundetu koio-n ñuu ya'a, te dani kundetu koio-n hora na kada Ianyuux xa kua'a koio-n xa kada-n tni-u-ia —kuu Jesús, xia'an-ia nuu-i.

Juan ndaa Jesús andiu

⁵⁰Nu n-xika kiu, te ndeka-ia ñayiu jua'an yu'u ñuu Betania, te n-dandaa nda'a-ia andiu, te n-xijan ta'u-ia nuu Ianyuux xa na chindee chituu ña'a-ia. ⁵¹Nini du'a ja'an-ia nuu Ianyuux, juan ndaa-ia andiu. ⁵²Te n-ka nakuetu-i nuu-ia nini juan nu'u koio-i Jerusalén. Yo n-ka kudi ini-i. ⁵³Te n-ka xo xe'en-i veñu'u Jerusalén xa n-ka xo nakuetu-i nuu-ia.

Xa'a kuu tnu'u n-najani dañá, Sluka nuu-n, Ta Teófilo.